

UNIVERSITEIT GENT
FACULTEIT LETTEREN EN WIJSBEGEERTE

Axel Dessen

**De Sino-ASEAN relaties en de territoriale conflicten op de Zuid-Chinese Zee:
de strategische implicaties van de hedendaagse Chinese nood
aan het veiligstellen van de zee**

Promotor: Prof. Dr. Bart Dessen

“Masterproef voorgelegd tot het behalen van de graad van

Master in de Oosterse Talen en Culturen: China”

ACADEMIEJAAR 2015-2016

[Opzettelijk blanco pagina]

Abstract

In 1945 we see the emergence of a bipolar world in which the ideological battle for global supremacy was waged between the United States and the Soviet Union. Nowadays a similar trend can be seen in Southeast Asia, where the USA and the People's Republic of China compete for regional hegemony, both economically and geopolitically. My paper explains the contemporary situation in the South China Sea through the prism of political realism. Based on realists such as Waltz, Mearsheimer and Yan, I apply the basic thought to the case at hand: the growing Chinese presence in the South China Sea today. The narrow application of political realism would lead to the conclusion that conflict is, indeed, inevitable. The end of the bipolar order in 1991 however led to the multipolar world that we know today. Therefore the myriad other East-Asian countries have to be taken into consideration as well. Balancing or bandwagoning used to be the main arguments to explain the actions of small states versus great powers, viz. either strengthening against or aligning with the threatening great power. Today a third explanation can be distilled. Hedging is defined as "two sets of mutually counteracting policies: return-maximizing and risk-contingency" (Kuik, 2008), both traditional and non-traditional threats lead to "security with, rather than security against the adversary" (Hellendorff, 2014). Economic pragmatism and limited balancing is keeping the China Threat potential, rather than making it actual. This interesting dynamic is seemingly holding back the ever-looming threat of war.

Keywords: South China Sea, political realism, regional hegemony, multipolar world

南沙是我国土，神圣不容侵犯

“De Spratly-eilanden zijn grondgebied van China, heilig en onschendbaar.”

- Opschrift Fiery Cross-rif (Ma, 2015)

中国领土，寸土不让

“[De Zuid-Chinese Zee] is Chinees grondgebied, [we] laten geen duimbreed toe.”

- Opschrift provincie Shandong (Associated Press, 2016)

Ten geleide

Bovenstaande opschriften zijn een duidelijke illustratie van de hedendaagse Chinese houding in de Zuid-Chinese Zee (Ma, 2015 en Associated Press, 2016). Anno 2012-2016 komt het sluimerend conflict in de Zuid-Chinese Zee steeds prominenter naar voren (Xi, 2013; Xinhua, 2015; Reuters, 2016a). De overlappende territoriale aanspraken van de verschillende kuststaten en hun verhoogde militaire en economische aanwezigheid leidden in het verleden reeds tot enkele incidenten. De Chinese militaire uitbouw wijst er op dat de Volksrepubliek bereid is om haar aanspraken te verdedigen.

De masterproef is geschreven in het academiejaar 2015-2016. Tijdens dit onderzoek werd er vooral rekening gehouden met de politieke en militaire ontwikkelingen betreffende de staten die belangen hebben in de Zuid-Chinese Zee. Hierdoor werd het politiek realisme gevolgd en wordt onder andere de economische kant van het verhaal in grote mate buiten beschouwing gelaten. Daarnaast deed het Permanent Hof van Arbitrage in Den Haag in juli, tijdens de afsluitende fase van dit onderzoek, een uitspraak die internationaalrechtelijk bepalend kan zijn voor de territoriale conflicten. Dit vonnis bewijst dat het onderwerp blijvend actueel is.

Dankwoord

De masterproef kwam tot stand in het kader van de opleiding “Oosterse talen en culturen: China” aan de UGent. Vanuit mijn achtergrond als student ‘Oosterse talen en culturen’ tracht ik op een toegankelijke manier Chinese bronnen en bepaalde verworven inzichten te betrekken in dit onderzoek. Bij het schrijven van dit sluitstuk van mijn studies kreeg ik hulp van een aantal personen, enkele woorden van dank zijn hier dus zeker op hun plaats.

Allereerst wil ik mijn promotor, professor Bart Desein bedanken voor de inzichten en aanvullingen die hij me doorheen de opleiding en tijdens de overlegmomenten meegaf.

De masterproef is geschreven in de context van de stage die ik liep bij het Belgische Ministerie van Landsverdediging. Bedankt aan professor Johan Truyens, de interessante lessen en commentaren bleken van onschatbare waarde.

Bedankt aan Dr Mathieu Torck en de heer Liu Jun voor het opvolgen van de masterscriptie tijdens het vak “Onderzoeksseminarie”.

Mijn ouders wil ik bedanken voor de kansen die ik al vier jaren in de schoot geworpen krijg.

Een speciaal bedankje aan de personen die mijn masterproef (meerdere malen) hebben nagelezen: mijn moeder, Kerrin Bailey, Nienke Goessens, Cindy Verstrynghe en Astrid De Leeuw. Hopelijk heb ik hen evenveel kunnen bijbrengen, als zij mij.

Rest er mij nog enkel u, lezer, te bedanken en hoop ik uw interesse te wekken voor de situatie in de Zuid-Chinese Zee.

Axel Desein

Moorsele, 28 juli 2016

Inhoudsopgave

Deel I: Inleiding

1. Zuidoost-Azië en de Zuid-Chinese Zee	12
2. Probleemstelling	14
3. Methodologie	16

Deel II: Theoretisch kader

4. Het realisme	18
a. Het klassiek realisme	18
b. Het neorealisme	19
c. De afwendbaarheid van gewapend conflict	20
i. Wat maakt 'macht'?	20
ii. Het veiligheidsvraagstuk	21
iii. Anarchie als sociaal construct	22
d. Yan Xuetong en het realisme in China	23
i. De Chinese staatskunst	23
ii. Het internationale toneel	24
e. Het realisme: conclusie	25
5. Maritieme strategie	26
a. Klassieke strategen: Mahan en Corbett	26
b. De zeggenschap over de zeeën	27
c. Maritieme strategie: conclusie	30

Deel III: De Chinese belangen in de Zuid-Chinese Zee

6. Economische-strategische belangen	31
a. De commerciële visserij	31
b. Het energievraagstuk	32
i. Energieonzekerheid	32
ii. Een nulsom-spel?	33
c. De zeeroutes	34
i. Dreigingen	36
1) Niet-statelijke dreigingen	36

2) Statelijke dreigingen	37
3) Mogelijke maatregelen	39
d. Territoriale aanspraken	40
i. De Chinese ‘Negenstreepjeslijn’	40
ii. Het internationaal recht	41
1) Mare Liberum	41
2) Mare Clausum	43
3) Het verwerven van eilanden	43
iii. Grens- en territoriale disputen	44
1) De Paracel-eilanden	46
2) De Spratly-eilanden	47
7. De stijgende Chinese aanwezigheid in de Zuid-Chinese Zee	50
a. De eilandketens als restant van de Koude Oorlog	51
i. De Amerikaanse Containmentpolitiek	51
ii. Liu Huaqing en de eilandketens	53
b. Onbegrip over de Chinese militaire strategie	54
i. Contra-interventie: het tegengaan van de VS door China?	55
ii. <i>Regional Rebalancing</i> : een Chinees alternatief voor het gebied?	55
c. De Chinese visie op het militaire aspect	58
i. De oorlog van het volk	59
ii. Lokale oorlog	59
iii. De militaire taken	61
d. Hervormingen 2016	62
i. Hervorming van de structuur	62
ii. Van militaire regio’s tot <i>Theater Commands</i>	64
e. De aanwezigheid op zee	67
i. De marine van het Volksbevrijdingsleger	68
ii. Baggeren en dreggen: eilandwinning in de Zuid-Chinese Zee	69

Deel IV: De Zuid-Chinese Zee, het kruitvat van Azië

8. De Volksrepubliek China	71
a. De opkomst van China	71
i. China onder Xi Jinping: de Chinese Droom	72
ii. De Chinese dreiging	74
b. Het omgaan met een sterk China	75
9. De Verenigde Staten	77
a. The Rebalance to Asia	77
b. Betrekkingen met China	78
c. Betrekkingen in Zuidoost-Azië: Vietnam	79
10. Het eiland Taiwan	82
a. De Taiwankwestie	82
b. Van Chen Shui-bian tot Ma Ying-jeou	83
c. Taiwan onder Tsai Ing-wen	84
11. Het multilaterale platform: ASEAN	85
a. ASEAN als regionale veiligheidsorganisatie	86
b. De ontwikkeling van de betrekkingen	87
c. De samenwerking in ASEAN	89
d. De grootmacht als bondgenoot	91
i. De indekkingsstrategie	91
ii. De situatie blijft explosief	93
<u>Deel V: Conclusie</u>	
12. De Zuid-Chinese Zee en het politiek realisme	95
<u>Appendix</u>	97
<u>Bibliografie</u>	103

Wordcount: 31 964

Lijst van afkortingen

-	BBP	Bruto Binnenlands Product
-	VRC	Volksrepubliek China
-	UNCLOS	United Nations Convention on the Law of the Sea
-	EEZ	Exclusieve Economische Zone
-	ASEAN	Association of Southeast Asian Nations
-	VS	Verenigde Staten
-	CNKI	China National Knowledge Infrastructure
-	CNP	Comprehensive National Power
-	BCE	Before Common Era
-	Bbl	Barrels
-	Tcf	Trillion Cubic Feet
-	APEC	Asia-Pacific Economic Cooperation
-	CCP	Chinese Communist Party
-	CPV	Communist Party of Vietnam
-	VN	Verenigde Naties
-	CE	Common Era
-	PCA	Permanent Court of Arbitration
-	PLAN	People's Liberation Army Navy
-	PLA	People's Liberation Army
-	A2/AD	Anti-access/Area Denial
-	CICA	Conference on Interaction and Confidence-Building Measures in Asia
-	C4ISR	Command, Control, Communications, Computers, Intelligence, Surveillance and Reconnaissance
-	PLAAF	People's Liberation Army Air Force
-	SAC	Second Artillery Corps
-	PLARF	People's Liberation Army Rocket Force
-	PLASSF	People's Liberation Army Strategic Support Force
-	TC	Theater Command
-	ASBM	Antiship Ballistic Missile
-	ASCM	Antiship Cruise Missile
-	PACOM	United Nations Pacific Command
-	ASBC	AirSea Battle Concept
-	JAM-GC	Joint Concept for Access and Maneuver in the Global Commons
-	S&ED	U.S.–China Strategic and Economic Dialogue
-	IMF	Internationaal Monetair Fonds
-	KMT	Kuomintang
-	DPP	Democratic Progressive Party
-	SEF	Straits Exchange Foundation
-	DOC	Declaration on the Conduct of Parties in the South China Sea
-	JWG	Joint ASEAN-China Working Group
-	EAS	East Asian Summit
-	ARF	ASEAN Regional Forum
-	ZOPFAN	Zone of Peace, Freedom and Neutrality
-	SEANWFZ	Southeast Asian Nuclear-Weapon-Free Zone Treaty

Lijst van figuren

- Figuur 1, De hoeveelheden (bewezen en geschatte) natuurlijke rijkdommen in de Zuid-Chinese Zee
- Figuur 2, De globale scheepsroutes
- Figuur 3, De Straat van Malakka
- Figuur 4, De Amerikaanse aanwezigheid in Zuidoost-Azië
- Figuur 5, De verschillende territoriale aanspraken naast elkaar geplaatst
- Figuur 6, De Paracel-eilanden
- Figuur 7, De Spratly-eilanden
- Figuur 8, Landwinningsactiviteiten van de verschillenden landen
- Figuur 9, De ‘Eerste’ en ‘Tweede Eilandketen’
- Figuur 10, De aanwezigheid van Amerikaanse overzeese basissen in de *Indo-Pacific*
- Figuur 11, Structuur voor de hervormingen van 2016
- Figuur 12, Structuur na de hervormingen van 2016
- Figuur 13, Weergave van de vijf ‘*Theater Commands*’
- Figuur 14, Voorstelling van de Chinese landwinningsactiviteiten op het Fiery Cross-rif
- Figuur 15, De mogelijke reikwijdte van de Chinese DF-21-D ASBM
- Figuur 16, De Chinese ‘Negenstreepjeslijn’ en de Chinese EEZ
- Figuur 17, Lidstaten van ASEAN
- Figuur 18, Schematische voorstelling van het mogelijke gedrag van staten

Lijst van bijlagen

- Bijlage 1, Een overzicht van de Amerikaanse basis op Diego Garcia
- Bijlage 2, De Chinese ‘Negenstreepjeslijn’
- Bijlage 3, De Paracel- en Spratly-eilanden in kaart gebracht
- Bijlage 4, Declaration on the Conduct of Parties in the South China Sea

Deel I: Inleiding

1. Zuidoost-Azië en de Zuid-Chinese Zee

Zuidoost-Azië is een uiterst dynamische regio, die bovendien ook een enorme demografische en economische groei kende (Jones, 2013: 4-6, 22-23). Zo groeit in de periode 2011-2014 het BBP van de Volksrepubliek China met 7,3% en het BBP van Vietnam met 6,0% (De Wereldbank, n.v.t.). Het is voor het veiligstellen van de verdere groei dat de verschillende landen zeewaarts kijken. De Zuid-Chinese Zee kan zo worden benaderd als de Zuidoost-Aziatische *Méditerranée* (Braudel, 1990), namelijk als “een massa van water, die de handel, overdracht van informatie en de betrekkingen tussen de omringende landen vergemakkelijkte” (Schottenhammer in Schottenhammer & Ptak, 2006: 4). Vooral vanaf de Song-dynastie (*songchao*, 宋朝, 960-1279) wordt zo gesproken over overzeese handel door maritieme kooplieden (*haishang*, 海商). Op die manier is de zee historisch zowel een grensgebied, als een zone van contact (Schottenhammer, 2006: 3-13).

In menig academisch werk wordt gemakshalve geschreven over de ‘Zuid-Chinese Zee’. Het kiezen voor één benaming van betwist territorium kan echter in een notendop veel meer zeggen dan een hele resem literatuur. Met het Chinese vasteland en het eiland Taiwan in het noorden, Vietnam en Cambodja in het westen, de Filipijnen in het Oosten en Maleisië in het Zuiden lijkt de zee voorbestemd om de speelbal te blijven van de omringende landen en bij uitbreiding ook van de Verenigde Staten en Rusland. In de Volksrepubliek China (*zhonghua renmin gongheguo*, 中华人民共和国) en de Republiek China (*zhonghua minguo*, 中华民国, vanaf nu: Taiwan) wordt zo geschreven over de ‘Zuidelijke Zee’ (*nanghai*, 南海). Dit terwijl het discours in Vietnam gaat over de ‘Oostelijke Zee’ (Sterling et al., 2008: 3). De Filipijnen op hun beurt vaardigden in 2012 een administratieve regel uit die beslist dat de benaming ‘West-Filipijnse Zee’ de enige juiste is (Filipijnse Overheid, 2012). Het is duidelijk dat die conflicterende benamingen een perfecte illustratie zijn van de werkelijkheid in Zuidoost-Azië, waar de gespannen territoriale conflicten al enkele jaren een groot deel van de politieke debatten overheersen.

Aan de bron van die verschillende conflicten liggen een drietal zaken: de commerciële visvangst, de olie- en gasreserves in de bodem en de drukbevaren handelsroutes op de Zuid-Chinese Zee (EIA, 2013 en Pitlo, 2013). Concreet vestigen de territoriale aanspraken zich op

de Zuid-Chinese Zee zelf en de eilandgroepen, koraalriffen en rotsformaties binnen dit gebied. De voornaamste hiervan zijn: de Pratas-eilanden (*dongsha qundao*, 东沙群岛), de Paracel-eilanden (*xisha qundao*, 西沙群岛), de Spratly-eilanden (*nansha qundao*, 南沙群岛), de Macclesfield Bank (*zhongsha qundao*, 中沙群岛) en het Scarborough-rif (*huangyan dao*, 黄岩岛) (National Geospatial-Intelligence Agency, 2014).

Bij dergelijke problematieken wordt verwezen naar de regels zoals opgesteld onder de *United Nations Convention on the Law of the Sea* (UNCLOS). Tegelijkertijd zijn er ook bronnen die de onbruikbaarheid van dergelijke systemen trachten aan te tonen (Shi, 2015). Niettemin staat het vast dat net door die claims de regio een brandhaard is voor potentieel gewapend conflict (Kaplan, 2014). Door overlappende aanspraken gemaakt door verschillende staten zijn grenzen in werkelijkheid vaak de basis van conflict (Agnew, 1994: 53-80).¹ Alhoewel de UNCLOS geen direct kader biedt voor de conflicten in de Zuid-Chinese Zee, moet het belang van een dergelijk rechtsregime toch worden onderstreept (Beckman, 2011: 53-57). De VRC neemt tussen 1973 en 1982 actief deel aan de derde *United Nations Convention on the Law of the Sea* (UNCLOS III). Innovatieve concepten zoals de Exclusieve Economische Zone (EEZ) leiden hier tot grote solidariteit tussen de VRC en verschillende landen in de regio Zuidoost-Azië. De hedendaagse uitbouw van een ware Chinese maritieme macht stelt echter grote uitdagingen aan de ratificatie van het verdrag. Niettemin bevestigt de VRC de primordiale rol van UNCLOS voor de goede orde op zee (United Nations, 2013).²

De balans van de macht in Zuidoost-Azië wordt materieel gemaakt in de ongeziene wapenwedloop in de regio (Ball, 2011: 3-15). Het verwerven van de zeggenschap over de zee vormt hier de kern van de zaak. De economische en militaire ontplooiing van de VRC sinds de periode onder Deng Xiaoping (邓小平, 1978-1992) gaf – vooral in de Verenigde Staten – aanleiding tot een debat waarvan de meningen wijd uiteengaan. Chronologisch zijn hier drie elementen te onderscheiden: de opkomst van China, de dreiging die hiervan uitgaat en de manieren waarop hiermee kan worden omgegaan. Het aanvankelijk pragmatische buitenlands beleid van de VRC kent vandaag eerst een benadering van de periferie, waarbij tegelijkertijd ook wordt nagedacht over de globale rol van de VRC (Hellendorff in Dessein, 2014: 145).

¹ Een voorbeeld van dit streven naar territoriale integriteit is het ‘Eén China-principe’ (*yi ge zhongguo yuanze*, 一个中国原则) betreffende de hereniging van de VRC en Taiwan. Zie Joyner, C. (1998), “The Spratly Islands Dispute: What Role for Normalizing Relations between China and Taiwan?”, *New England Law Review*, Vol. 32, pp. 819-852.

² Voor een verdere bespreking, zie Yu, M. (2014), “China Being a Maritime Power Under the UNCLOS: Issues and Ways Ahead”, *Journal of East Asia and International Law*, Vol. 2, pp. 313-334.

2. Probleemstelling

In de thesis doe ik een onderzoek naar de verschillende manieren waarop de uitbouw van een Chinese moderne macht op zee wordt gestuwd door geo-economische en geostrategische doeleinden (de Swielande in Dessein, 2014: 169-190), alsook de bredere politieke doeleinden en legitimeringsprocessen die hier schuilgaan. In de eerste plaats heeft dit een invloed op de landen die zich in de directe periferie van de VRC bevinden. Hoe die landen zich via asymmetrische relaties verhouden uit zich onder andere in een grotere verbondenheid in ASEAN (*dongnanya guojia lianmeng*, 东南亚国家联盟, *Association of Southeast Asian Nations*, vanaf nu: ASEAN). De collectieve identiteitsvorming is hier een belangrijk gegeven.

Daarnaast stelt een machtiger China ook een einde aan het unipolaire overwicht van de *Pax Americana* sinds de jaren negentig (Krauthammer, 2003: 5-17; Macdonald, 2015: 159-215). Vanuit een dergelijke *China Threat Theory* (*zhongguo weixie lun*, 中国威胁论)³ herbevestigt de VS via de *Rebalance to Asia* haar blijvende rol in de *Asia-Pacific*. De toenemende Chinese macht op zee baart de VS duidelijk zorgen. In dit verband staat het verwerven van de zeggenschap over de *globale commons* dan ook haaks op principes zoals de vrijheid van doorvaart. Samen met de Chinese perceptie van de zogenaamde “geografische structuur van de Amerikaanse aanwezigheid in de [*Asia-Pacific*]” (Yoshihara, 2010: 43), gaat dit terug op de vraag die wordt gesteld in *The Tragedy of Great Power Politics: “Can China rise peacefully?”* (Mearsheimer, 2014: 360-411).

Eng gedefinieerd gaat de zeemacht over de greep op het directe hinterland. Geruggensteund door wapentuig op het vasteland zou een moderne marine zo actief de toegang tot bepaalde delen van de Zuid-Chinese Zee kunnen ontzeggen aan andere partijen. De uitbreiding van dergelijke wapensystemen verraadt tegelijkertijd een veel bredere invulling: het verwerven van de controle over de nabije zeeën en een uitwaartse stroom tot in de oceanen. Zo is de VRC al geruime tijd het bepalende element in Zuidoost-Azië. Sommige bronnen gaan zelfs zo ver om te stellen dat het land na een decennialange afwezigheid terug dé bepalende staat is (Yan, 2011: 33-39 en Wang, 2014: 1-13). Daarom dient de Zuid-Chinese Zee zowel commerciële als strategische doelen (Lee, 2010: 98-110).

³ Zo spreekt Mackinder in 1904 over het “gele gevaar” (Mackinder, 1904) dat China kan stellen aan de internationale orde. Zie Mackinder, H. (1904), “The Geographical Pivot of History”, *The Geographical Journal*, Vol. 23, No. 4, pp. 421-437.; en Al-Rodhan, K. (2007), “A Critique Of The China Threat Theory: A Systematic Analysis”, *Asian Perspective*, Vol. 31, No. 3, pp. 41-66.

De hereniging met het eiland Taiwan en de territoriale aanspraken in de Zuid-Chinese Zee bepalen het Chinese strategische denken. De nationalistisch getinte territoriale kwesties herbergen evenwel nog een diepere betekenis. De ondersteuning van de groei van de Chinese economie stelt immers een enorme vraag naar energie. Het veiligstellen van die energie is zo uitgegroeid tot één van de meest kritieke kwesties van het land (Umbach, 2001). Dit gegeven kunnen we benaderen via de theorie van *'the command of the global commons'*: het verwerven van de zeggenschap over de zeeën (zie verder). De toekomstige structuren in de regio *Asia-Pacific* zullen hier voor het overgrote deel worden bepaald door de “strategische concurrentie” (Umbach, 2001: 4) tussen de Verenigde Staten en de VRC (Shao, 2014).

De balans van de macht is een aanzienlijk element in internationale politiek. Er kan worden uitgegaan van een immer aanwezig veiligheidsdilemma als gevolg van een wapenwedloop. Concreet betekent dit dat een sterker China ten koste zal gaan van de hedendaagse positie van de Verenigde Staten. Mearsheimers offensieve realisme stelt dat overleving de voornaamste drijfveer van staten is. Tegenover het defensieve realisme van Waltz dat stelt dat staten de status quo willen behouden, ziet het offensieve realisme zo een constante versterkingsdrang van staten, met regionale hegemonie als doel.

Het politiek realisme gaat uit van het veiligheidsdilemma tussen grootmachten, door de constante staat van onzekerheid. De hedendaagse wereld is echter duidelijk multipolair, daarbovenop zijn de relaties tussen staten asymmetrisch (Waltz, 1988: 615-628). Het is dus ook nodig om te kijken hoe grote en kleinere staten zich tegenover elkaar kunnen gedragen. De enge toepassing van het politiek realisme zou aanleiding geven tot een conclusie waarbij gewapend conflict onvermijdelijk is. Vandaag zijn er echter acties te onderscheiden van alle betrokken partijen, waarbij de regio niet zomaar lijkt te ontaarden in gewapend conflict.

Hier wordt volgende hypothese naar voren geschoven:

Er kan niet louter gesproken worden over het agressieve beleid van de VRC in de Zuid-Chinese Zee. Door afhankelijkheid op economisch vlak en op gebied van veiligheid zien we een interessante regionale dynamiek. Tegelijkertijd kent de Chinese maritieme strategie niet alleen een consolidatie op puur defensief vlak, maar kan er ook steeds meer worden gesproken over een naar buiten gaande strategie: tot in de nabije, maar ook tot in de verre zeeën (Eigen hypothese, A.D.).

3. Methodologie

Vertrekkende vanuit de hierboven gegeven hypothese is het doel van de masterscriptie vierledig:

1. Er van uitgaand dat er een realistische wapenwedloop aan de gang is, onderzoeken hoe de VRC zich verhoudt tot zowel statelijke (de VS, Taiwan en Vietnam), als niet-statale actoren (in de vorm van piraterij of terreur);
2. Onderzoeken welke potentiële dreigingen het Chinese maritieme bewustzijn bepalen en hoe hierop wordt ingegaan door de VRC;
3. Onderzoeken hoe de verschillende kleinere landen in Zuidoost-Azië zich kunnen gaan verenigen in ASEAN, dit ten opzichte van de VRC;
4. De historische bronnen van hedendaagse trends bekijken;

Dit onderzoek zal gebeuren via een theoretisch kader gebaseerd op de theorieën omtrent het politiek realisme en maritieme strategie (zie verder). Het is duidelijk dat de hoofdfocus hier bij interstatelijke relaties ligt. Niet-statale actoren zullen louter als relevant worden beschouwd als ze een invloed hebben op de problematiek, zoals de piraterij in de Straat van Malakka. Ten tweede wordt gekeken naar de manier waarop de betrokken staten zich tot elkaar verhouden, dit opnieuw binnen het theoretisch kader gebouwd rond het politiek realisme.

Mijn onderzoek zal zich richten op de ontwikkelingen op politiek en militair vlak sinds het begin van de jaren negentig tot nu in de regio Zuidoost-Azië en de Zuid-Chinese Zee. Bijzondere aandacht zal worden geschonken aan bepaalde trends in het hedendaagse Chinese maritieme bewustzijn, zoals het uitbreiden van de PLA Navy. De opkomst van China wordt zonder twijfel het meest gevoeld in de directe omgeving. ASEAN gebruik ik in de eerste plaats als een overkoepelende term voor de verschillende Zuidoost-Aziatische landen die zich lijken in te dekken tegen een machtig Chinees blok.⁴ De logica van de indekkingsstrategie is zo gebaseerd op de intieme kennis die de buurlanden hebben over China, met de gedeelde geschiedenis als referentiepunt. Het klassieke systeem van tribuutrelaties (*chaogong tixi*, 朝贡

⁴ Die verschillende landen delen echter niet allemaal dezelfde benadering tot het Chinese machtsblok. De VRC maakt dan ook gretig gebruik van die verdeeldheid, wat naar voren komt in de zogenaamde *Four Point Consensus* tussen China en de landen Brunei, Cambodja en Laos. Hier worden de territoriale conflicten niet gezien als problematisch voor de relaties tussen China en ASEAN, krijgt ieder land het recht om een eigen weg te kiezen in het oplossen van het conflict, wordt vastgehouden aan de diplomatieke weg en wordt er gewerkt aan vrede en stabiliteit in Zuidoost-Azië. Zie Parameswaran, P. (2016), "China's Hollow South China Sea Consensus with ASEAN Laggards", in <http://thediplomat.com/2016/04/chinas-hollow-south-china-sea-consensus-with-asean-laggards/> (Geraadpleegd op 3 mei 2016).

体系) is hier een problematische,⁵ doch bruikbare notie: “het tribuutsysteem ging zowel over de codificatie van de diplomatieke relaties van China, als over [...] het incorporeren van de verschillende landen in de kosmologische orthodoxie van het keizerlijk paleis” (Hellendorff, 2014: 150).⁶ Hierdoor kan handel niet gezien worden als een losstaand iets, maar zijn de bredere machtsverhoudingen ook uitermate belangrijk. De zijderoutes bieden evenwel een nog betere benaderingswijze. Naast de landelijke route verbond ook de maritieme zijderoute het Oosten met het Westen, onder andere via de Straat van Malakka (Li, 2006: 21-26).

De literatuurstudie is gebaseerd op bronnen die te vinden zijn op onder andere *Jstor* en *Google Scholar*. Het overgrote deel van de gebruikte Chinese artikels kunnen worden teruggevonden in de *China National Knowledge Infrastructure* (*zhongguo zhiwang*, 中国知网, CNKI). Om die reden volgt de bibliografie een puur taalkundige opdeling. Allereerst worden de bronnen in de westerse talen gegeven en vervolgens de Chinese bronnen. Hier wordt telkens dezelfde opdeling gevolgd, namelijk: boeken, academische artikels en nieuwssites. Doorheen de masterproef zal waar nodig de Chinese term en de bijhorende transliteratie worden gegeven volgens het pinyin-systeem (*hanyu pinyin*, 汉语拼音).

De masterproef bestaat globaal uit vijf delen. In dit eerste deel wordt er een inleiding gegeven tot de problematiek, alsook de probleemstelling en de methodologie. In het tweede deel wordt een theoretisch kader uitgewerkt dat gestaafd is op zowel het politiek realisme als de maritieme strategie. Daarna wordt in deel drie ingegaan op de Chinese economische en strategische belangen in de Zuid-Chinese Zee. Hier zijn een aantal dreigingen treffend. Om die reden wordt er ook gekeken naar de manieren waarop China een grotere aanwezigheid op zee tracht te verwerven. In deel vier worden vijf actoren besproken in functie van hun rol in de Zuid-Chinese Zee. Dit zijn de Volksrepubliek China, de Verenigde Staten, Vietnam, Taiwan en ASEAN. Daarna wordt in deel vijf een conclusie tot het onderzoek en een kritische reflectie over het theoretisch kader gegeven.

⁵ Zie Zhang, F. (张锋). (2010), *jiegou chaogong tixi* (解构朝贡体系, “Een deconstructie van het systeem van tribuutrelaties”), *guoji zhengzhi kexue* (国际政治科学, Quarterly Journal of International Politics), pp. 33-63.

⁶ In China duidt de benaming ‘Rijk van het Midden’ (*zhongguo*, 中国) op de perceptie van het Chinese keizerrijk tegenover de barbaarse volkeren. Hierbij liggen de andere landen in concentrische cirkels rond het centrale China. Zie Zheng, Y., & Buzan, B. (2012), “The Tributary System as International Society in Theory and Practice”, *The Chinese Journal of International Politics*, Vol. 5, pp. 3-36; en Kawashima, S. (2009), “China’s Re-interpretation of the Chinese ‘World Order’, 1900-40s”, in Reid, A., & Zheng, Y. (ed.), *Negotiating Asymmetry: China’s Place in Asia*, Singapore: NUS Press, pp. 139-158.

Deel II: Theoretisch kader

4. Het realisme

Het realisme gaat uit van de anarchie tussen landen. De stroming biedt diepgaande middelen om de relaties tussen naties onder de loep te nemen. De basistheorie van het realisme is echter niet zo eenvoudig te geven. Auteurs zoals Hobbes en Morgenthau worden vaak gerekend tot het klassiek realisme. Vanaf de late jaren zeventig is er echter een verschuiving naar het neorealisme toe. De grote breuklijn is te situeren bij de oorzaak van conflict: terwijl het klassiek realisme uitgaat van de op macht beluste menselijke natuur, gaat het neorealisme uit van het anarchistische internationale systeem. Dit door de afwezigheid van een centrale autoriteit. Tot die laatste stroming behoren auteurs zoals Waltz en Mearsheimer. Een verdere opdeling van het neorealisme spreekt over het onderscheid tussen het offensieve en het defensieve realisme. Gezien de complexiteit van de stof wordt hier niet gekozen voor één enkele theorie van één enkele auteur, maar wordt er via een synthese een meer accurate benadering van het realisme opgebouwd. In dit hoofdstuk wordt naast een bespreking van Westerse auteurs ook een Chinese invalshoek gebaseerd op de Chinese realist Yan Xuetong (阎学通) gegeven.

a. Het klassiek realisme

Thomas Hobbes schrijft over hoe de mens van nature wordt geplaagd door verschillende passies die leiden tot egoïsme in de samenleving. De hobbesiaanse benadering stelt dat de samenleving in de ban is van anarchie: door wedijver (voor winst), wantrouwen (voor veiligheid) en de zoektocht naar glorie. Door die voortdurende eerezucht is er nood aan een “gemeenschappelijke kracht die hen ontzag inboezemt” (Hobbes, 1651: 87). Zoniet is het ieder voor zich, wat enkel kan leiden tot strijd. In dit verband wijst Hobbes op de nood aan een centrale macht die de proporties aanneemt van het oermonster Leviathan: een overkoepelend gegeven dat instaat voor de gemeenschappelijke vrede en veiligheid. Hobbes ontkent hier niet het bestaan van ethische normen, maar stelt dat net die normen teniet worden gedaan door het primordiale recht tot overleven, dikwijls ten koste van anderen.

Dit wordt ook het veiligheidsdilemma genoemd: “de situatie waarin het verstevigen van de veiligheid van de ene staat leidt tot een daling in de veiligheid van de andere staat” (Glaser, 2011). Volgens Hans Morgenthau is de studie van internationale betrekkingen

evenwel empirisch en pragmatisch van aard. Hierdoor moet het politiek realisme worden gezien als een concept dat zin wil geven aan politieke fenomenen. Het realisme van Morgenthau is zo gefundeerd in de reconstructie van de historische feiten zoals ze zich voordoen. Morgenthau spreekt over de *animus dominandi* van de mens (Waltz, 1988: 617): de zucht naar macht om het eigen territorium te vrijwaren en om vrij te zijn van externe inmenging als het sturende principe in de internationale betrekkingen (Jackson & Sørensen, 2015: 68). Net als op het nationale vlak bevindt het internationale systeem zich dan ook in de klauwen van de anarchie (Bull, 1981: 717-738).

b. Het neorealisme

Terwijl het klassieke realisme uitgaat van de imperfecte menselijke natuur als basis voor conflict, beschouwt het neorealisme de onderliggende structurele redenen van internationale betrekkingen en de balans van de macht als basiselementen (Waltz, 1990: 21-37). Het structureel realisme gaat uit van het bestaan van verschillende onafhankelijke landen binnen een internationale staat van anarchie. Dit door de afwezigheid van een monopolie van macht.⁷

Kenneth Waltz spreekt over het primordiale belang om te voorzien in de eigen veiligheid. Een collectieve reactie op de vele internationale dreigingen zal hier leiden tot wat wordt samengevat als het veiligheidsvraagstuk: een vicieuze cirkel van staten die zichzelf uitrusten met de nieuwste wapensystemen, als reactie op de acties van een vijandige partij (Waltz, 1988: 615-628). Een belangrijke ontwikkeling is hier dat er niet wordt gesproken over de zoektocht naar macht als “*power for power’s sake*” (Waltz, 1988: 619). Een internationale staat van anarchie bestaat immers omdat landen willen voorzien in de eigen veiligheid. Waltz plaatst hier ‘macht’ als element noodzakelijk voor ‘veiligheid’ en niet andersom. Concreet kan die perceptie van ‘veiligheid’ gaan over het veiligstellen van de territoriale integriteit en contra-interventiebeginselen, maar evengoed over de veiligheid van overzeese landgenoten en het beschermen van economische en ideologische belangen (Palmer & Morgan, 2006: 17-20).

Staten worden dus in beslag genomen door de identificatie van dergelijke dreigingen en het gepast reageren hierop: in die mate kan er sprake zijn van een gedeelde set van politieke ideeën en keuzes.⁸ Globaal zijn er twee stromingen binnen het neorealisme. Het

⁷ Voor een verdere bespreking, zie Keohane, R. (1986), “Theory of World Politics: Structural Realism and Beyond”, in Keohane, R. (ed.), *Neorealism and Its Critics*, New York: Columbia University Press, pp. 158-203.

⁸ Verder kan worden gesteld dat de collectieve perceptie van dreigingen wordt gemaakt door de ‘epistemologische gemeenschap’, die de veranderende omstandigheden met elkaar gaat verbinden. Die ‘gemeenschap’ is een “een netwerk van experts die een zekere consensus bereikt hebben over de analyse van een bepaalde toestand en de beleidsaanbevelingen voortbrengen om aan die toestand iets te verbeteren” (Lesage, 2006). Zie Lesage, D. (2006), “Milieubescherming als mondiaal publiek goed”, in Lesage, D. (ed.), *Het beheer*

offensieve neorealisme (Mearsheimer, 2014) (1) stelt dat staten streven naar de maximalisatie van de eigen capaciteiten. Mearsheimer spreekt hier over drie oorzaken. Ten eerste, de afwezigheid van een centrale autoriteit boven het niveau van de staat. Ten tweede, het gegeven dat staten steeds bepaalde offensieve militaire capaciteiten voor handen hebben. Ten derde, het feit dat staten steeds wantrouwig tegenover elkaar staan (Mearsheimer, 2014: 3). Het defensieve neorealisme (Waltz, 2010) (2) stelt dat de broze internationale vrede wordt hooggehouden door de koppeling van staten en de bepaalde mate van druk uitgeoefend door grootmachten.

c. De afwendbaarheid van gewapend conflict

Het veiligheidsdilemma kan worden gezien als de balans tussen offensieve en defensieve capaciteiten en biedt een optimistische blik op internationale betrekkingen. Die theorie stelt dat gewapend conflict waarschijnlijker is als de voordelen van een offensief de nadelen overschrijden (Glaser & Kaufmann, 1998: 44-82). Technologische ontwikkelingen en de geografische positie zijn hier belangrijke elementen. Voorbeelden zijn natuurlijke barrières, zoals bergen en zeeën. Ook nucleaire wapens dienen eenzelfde doel: *“Wars can be fought in the face of nuclear weapons, but the higher the stakes and the closer a country comes to winning them, the more surely that country invites retaliation and risks its own destruction. [...] Nuclear weapons have banished war from the center of international politics. A unit-level change has dramatically reduced a structural effect”* (Waltz, 1988: 625, 627). De perceptie van relatieve machtsverhoudingen vormt zo de basis voor veiligheidsoverwegingen. Die situatie wordt de “tragedie van de internationale politiek” (Mearsheimer, 2014) genoemd.

i. Wat maakt ‘macht’?

Het politiek realisme stelt dat, indien de individuele mens niet wordt geregeerd door een ontzagwekkende kracht, die mens zich in een staat van oorlog bevindt. Er is immers een zekere natuurlijke aanleg tot competitie en conflict. Dit potentieel voor conflict tussen individuele personen kan worden uitgebreid tot op het niveau van de staat. Machtsuitingen kunnen hier verder worden opgedeeld in ‘harde macht’ en ‘zachte macht’, gaande van “fysiek geweld tot de meest subtiele psychologische band waarbij de geest wordt beïnvloed” (Morgenthau, 1948: 11). Die termen moeten worden gezien in een multilaterale context en binnen de buitenlandpolitiek gevoerd door het bestudeerde land (Nye, 2004: 5-12). De sleutel

van de wereld, Gent: Academia Press, p. 152; en Haas, P. (1992), “Epistemic Communities and International Policy Coordination”, *International Organization*, Vol. 46, No. 1, Knowledge, Power, and International Policy Coordination, pp. 1-35.

van de eigenlijke ‘macht’ van een land ligt volgens Joseph Nye echter wel in het “combineren van de middelen” (Nye, 2009): in de vorm van ‘contextuele, intelligente macht’.⁹ Die combinatie impliceert dat beide uitspattingen van ‘macht’ niet lijnrecht tegenover elkaar kunnen worden gezien, maar eerder als een overlappend geheel.¹⁰

Het berekenen van de ‘Alomvattende Nationale Macht’ (*zonghe guoli*, 综合国力, vanaf nu: *Comprehensive National Power*, CNP) is een Chinees onderzoeksgebied dat een studie maakt van de gecombineerde nationale omstandigheden van landen op een groot aantal vlakken (Huang, 1992 en Singh et al., 2013: 5-21). Via dergelijke studies trachten verschillende onderzoekers een antwoord te bieden op de verschillende hedendaagse uitdagingen als gevolg van economische, politieke en militaire ontwikkelingen. De overheid speelt hier een vitale rol: de politiek vormt de coördinerende schakel van de vele processen in de VRC. Dit is in lijn met de CNP-formule die Yan vooropstelt:

$$CP = (M + E + C) \times P$$

(CP: comprehensive power; M: military power; E: economic power;
C: cultural power, P: political power)

In die formule maken de militaire, economische en culturele aspecten de bronnen van de macht van een land uit. Het politieke aspect vormt de kracht die de bronnen van macht vermenigvuldigt (Yan in Bell & Sun, 2011: 102).

ii. Het veiligheidsvraagstuk

De dynamiek tussen landen kan zo worden herleid tot het causale verband die de relaties vorm geeft. Wendt omschrijft de anarchie echter als een sociaal construct: “*Anarchy is what states make of it*” (Wendt, 1992: 395). Hierdoor is een fenomeen zoals een wapenwedloop een gevolg, maar geen structurele reden van die anarchie. De identiteit van staten is zo inherent relationeel: gevormd door de interactie tussen staten. Dit is het fundamentele principe van Wendts constructieve sociale theorie. Die identiteitsvorming is de basis van de belangen van staten, die worden gedefinieerd in specifieke situaties. Een voorbeeld dat Wendt hier aanhaalt is het denken van de VS en de Sovjet-Unie in volle Koude Oorlog en de constante dreiging en vijandigheid die de basis vormden voor de nationale belangen van beide landen (Wendt, 1992: 399).

⁹ Wat Nye ‘*smart power*’ en ‘*contextual intelligence*’ noemt. Zie Nye, J. (2009), “Get Smart: Combining Hard and Soft Power”, *Foreign Affairs*, Vol. 88, No. 4, pp. 160-164.

¹⁰ Zie ook Huang, S. (黄硕风). (1996), *guojia shengshuai lun* (国家盛衰论, *Over de opkomst en ondergang van naties*), *Hunan chubanshe* (湖南出版社, Hunan Press).

Het veiligheidsvraagstuk deelt Wendt verder op in drie: de competitieve, individualistische en coöperatieve veiligheidssystemen. Hieruit blijkt dat de hobbesiaanse competitie tussen staten maar één veruitwendiging is van anarchie. Een tweede principe is de manier waarop politieke actie is gebaseerd op de interactie tussen staten, als reactie op de ondernemingen van de andere partij. Dit creëert een dynamiek van “signaleren, interpreteren en reageren” (Wendt, 1992: 405). In een gegeven waarin er enkel twee staten bestaan is de kans, vanuit een realistisch perspectief bekeken, groot dat die relatie vijandig zal zijn. In een internationale gemeenschap kan er echter sprake zijn van collectieve identiteitsvorming. Die internalisering van gedeelde belangen zal zorgen voor het aangaan van bondgenootschappen, gebaseerd op het begrip van de eigen soevereiniteit en internationale normen (Wendt, 1992: 401, 413, 417).

iii. Anarchie als sociaal construct

Als het structureel realisme uitgaat van onder andere het primordiale recht tot overleven, de constante onzekerheid over de capaciteiten van de andere partij en het streven naar de maximalisatie van de eigen macht kan de internationale anarchie enkel worden omschreven als een competitieve wapenwedloop. Hier zal staat A trachten zijn relatieve macht tegenover staat B steeds hoger te houden, waarop ook staat B ditzelfde zal doen.¹¹ Die aanname wordt evenwel “*the limits of realism*” genoemd (Krasner, 1982: 509).

Het constructivisme omschrijft anarchie als een sociaal construct, onderhevig aan verandering. Hier spreekt Jung over de invloed van ideële factoren op de machtspolitiek, die zelfs intersubjectief kunnen worden benaderd: “*If ideas of what is perceived to be offensive and what is perceived to be defensive are really intersubjective, they allow states to avoid conflict arising from misperception and miscommunication as an indicator of lack of intersubjective understanding, rather than from states’ malicious intentions themselves*” (Jung, 2013: 16). Tegenover het pessimistisch realisme, waarbij gewapend conflict onvermijdelijk lijkt, definieert Glaser het structureel realisme als een meer optimistische benadering van de toekomstige internationale structuur. De manier waarop de VS en de VRC hun relaties kunnen onderhouden zal hierbij bepalend zijn, met toegevingen langs beide zijden. Een mild veiligheidsdilemma kan zo constructief zijn voor het behoud van de vrede: de ene staat zal

¹¹ Hier dient nogmaals het onderscheid tussen ‘offensieve’ en ‘defensieve’ realisten worden aangegeven. Respectievelijk gaat dit over de maximalisatie van de veiligheid (Waltz) of de maximalisatie van de macht (Mearsheimer). Zie Jung, J. (2013), “Making Constructive Realism? A Reassessment of the Role of Ideas in Realist Theory”, *The Korean Journal of International Studies*, Vol. 11, No. 1, pp. 1-28.

zich veiliger voelen als de andere staat zich veiliger voelt, daar onzekerheid een vijandige partij kan aanzetten tot een meer dreigend en competitiever beleid (Glaser, 2011: 81-82).¹²

d. Yan Xuetong en het realisme in China

Het realisme (*xianshi zhuyi*, 现实主义) is de dominante stroming in het hedendaagse China. De Chinese realisten nemen eveneens de staat als vertrekpunt, met soevereiniteit voorop (Shambaugh, 2014: 32-33). De stroming laat toe om een dieper inzicht te verwerven in de opkomst van de VRC en om de gerelateerde veiligheidsdreigingen aan de Chinese staat te identificeren. Het politiek neorealisme laat echter weinig plaats voor flexibiliteit. Zoals de term het stelt, biedt het constructieve realisme een prima basis voor het aanpassen en bijstaven van dat politiek realisme in functie van de vele hedendaagse fenomenen op internationaal vlak. De balans van de macht gaat over het bepalen van de anarchie in een competitieve of een net meer coöperatieve richting.

i. De Chinese staatskunst

Een beperking van het politiek realisme is de nadruk op traditionele, statelijke dreigingen. Hiertegenover staan niet-traditionele, niet-statelijke dreigingen zoals terrorisme, internationale misdaad en piraterij. Ook kunnen kern- of natuurrampen hierbij worden gerekend. Voor een beter begrip van internationale betrekkingen is het ook nodig om de kracht van de politieke ideeën binnen dit theoretisch kader te plaatsen. Via een bespreking van de Chinese klassieke staatskunst levert Yan Xuetong een bijdrage tot de comparatieve studie van internationale betrekkingen. Yans argumenten zijn zo gefundeerd op de filosofieën van zeven klassieke denkers uit de periode voor 221 BCE. Net als de politieke realisten gaat de klassieke Chinese filosofie uit van de menselijke natuur als oorzaak van conflict. Niettemin gaat hun begrip over het tot stand komen van vrede wijd uiteen. Hier komt de afweging tussen ‘hegemoniale’ (*baquan*, 霸权) en ‘humane autoriteit’ (*wangquan*, 王权) naar voren.

Guanzi stelt dat het grootste verschil tussen beide gelegen is in de morele capaciteit van de leidende staat. Hoewel er zowel in de ‘weg van de hegemoon’ (*badao*, 霸道) als in de ‘weg van de [wijze] koning’ (*wangdao*, 王道) materiële macht gevat zit, heeft die laatste de superieure morele status (Yan, 2013: 6-14).

Political power plays an enabling role as the basis for other elements of power to play a role. For instance, the United States’ military power, economic power, and cultural power grew during the

¹² Eén van de belangrijkste middelen hier is nucleaire afschrikking, zie Glaser, C. (2011), “Will China’s Rise Lead to War? Why Realism Does Not Mean Pessimism”, *Foreign Affairs*, Vol. 90, No. 2, pp. 80-91.

period 2003 to 2006, but because the Iraq war [...] lacked international legitimacy, U.S. capability in terms of political mobilization both at home and abroad – that is, political power – went into serious decline. Thus, the United States’ comprehensive national power shrank and its international status declined during those three years. This example, [...] proves that political power is the resource power for operating power, military power, economic power, and cultural power. Without the former the latter cannot play their roles (Yan, 2011: 101).¹³

Yan Xuetong stelt dat een dergelijk humaan globaal leiderschap over het ‘Onderhemelse’ vandaag noch haalbaar, noch wenselijk is. Gestaafd op de realistische premisse dat door de afwezigheid van een centrale autoriteit, de hedendaagse multilaterale wereld wordt bepaald door anarchie stelt Yan dat macht, maar zeker ook autoriteit een grote rol spelen in de internationale betrekkingen. Hierdoor is de ‘weg van de hegemon’ een goed voorlopig alternatief. Yan Xuetong stelt dat de VRC enkel een globale positie kan innemen als het haar geloofwaardigheid vis-à-vis de VS kan laten stijgen. Het is duidelijk dat de morele kwaliteit van het leiderschap hier niettemin primair is (Yan in Bell & Sun, 2011: 28-31, 102, 117).

ii. Het internationale toneel

Yan wijst verder op het bestaan van hiërarchie in de internationale gemeenschap. In de geest van de klassieke filosoof Xunzi (荀子, 312-230 BCE) stelt Yan dat de interstatelijke orde gebaseerd is op het maken van hiërarchische normen (Yan in Bell & Sun, 2011: 31-41). Landen worden verdeeld in een spectrum dat gaat van ‘dominante machten’ (*zhudao guo*, 主导国), ‘opkomende machten’ (*jueqi guo*, 崛起国), ‘regionale machten’ (*diqu daguo*, 地区大国) tot ‘kleine machten’ (*xiao guo*, 小国). Ook het politiek leiderschap wordt onderverdeeld van ‘non-actie’ (*wuwei*, 无为) tot ‘strijd’ (*zhengdou*, 争斗) (Yan, 2014: 119-123). Hierbij kan worden verwezen naar de ‘hegemoniale stabiliteitstheorie’: de relatieve economische en militaire overmacht van een bepaald land die ervoor zorgt dat internationale normen kunnen worden afgedwongen (Jackson & Sørensen, 2015: 307). Yan erkent echter wel dat bij haar opkomst, de VRC ook meer verantwoordelijkheden dient te dragen. Dit vooral door niet-traditionele dreigingen zoals terrorisme, maar ook milieurampen en financiële crises (Bell in Bell & Sun, 2011: 1-18).

De opbouw van een coöperatief veiligheidssysteem is hier de basis voor het inperken van de Zuidoost-Aziatische wapenwedloop en de bouw van een stabiele regio. Er kan worden opgemerkt dat vanuit een realistisch perspectief niet zozeer wordt gewerkt aan een ‘harmonieuze regio’, dan wel aan een regio die minder kans maakt om te vervallen in

¹³ Voor een bespreking van zowel het materiële (de economische en militaire capaciteit) en het niet-materiële aspect (de culturele capaciteit), zie Chen, Z., Chang, L. (2013), “The Power Strategy of Chinese Foreign Policy: Bringing Theoretical and Comparative Studies Together”, *NFG Working Paper No.3*, Freie Universität Berlin.

gewapend conflict. Het Chinese realisme van Yan Xuetong is zo grotendeels een 'Moreel Realisme' (*daoyi xianshi zhuyi*, 道义现实主义) dat tracht een bijdrage te leveren aan studies over internationale betrekkingen (Yan, 2014: 102-130). Yan benadrukt het politieke aspect, waarbij de opkomst van China wordt verbonden aan een herwaardering van het confucianisme en dergelijke (Yan, 2001: 33-39). Concreet wordt er gesproken over de identificatie van de Chinese nationale belangen (*zhongguo guojia liyi*, 中国国家利益). Die kunnen worden opgedeeld in veiligheids-, politieke, economische en culturele belangen. Voorbeelden zijn: territoriale integriteit en internationale status; staatssoevereiniteit en maritieme belangen; import en export; en het verspreiden van de nationale cultuur. Veiligheidsbelangen zijn hier de basis (Yan, 1997: 19-20, 46-50).

e. Het realisme: conclusie

Kort samengevat kan worden gekomen tot onderstaand kader:

- **De staat** vormt de basis;
- De staten zijn **niet gelijk**, er is een zekere **hiërarchie** tussen staten;
- De **competitie tussen staten** is niet gereguleerd, dit bepaalt de politieke acties;
- Het internationale systeem wordt zodoende gekenmerkt door **anarchie**;
- Staten beschikken steeds over bepaalde **offensieve militaire capaciteiten**;
- Hierdoor staan staten ook steeds **wantrouwig** tegenover elkaar;
- De perceptie van de **meest voordelige beleidslijnen** stamt hieruit voort;
- De staat is verantwoordelijk voor de **nationale belangen**, op zowel economisch, politiek en ideologisch vlak;
- Het **behoud en het versterken** van de staat is de ultieme test voor die beleidslijnen;
- **Veiligheid** is het primaire element.

Naar: Hobbes, 1651; Waltz, 1988, 2010; Donnelly, 2000; & Mearsheimer, 2014.

Het politiek realisme schetst een somber beeld van internationale betrekkingen. Wedijver, wantrouwen en eerzucht uiten zich in het veiligheidsdilemma, met een zichzelf versterkende wapenwedloop als gevolg. De anarchie is duidelijk het regerende principe in de hedendaagse internationale politiek. Staten willen dan ook voorzien in hun eigen veiligheid. Zo is het maximaliseren van de relatieve macht tegenover vijandige partijen één van de belangrijkste strategieën. Een Chinees machtsblok zal volgens diezelfde wetten een reactie uitlokken bij de buurlanden. Dit als een collectieve reactie tegen een machtig China (zie verder).

5. Maritieme strategie

Gesteld dat staten in een constante staat van onzekerheid leven en de afwezigheid van een hogere autoriteit ervoor zorgt dat agressieve krachten niet zomaar worden bestraft, kan het internationale toneel worden opgevat als een nulsom-spel. Zo worden de expansieve driften van staten gedreven door de drang om de eigen relatieve macht vis-à-vis andere partijen te verstevigen. Om die reden kan de aanwezigheid op de zee worden gezien als een belangrijk aspect van de bredere machtspositie van landen.

Het tweede deel van dit theoretisch kader wordt gevormd door de maritieme strategie. Aangezien de huidige Chinese buitenlandpolitiek in grote mate wordt bepaald door het maritieme hinterland is bij een dergelijke reflectie allereerst een bespreking van enkele belangrijke militaire strategen nodig. Voorbeelden van klassieke auteurs zijn Alfred Thayer Mahan (1840-1912) en Julian Corbett (1854-1922). Specifiek voor de VRC zal vanuit dit kader de theorie van Liu Huaqing (刘华清, 1916-2011) worden besproken. Verdere aanvullingen zijn gebaseerd op hedendaagse auteurs.

a. Klassieke strategen: Mahan en Corbett

De maritieme strategie gaat over de sturende principes in oorlogen op zee. Theoretische benaderingen van oorlogsvoering zijn volgens Corbett evenwel van een antagonistische aard. De uiterst snelle beslissingen die moeten worden genomen in een gewapend conflict staan immers recht tegenover een waar theoretisch analysemodel (Corbett, 2012: 3-8).

Mahan komt in 1898 met zijn *The Influence of Sea Power Upon History*.¹⁴ In dit opus bespreekt hij via lessen uit het verleden de belangrijkste elementen van de macht van de klassieke zeevarende naties. Mahan noemt de zee “*a great highway, [...] a wide common*” (Mahan, 1898: 39) waar het verscheppen van commerciële goederen via verschillende routes niet alleen een vraag stelt naar de opbouw van een sterke marine, maar ook naar verschillende tussenstations langs die routes. De handel op zee is zo gefundeerd op een militaire, strategische basis (Mahan, 1898: 18-39). Bij Mahan ligt de basis van zeemacht bij drie pijlers: de handel op zee, de controle over de aanvoerlijnen op zee en het uitbouwen van vloten, zowel civiel als militair (Holmes, 2009: 217-243).

¹⁴ De invloed die Mahan tot op vandaag uitoefent op de hedendaagse Volksrepubliek China wordt onder andere beschreven in Holmes, J., & Yoshihara, T. (2005), “The Influence of Mahan upon China’s Maritime Strategy”, *Comparative Strategy*, Vol. 24, No. 1, pp. 23-51 en Holmes, J. (2009), “China’s Way of Naval War: Mahan’s Logic, Mao’s Grammar”, *Comparative Strategy*, Vol. 28, No. 3, pp. 217-243.

It is not the taking of individual ships or convoys, be they few or many, that strikes down the money power of a nation; it is the **possession of that overbearing power on the sea** which drives the enemy's flag from it, or allows it to appear only as a fugitive; and which, **by controlling the great common, closes the highways by which commerce moves** to and from the enemy's shores. This overbearing power **can only be exercised by great navies** (Eigen aanduidingen, A.D.; Mahan, 1898: 130).

Mahan onderscheidt verder de basisvoorwaarden voor de uitbouw van een sterke zeemacht. Ten eerste, de geografische positie: een centrale ligging biedt toegang tot de hoge zeeën en verrijkt het desbetreffende land met de controle over de handelsroutes op zee. Bovendien biedt een strategische ligging ook perspectieven in een oorlogssituatie, namelijk een betere concentratie van de vloot. Ten tweede, het uitzicht van de fysieke grens, voor een vlotte toegang tot de zee. Tegelijkertijd gaat dit ook over de toegankelijkheid van verschillende havens. Ten derde, de omvang van het grondgebied, meer bepaald de grootte van de kustlijn. Ten vierde, het karakter van de overheid. De opbouw van een sterke zeemacht wordt hier verbonden aan interne ontwikkelingen. Bovendien komt hier de link tussen de marine en de handel naar voren, met een mogelijke zeeblokkade als voorbeeld (Mahan, 1898: 39-90 en Collins & Murray, 2008: 79-95).

Corbett geeft in zijn *Principles of Maritime Strategy* eveneens een theorie van maritieme oorlog en doet dit via drie gegevens: het object, de middelen en de methode. Ten eerste moet er worden opgemerkt dat er altijd conflict heerst over de controle van de zee. De maritieme strategie gaat over het verwerven van die controle. Het object van oorlogsvoering op zee is altijd direct of indirect gelinkt aan het veiligstellen van het bevel over de zee of voorkomen dat een vijandige partij ditzelfde kan doen. Dit gegeven is wat de “controle over de logistieke aanvoerlijnen op zee” (Corbett, 2012: 168) wordt genoemd, namelijk het ontzeggen van de doorgang op en de toegang tot de zee. Concreet gaat dit over het kapen van de vijandelijke private en publieke goederen op zee, met vernietiging als laatste redmiddel. Zodoende kan er militaire druk worden uitgeoefend op mogelijke vijandelijke partijen (Corbett, 2012: 87-95).

b. De zeggenschap over de zeeën

Nauw gerelateerd aan maritieme strategie is de theorie rond het bevel over de *global commons* (*gonghai shuiyu*, 公海水域),¹⁵ namelijk: de zeeën, het luchtruim, de ruimte en cyberspace. Volgens Posen is de VS nog steeds de leidende macht in het internationale

¹⁵ Voor een historisch overzicht van de term, zie Han, X. (韩雪晴), & Wang, Y. (王义桅). (2014), *Quanqiu gongyu: sixiang yuanyuan, gainian puxi yu xueshu fansi* (全球公域:思想渊源、概念谱系与学术反思, “De *global commons*: de bronnen van het idee, een spectrum van concepten en een academische reflectie”), *Zhongguo shehui kexue* (中国社会科学, *Social Sciences in China*), pp. 188-205.

stelsel omdat het haar controle behoudt over “die gebieden op Aarde die tot geen enkele staat behoren en die toegang bieden tot de wereld” (Posen, 2003: 8). Dit door de capaciteit om de eigen militaire heerschappij te gaan maximaliseren, de toegang aan andere staten te ontzeggen, militaire dreigingen neer te slaan en vooral om de controle over de *global commons* te behouden, herstellen en consolideren na een dergelijke dreiging (Posen, 2003: 61-71).

Die overmacht wordt omschreven als de “hegemoniale controle” (Posen, 2003: 5) van het Westen, door de financiële en technologische overmacht van de Verenigde Staten. Verder wordt er weliswaar gesproken over de theorie van de ‘gecontesteerde zone’: “Hoe verder de Verenigde Staten zich in het territorium van de tegenpartij wagen, hoe competitiever die partij zich zal gaan gedragen” (Posen, 2003: 22). Lokale actoren hebben zo een voordeel vanwege de grotere politieke belangen en de betere kennis die zij hebben van het terrein rond hun thuisland. Binnen die zone is de kans groot dat zelfs een technologisch zwakkere partij veel schade kan aanrichten. Waar Mahan een puur offensieve kijk biedt, heeft Corbett een meer subtiele kijk op zeemacht:

To this extent our action must **always tend to the offensive**. For **counter-attack** is the soul of defence. Defence is not a passive attitude, for that is the negation of war. Rightly conceived, it is an attitude of **alert expectation**. We wait for the moment **when the enemy shall expose himself** to a counter-stroke, the success of which will so far cripple him as **to render us relatively strong** enough to pass to the offensive ourselves. [...] We choose **our own ground** for the trial of strength. We are **hidden on familiar ground**; he is exposed on ground that is less familiar. We can **lay traps** and **prepare surprises by counter-attack**, when he is **most dangerously exposed**. Hence the paradoxical doctrine that where defence is sound and well designed the advantage of surprise is against the attack (Eigen aanduiding, A.D.; Corbett, 2012: 29, 33).

In dit verband zijn er volgens Till vier basisvoorwaarden voor de uitbouw van een postmoderne marine in de hedendaagse geglobaliseerde wereld.¹⁶ Ten eerste, de controle over de zee: het veiligstellen van de zee, in de volle betekenis van het recht op vrije doorvaart. Dit sluit aan bij Corbett die stelt dat absolute controle onmogelijk is. Ten tweede, het patrouilleren op zee: het bekomen van de controle door machtsprojectie jegens potentiële dreigingen zowel op zee, als op het land. Ten derde, de goede orde op zee: het monitoren van de activiteiten op zee. Hier komt een essentiële afweging tussen het inzetten van de kustwacht of de zeemacht naar voren. Meer concreet is er de vraag naar hiërarchie. Traditionele en niet-traditionele dreigingen zullen bovendien steeds meer samenwerking, tot zelfs integratie van beide krachten vergen. Het vierde element gaat over “het hooghouden van het maritieme bewustzijn” (Till, 2007: 35), wat kan omschreven worden als het winnen van de harten, met

¹⁶ Zie ook Ghiselli, A. (2015), “The Chinese People’s Liberation Army ‘Postmodern’ Navy”, *The International Spectator*, Vol. 50, No. 1, pp. 117-136.

de mensen als de grootste *common*. Hierdoor is het duidelijk dat een maritieme strategie de nationale belangen van een land dient. Het controleren van de zee benadrukt evenwel het puur militaire aspect. Maritieme strategie gaat weliswaar veel breder: “*The navy serves this purpose, but maritime strategy is not purely a naval preserve*” (Hattendorf, 2013: 7). Andere zaken die onder maritieme strategie vallen zijn diplomatie, het beschermen van de handel op zee, de visserij, de exploitatie en exploratie, de eilanden, etcetera.

In een essay getiteld *Considerations Governing the Disposition of Navies* schrijft Mahan over het primaire belang van het behoud van de commerciële belangen als de levensader van de natie: “*The necessity to secure commerce, by political measures conducive to military, or naval, strength. This order is that of actual relative importance to nation of the three elements – commercial, political, military*” (Mahan, 1902: 246). Commerciële afgunst en de wedijver voor het aanboren van nieuwe markten, alsook het domineren van die markten maken de handel op zee immers vatbaar voor aanvallen. Het beschermen van de handelsroutes is dus primordiaal (Mahan, 1902: 139-205).

De zeggenschap over die logistieke aanvoerlijnen op zee maakt een fundamenteel verschil met een landoorlog uit, waar de verovering van territorium primordiaal is. Corbett merkt niettemin op dat een absolute controle over de zee onmogelijk is: “*No degree of naval superiority can ensure our communications against sporadic attack from detached cruisers, or even raiding squadrons if they be boldly led and are prepared to risk destruction*” (Corbett, 2012: 102).¹⁷ Dit gegeven staat in verband met de technologische ontwikkelingen betreffende scheepsbouw en ander maritiem wapentuig. De samenstelling van de vloot wordt zo verbonden aan de mate van controle die kan worden uitgeoefend. Dit vis-à-vis verschillende variabelen zoals de relatieve machtsverhoudingen ten opzichte van en de mogelijke intenties van de vijandige partij. Corbett zoekt hier naar de perfecte balans tussen slagkracht en verkenningscapaciteit, waarbij zo min mogelijk mag worden ingeboet aan beide. Ten derde: de methode, namelijk de concentratie en strategische spreiding van de macht op zee. De eerste mogelijkheid is hier het best toepasbaar op de zeeën, doordat de flexibiliteit de verplaatsing van de vloot toelaat naar die plaatsen waar die troepen het meest nodig zijn. Dit gegeven definieert Corbett als de ‘strategische concentratie’, waarbij het idee van verdeeldheid even

¹⁷ Zie ook Widen, J. (2013), *Theorist of Maritime Strategy: Sir Julian Corbett and his Contribution to Military and Naval Thought*, Londen: Routledge, p. 93.; Yoon, J. (2015), “Implications of Xi Jinping’s ‘True Maritime Power’”, zie <https://www.usnwc.edu/getattachment/ba167f94-2a54-47e9-9d9c-62829f36b611/Implications-of-Xi-Jinping-s--True-Maritime-Power-.aspx> (Geraadpleegd op 15 december 2015).; en Cole, B. (2002), “The Organization of the People’s Liberation Army Navy (PLAN)”, in Mulvenon, J., & Yang, A. (ed.), *The People’s Liberation Army as Organization: Reference Volume v1.0*, N.V.: RAND, pp. 458-509.

essentieel is als het idee van verbondenheid. Hierdoor kan de vloot worden ingezet rond een “centrale massa” (Corbett, 2012: 132), waardoor er kleinschalige aanvallen kunnen worden uitgevoerd, zonder in te boeten aan slagkracht (Corbett, 2012: 91-153).

c. Maritieme strategie: conclusie

Kort samengevat kan gekomen worden tot onderstaand kader:

- Het controleren van de zee is primordiaal voor:
- Het beschermen van de handel op zee en;
- De toegang tot de havens;
- Het mogelijk ontzeggen van toegang aan een vijandige partij;
- Het beschermen van zowel de levende,
- als niet-levende natuurlijke rijkdommen;
- Het plaatsen en steunen van troepen en
- Het opzetten van basissen op zee,
- Ter steun van operaties op land of in de lucht,
- Het *de facto* afsluiten van de zee is zo een mogelijkheid.

Deels naar Hattendorf, 2013 met eigen aanvullingen, A.D.

Het vervoeren van commerciële goederen via de zee stelt een hoge nood aan de uitbouw van een blauw-water marine, alsook van verschillende tussenstations langs de overzeese handel. Als de theorieën over maritieme strategie worden verbonden met het politiek realisme, dan kan een grote rol worden toebedeeld aan de zeemacht van landen. Een dergelijke aanwezigheid op zee speelt duidelijk een bepalende rol in de bredere macht van landen. Tegelijkertijd is een absolute controle over de zee onmogelijk, waardoor er een afweging moet worden gezocht tussen inzetbaarheid en slagkracht (Clinton et al., 2005: 3-4 en Mearsheimer, 2014: 8-12).

Deel III: De Chinese belangen in de Zuid-Chinese Zee

6. Economische-strategische belangen

Het Aziatische groeimirakel, ingezet in de jaren zeventig doet de vraag naar energie gestaag stijgen (Ebinger, 2011: 129-131). De huidige en toekomstige (geschatte) nood aan energie wordt echter geplaagd door een structurele onzekerheid.¹⁸ Net die energienood neemt een prominente plaats in de veiligheids gesprekken in. De Verenigde Staten zetten zich dan ook in voor de verdere stabiliteit in de regio. China en andere olieimporterende landen worden hierdoor dan ook omschreven als *freeriders*: genietend van de regionale veiligheid zoals verschaft door de Verenigde Staten (Manning, 2000: 73-88).¹⁹

a. De commerciële visserij

De vissector blijft een cruciaal onderdeel van de regionale voedselveiligheid. Overbevissing en de degradatie van de zeebodem vormen hiervoor echter de grootste gevaren. Door de samenstelling van het dieet van Zuidoost-Azië kan er worden gesproken over de vissen als een kostbaar strategisch goed (Bateman in Wu & Zou, 2013; George, 2012: 85-128 en Dupont & Baker, 2014: 79-98). Daarnaast zetten ook de grote demografische groei, de vervuiling en de landwinning het mariene milieu steeds meer onder druk.²⁰ De voornaamste habitats die hierdoor worden aangetast, zijn de mangroves, de zeegrasbedden en de koraalriffen. Daarnaast komt een groot deel van die vervuiling vanop het land, namelijk uit de grootsteden, de industrie en de landbouw.²¹

¹⁸ Die energieveiligheid, alsook andere gerelateerde zaken worden uitvoerig beschreven in Downs, E. (2000), *China's Quest for Energy Security*, Santa Monica: RAND Corporation.

¹⁹ Voor het behoud van de stabiliteit zou dit laatste zelfs kunnen worden gestimuleerd. Zie Manning, R. (2000), "The Asian Energy Predicament", *Survival*, Vol. 42, No. 3, pp. 73-88.

²⁰ Voor een bespreking, zie Witter, A., Teh, L., Yin, X., Cheung, W., & Sumaila, U. (2015), "Taking Stock and Projecting the Future of South China Sea Fisheries", zie http://oceanacanda.org/wp-content/uploads/2015/03/FCWP_2015_99_Witter.pdf (Geraadpleegd op 21 januari 2016).; naast overbevissing zijn er ook andere ingrijpende praktijken, zoals het vissen met dynamiet of cyanide. Zie Blackmore, G. (2002), "Fisheries' Problems in the South China Sea", zie <https://www.globalunderwaterexplorers.org/fisheries-problems-south-china-sea> (Geraadpleegd op 21 januari 2016).; en Hachigan, N. (2015), "The Other Problem in the South China Sea", zie <http://thediplomat.com/2015/04/the-other-problem-in-the-south-china-sea/> (Geraadpleegd op 21 januari 2016).

²¹ Zie Morton, B., & Blackmore, G. (2001), "South China Sea", *Marine Pollution Bulletin*, Vol. 42, No. 12, pp. 1236-1263.; die vervuiling kan eveneens de biodiversiteit en de gezondheid van het vlees aantasten. De concentratie van zware metalen (zoals koper, zink of ijzer) in verschillende vissoorten uit de Zuid-Chinese Zee, een gevolg van de onder andere de industriële vervuiling, is op zijn beurt een ingrijpend gevaar voor de volksgezondheid. Zie Gu, Y., Lin, Q., Wang, X., Du, F., Yu, Z., & Huang, H. (2015), "Heavy Metal Concentrations in Wild Fishes Captured from the South China Sea and Associated Health Risks", *Marine Pollution Bulletin*, Vol. 96, pp. 508-512.

b. Het energievraagstuk

De Chinese energieveiligheid (*nengyuan anquan*, 能源安全) wordt bepaald door een zekere “structurele energieonzekerheid” (Kong, 2005: 6). In het bijzonder gaat die onzekerheid over de ontginning en aanvoer van energie zoals olie.²² De toenemende druk op de natuurlijke rijkdommen (*haishang ziyuan*, 海上资源) in de Zuid-Chinese Zee en de daaropvolgende degradatie van de bodem bepalen bovendien dat toekomstige regionale samenwerking op vlak van exploratie en exploitatie broodnodig is (Kao et al., 2012: 283-395). Hier wordt allereerst gekeken naar de rol van energie in het Chinese strategische denken. De energienood van landen is immers vaak de bron voor gewapend conflict. Globaal zijn er zo twee scenario’s: de strategische benadering en de marktbenadering. De strategische benadering stelt dat de Chinese zoektocht naar energiebronnen alleen maar kan leiden tot conflict. China, de VS en ook de verschillende andere staten bevinden zich dus op een ramkoers. Daartegenover staat de marktbenadering, waar internationale afhankelijkheid en samenwerking primeert (Tunsjø, 2013: 76, 89).

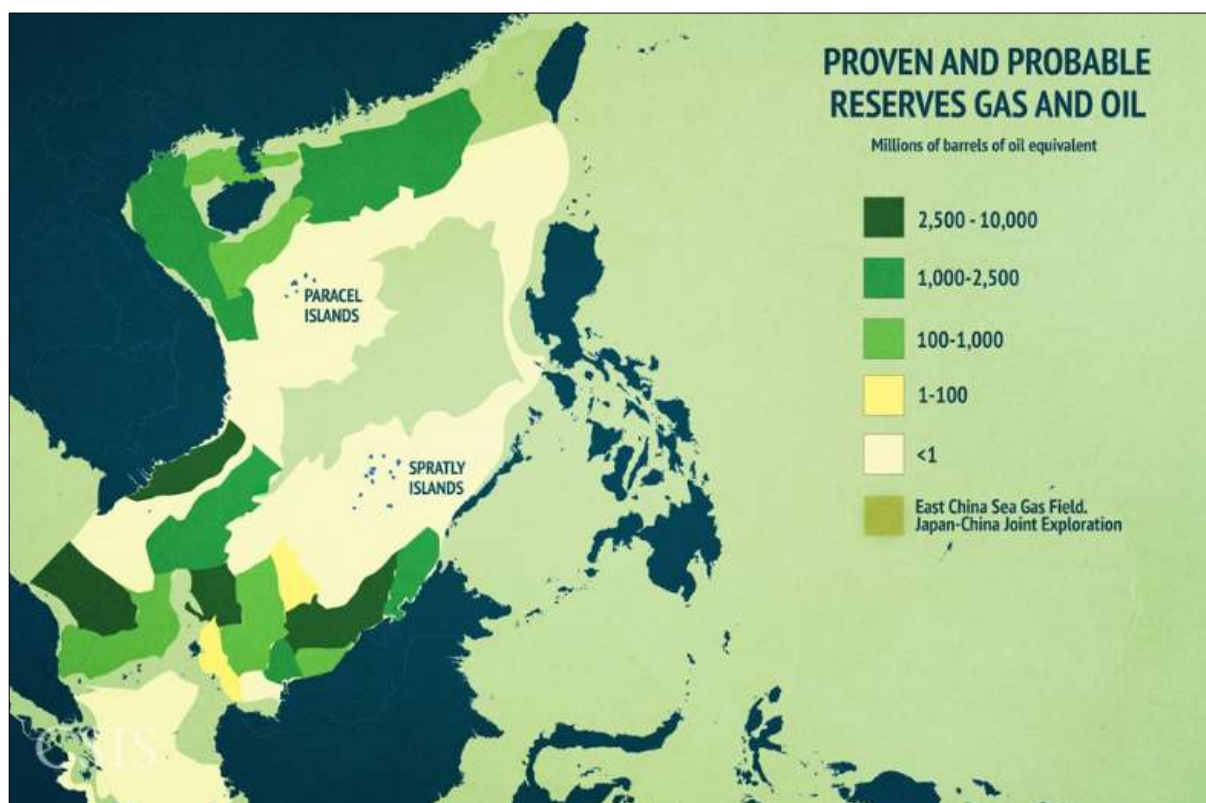
i. Energieonzekerheid

De bronnen van die Chinese onzekerheid worden samengevat in Kongs zichzelf versterkende ‘Driehoek van Energieonzekerheid’: (gepercipieerde) beschikbaarheid, betrouwbaarheid en betaalbaarheid van olie, gas en dergelijke (Kong, 2005). Die energieveiligheid – gedefinieerd als “de ononderbroken beschikbaarheid van energiebronnen aan een betaalbare prijs” (Len, 2015: 2) – bepaalt het hedendaagse Chinese energiebeleid. Maatregelen die de Chinese overheid onderneemt, zijn onder andere de uitbouw van de marine, het herorganiseren van de kustwacht en het diversifiëren van de importbronnen via onder andere pijplijnen (Chen, 2010: 1-24). Erickson en Collins ontkennen tegelijkertijd dat laatstgenoemde maatregelen een oplossing kunnen zijn voor de energieveiligheid: “*The additional volumes they bring in will be overwhelmed by China’s demand growth, the country’s reliance on seaborne oil import will grow over time, pipelines notwithstanding*” (Erickson & Collins, 2010: 91).

Het ontginnen van de natuurlijke rijkdommen in de bodem zorgen voor frustraties in de regio. De territoriale conflicten maken het moeilijk om zicht te krijgen op de totale olie- en gasreserves in de Zuid-Chinese Zee. De IEA schat een hoeveelheid van elf miljard vaten (bbl)

²² Het veiligstellen van (aard)gas blijft een doel op middellange tot lange termijn, terwijl de aanvoer van olie een meer directe rol heeft in de economische en militaire groei. Zie Kong, B. (2005), “An Anatomy of China’s Energy Insecurity and Its Strategies”, zie http://www.pnl.gov/main/publications/external/technical_reports/PNNL-15529.pdf (Geraadpleegd op 12 december 2015).

aan oliereserves in de Zee en honderdnegentig biljoen kubieke voet (Tcf) aan gasreserves.²³ Door die relatieve (geschatte) rijkdom aan natuurlijke rijkdommen (*haishang ziyuan*, 海上资源) wordt de Zuid-Chinese Zee al vlug de ‘Tweede Perzische Golf’ (*di'er ge bosiwān*, 第二波斯湾) genoemd (Yu, 2015: 93). Er kan worden gesteld dat een groot deel van de explosiviteit van de conflicten afkomstig is uit speculaties over de aanwezigheid van natuurlijke rijkdommen.

Figuur 1, De hoeveelheden (bewezen en geschatte) natuurlijke rijkdommen in de Zuid-Chinese Zee

Bron: <http://amti.csis.org/atlas/>

ii. Een nulsom-spel?

De Aziatische energiehonger kan er echter voor zorgen dat de kosten van conflict te hoog komen te liggen. De ambitie van de landen rond de Zuid-Chinese Zee om te voorzien in de eigen energiebehoeften en de nood aan de veiligheid van de middelen krijgt zo meer de vorm van een estafetteloop. De ontginning van reserves wordt grotendeels uitgevoerd door de verschillende staatsoliemaatschappijen.²⁴ Hier komt het debat tussen enerzijds de realistische

²³ Bovendien zouden er zich ook grote hoeveelheden koolwaterstof en andere mineralen in de bodem bevinden. Zie U.S. Energy Information Administration. (2013), “The South China Sea: Oil and Natural Gas”, zie <https://www.eia.gov/beta/international/regions-topics.cfm?RegionTopicID=SCS> (Geraadpleegd op 22 januari 2015).; en Xiang, J. (2010), *Marine Science & Technology in China: A Roadmap to 2050*, Beijing: Science Press.

²⁴ De voornaamste Chinese energiereuzen zijn de *China National Offshore Oil Corporation* (*Zhongguo haiyang shiyou zongongsi*, 中国海洋石油总公司, CNOOC), de *China National Petroleum Corporation* (*Zhongguo*

school en anderzijds de liberalistische school naar voren. Respectievelijk wordt de internationale markt gezien als een ‘nulsom-spel’: economische concurrentie als een oorlog. Daarnaast wordt gesteld dat samenwerking op termijn meer lonend is dan conflict, een ‘positiefsom-spel’.

Holslag stelt dat de werkelijkheid van de problematiek in de Zuid-Chinese Zee hier ergens tussenin ligt: van agressieve oliediplomatatie tot samenwerking tussen de VRC en andere Aziatische landen (Holslag, 2005: 512-516). Door de gedeelde belangen op vlak van ontginning en veiligstellen van de middelen zien we zo het ontstaan van een “Aziatisch oliemercantilisme” (Holslag, 2005: 512). Regionale onderhandelingen en samenwerkingsverbanden in de regio Azië-Stille Oceaan (*Asia-Pacific*) bieden hier een goed perspectief. Niettegenstaande dat dit gebied één van de economisch meest dynamische is, kent de opbouw van regionale institutionele verbanden een traag proces (zie verder). Dit door de brede diversiteit en de geopolitieke spanningen in de regio. Hoewel de onderhandelingen een traag verloop kennen, wordt toch gewerkt aan verschillende doelen op lange termijn, zoals een vrijhandelsovereenkomst voorgesteld door de *Asia-Pacific Economic Cooperation* (*Yazhou taipingyang jingji hezuo huiyi*, 亚洲太平洋经济合作会议, APEC).²⁵

c. De zeeroutes

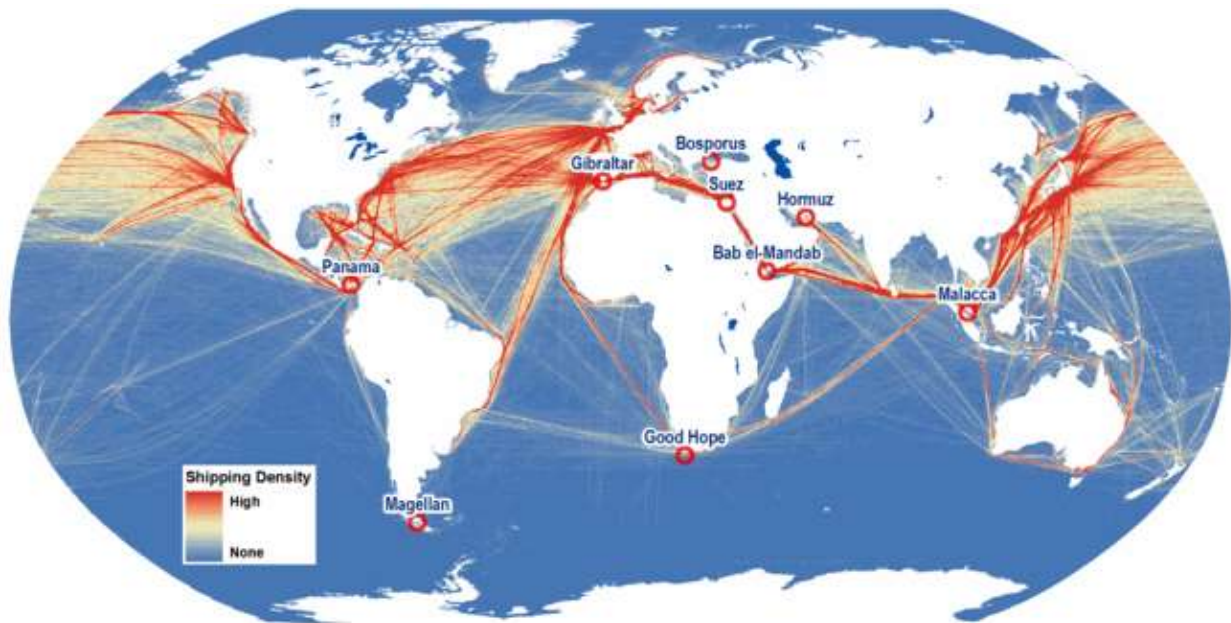
De Zuid-Chinese Zee wordt beschouwd als het belangrijkste knooppunt voor de handel en de algemene veiligheid in de *Asia-Pacific*. Door de verschillende territoriale claims is diezelfde zee geworden tot een brandhaard van potentieel gewapend conflict. Landen zoals Brunei, Maleisië, de Filipijnen en Vietnam doen aanspraak op bepaalde maritieme zones, terwijl kan worden gesteld dat de VRC zich de Zuid-Chinese Zee grotendeels toe-eigent. De symbolische waarde van de verschillende territoriale aanspraken en de nationale soevereiniteitskwesies staan immers gegrift in het geheugen van de CCP (zie verder).

Door haar centrale ligging doet de Zuid-Chinese Zee dus dienst als doorgeefluik voor de maritieme handel tussen de Indische en de Stille Oceaan. Kaplan beschrijft de zee als “het

shiyou tianranqi jituan gongsi, 中国石油天然气集团公司, CNPC) en de *China Petroleum & Chemical Corporation* (*Zhongguo shiyou huagong gufen youxian gongsi*, 中国石油化工股份有限公司, Sinopec). Zie Holslag, J. (2005), “China in de olie”, *International Spectator*, Vol. 59, No. 10.

²⁵ Het is belangrijk om nog drie andere regionale verbanden op te geven: het *Trans-Pacific Partnership* (*kua taipingyang zhanlue jingji huoban guanxi xieyi*, 跨太平洋战略经济伙伴关系协议, TPP) en het *Regional Comprehensive Economic Partnership* (*quyu quanmian jingji huoban xieding*, 区域全面经济伙伴协定, RCEP). Zie Petri, P., Plummer, M., Zhai, F. (2014), “The TPP, China and the FTAAP: The Case for Convergence”, in Tang, G., & Petri, P. (ed.), *New Directions in Asia-Pacific Economic Integration*, Honolulu: East-West Center, pp. 78-89.

hart van het Euraziatische *rimland*” (Kaplan, 2012: 102),²⁶ waar de globale ‘commerciële zeeroutes’ (*haishang jiaoliu tongdao*, 海上交流通道) samenkomen.²⁷ Met de immense groei van de Chinese energie-intensieve economie komt dus de vraag naar olie steeds hoger te staan (Wang in Mi et al., 2015: 572-576). Het is dan niet verwonderlijk dat olie dan ook vaak wordt omschreven als het “bloed van de nationale economie” (Zhou & Yu, 2014: 66). De toename van de olie-import verraadt echter een zwakke plek van het Chinese groeimirakel: de maritieme handelsroutes (Rosen & Houser, 2007).

Figuur 2, De globale scheepsroutes

Bron: <https://energeopolitics.files.wordpress.com/2012/09/international-maritime-route.png>

De voornaamste zeestraten die op de Zuid-Chinese Zee uitgeven zijn: de Straat van Malakka (*maliujia haixia*, 马六甲海峡), de Straat van Soenda (*xunta haixia*, 巽他海峡), de Straat van Lombok (*longmu haixia*, 龙目海峡) en de Straat van Makassar (*wangjiayi haixia*, 望加锡海峡) (Kaplan, 2014: 8-10). De Chinese economische groei zorgt ervoor dat het land afhankelijk is van de import van energie. Olie en andere importgoederen zijn zo blijvend

²⁶ De Heartland-theorie van Mackinder of de Rimland-theorie van Spykman bouwen een geopolitiek raamwerk. Zo wordt de wereld opgedeelt in verschillende zones, waarbij de kernzone toelaat om ook de andere zones te overheersen. Bij Spykman gaat het over de strijd om het verwerven van het *Rimland*: de kustgebieden van Eurazië. Dit om de eigen belangen te beschermen. Hierdoor is dit gebied primerend op het *Heartland* van Mackinder. Zie Spykman, N. (2008), *America's Strategy in World Politics: The United States and the Balance of Power*, Londen: Transaction Publishers pp. xxvi-xxvii, 11-26, 154 en Mackinder, H. (1904), “The Geographical Pivot of History”, *The Geographical Journal*, Vol. 23, No. 4, pp. 421-437.

²⁷ Naar de Engelse term ‘*Sea Line of Communication*’ (SLOC). Zie Barnett, R. (2007), “Technology and Naval Blockades”, in Elleman, B., & Paine, S. (ed.), *Naval Blockades and Seapower: Strategies and Counter-Strategies, 1805-2005*, Londen: Routledge, pp. 239-249.

gelinkt aan de economische en de socio-politieke situatie van de VRC. Het is niet verwonderlijk dat de Chinese energieonzekerheid in grote mate wordt bepaald door de zeestraten, die als knelpunten kunnen worden beschouwd.

i. Dreigingen

Het 'Malakka Dilemma' (*maliujia kunju*, 马六甲困局) zoals omschreven door voormalig president van de VRC, Hu Jintao (胡锦涛, 2002-2012), vormt hier een perfecte illustratie (Chen, 2010: 1-24 en Liu, 2004). De Straat van Malakka strekt zich meer dan vijfhonderd nautische zeemijlen uit tussen Maleisië en het Indonesische Sumatra. Via de Straat van Singapore (*xinjiapo haixia*, 新加坡海峡) wordt de Indische Oceaan zo verbonden met de Zuid-Chinese Zee (Beckman et al., 1994: 6).

Figuur 3, De Straat van Malakka

Bron: https://www.welt-atlas.de/map_of_strait_of_malacca_6-847

1) Niet-statelijke dreigingen

Als gevolg van de Aziatische financiële crisis van de late jaren negentig kent Zuidoost-Azië een nieuwe piek in piraterij. Die chronische kwetsbaarheid van de maritieme sector toont de invloed van piraterij en andere overvallen op de handel in een bepaalde regio. De afwezigheid

van adequate controle zorgt er dan ook voor dat dergelijke misdaad in bepaalde regio's bloeit. Naast de strikte vorm van piraterij zijn er ook gewapende overvallen gericht op schepen. Een verder onderscheid kan worden gemaakt tussen georganiseerde en niet-georganiseerde piraterij. De laatstgenoemde, opportunistische vorm kenmerkt zich door kleinschalige aanvallen voor financiële of sociale opbrengsten, zoals baar geld en andere draagbare kostbaarheden. Hier tegenover staat de georganiseerde piraterij, die kan worden opgedeeld in politieke piraterij en maritiem terrorisme: namelijk het stelen of vernietigen van schepen ter promotie van een bepaalde politieke, ideologische of religieuze zaak (Eklöf, 2006: 35-64 en Ong-Webb, 2006: 53). In januari 2016 worden in Zuidoost-Azië zo negen incidenten van gewapende overval gerapporteerd. In vergelijking met januari 2015 (11) en augustus 2015 (25 incidenten) houdt dit een daling in.²⁸ Hoewel traditionele piraterij in Zuidoost-Azië in recente jaren drastisch gedaald zou zijn, blijft het gevaar van onder andere kidnapping bestaan (Rayman, 2009: 31-42 en Ishii, 2014: 335-350).

2) Statelijke dreigingen

Naast piraterij, terrorisme en internationale misdaad,²⁹ is ook de hernieuwde aanwezigheid van de Verenigde Staten oorzaak voor kopzorgen bij de Chinese overheid. Het mogelijk afsluiten van de Straat van Malakka door de Verenigde Staten zou desastreuze gevolgen hebben voor de Chinese economie.³⁰ Het belang van de zeestraat wordt ook erkend door Shi Hongtao (石洪涛) als hij spreekt over de Straat van Malakka als de “zuidelijke poort tot China” (Shi, 2011). De huidige Chinese onmogelijkheid tot controle van de Straat ziet Shi als een belangrijk obstakel in de verdere opkomst van China. Door die economische en geopolitieke kwetsbaarheid tracht de VRC haar afhankelijkheid van de Straat van Malakka te herzien.

De Amerikaanse aanwezigheid in de *Asia*- en met uitbreiding de *Indo-Pacific* vormt een belangrijk deel van de globale heerschappij sinds 1945. Ook wordt sinds de *Rebalance to Asia* de aandacht opnieuw gevestigd op Azië en het Midden-Oosten. Dit onder andere via ‘voorwaartse basissen’ (*qianyan jidi*, 前沿基地), ‘toegangsfaciliteiten’ (*jidi zhunru*, 基地准

²⁸ Zie ReCAAP Information Sharing Centre. (2016), “Report for January 2016: Situation of Piracy and Armed Robbery against Ships Incidents in Asia in January 2016”, *Monthly Report*, pp. 1-11.

²⁹ Zie Beckman, R., Grundy-Warr, C., & Forbes, V. (1994), *Acts of Piracy in the Malacca and Singapore Straits*, Durham: IBRU, p. 6.; zie ook de hierboven aangegeven ‘niet-traditionele veiligheid’.

³⁰ Bijvoorbeeld bij een bezetting van het eiland Taiwan. Zie Sliwinski, M. (2015), “Dire Straits: Naval Security Competition between China and the United States in the Strait of Malacca”, zie <https://m.repository.library.georgetown.edu/bitstream/handle/10822/712787/GJAA%201.1%20Sliwinski.pdf?sequence=1&isAllowed=y> (Geraadpleegd op 22 januari 2016).

入),³¹ ‘militaire aanwezigheid in het buitenland’ (*waiguo junshi cunzai*, 外国军事存在),³² alsook ‘overzeese militaire faciliteiten’ (*haiwai junshi sheshi*, 海外军事设施), enzovoort.³³ Dit omwille van de nood aan een “robuuste en langdurige maritieme aanwezigheid” (Ladwig et al., 2014: 131).

Figuur 4, De Amerikaanse militaire aanwezigheid in Zuidoost-Azië (fragment)

Bron: <http://www.economist.com/node/5165669>

³¹ Gekenmerkt door bijvoorbeeld het opnieuw in gebruik nemen door de Verenigde Staten van verschillende basissen op de Filipijnen. Dit onder de *Enhanced Defense Cooperation Agreement* tussen beide landen. Zie Thayer, C. (2014), “Analyzing the US-Philippines Enhanced Defense Cooperation Agreement”, <http://thediplomat.com/2014/05/analyzing-the-us-philippines-enhanced-defense-cooperation-agreement/> (Geraadpleegd op 22 maart 2016).; en Parameswaran, P. (2016), “A Big Deal? US, Philippines Agree First ‘Bases’ Under New Defense Pact”, zie <http://thediplomat.com/2016/03/a-big-deal-us-philippines-agree-first-bases-under-new-defense-pact/> (Geraadpleegd op 22 maart 2016).

³² Zoals op Okinawa (zie verder).

³³ Een dergelijke aanwezigheid is er bijvoorbeeld ook in het Midden-Oosten. Zie Sun, D. (孙德刚), & Deng, H. (邓海鹏). (2014), *meiguo zai shate junshi jidi de zhanlüe yanbian* (美国在沙特军事基地的战略演变, “De strategische ontwikkeling van Amerikaanse militaire basissen in het Saudi-Arabië”), *alabo shijie yanjiu* (阿拉伯世界研究, Arab World Studies).

Het projecteren van de Amerikaanse macht tot ver buiten de landsgrenzen, het ontmoedigen van mogelijke tegenpartijen en het verhogen van de capaciteit om tegemoet te komen aan eventualiteiten in de regio zijn hier bepalende elementen. Voorbeelden van Amerikaanse basissen in Zuidoost-Azië zijn er onder andere op Diego Garcia en Guam (Ladwig et al., 2014: 144, 159-164 & zie Bijlage 1).

3) Mogelijke maatregelen

De maatregelen die China kan ondernemen worden door Chen in vier opgedeeld. Ten eerste, maatregelen die de energieconsumptie verlagen of vertragen, zoals een efficiënter gebruik van energie of reguleringen die het energieverbruik beperken. Ten tweede, samenwerkingsverbanden met (Zuidoost-)Aziatische landen. Ten derde, maatregelen met betrekking tot de aanbodzijde van energie. Dit gaat over het gaan diversifiëren van de importbronnen, het opbouwen van olievoorraden tot het zoeken naar andere transportroutes.³⁴ Ten vierde, de militaire strategie in functie van de economisch-geopolitieke overwegingen in de Zuid-Chinese Zee, via de uitbouw van een regionale zeemacht die op lange termijn een globaal bereik moet verkrijgen. Dit om een mogelijk Amerikaans embargo op de levenslijnen van de Chinese en Oost-Aziatische economieën tegen te gaan (Laimou-Maniati, 1998; Zhao, 2007: 36-42; Chen, 2010: 1-24).³⁵

Zhou en Yu stellen in dit verband dat China naast de bouw van oliepijplijnen op land, eveneens nood heeft aan het versterken van de aanwezigheid in de oceanen. Tot nog toe genoot de VRC immers van de Amerikaanse inspanningen voor de veiligheid op zee. De toenemende energieonzekerheid duidt echter een strategische verandering aan. De ideeën die Zhou en Yu voorstellen zijn: het ontwikkelen van een moderne maritieme strategie, de ontwikkeling van een blauw-water marine, het verbeteren van de maritieme capaciteiten voor het leveren van publieke goederen, onderzoek doen naar en bijdragen aan de internationale wettelijke bepalingen op zee en de ontwikkeling van een commerciële vloot en de scheepsbouwindustrie (Zhou & Yu, 2014: 66-76).³⁶

³⁴ Zoals onder andere de Sino-Myanmar (*zhongmian youqi guandao*, 中缅油气管道) of de Sino-Kazachstan pijplijnen (*zhongha shiyou guandao*, 中哈石油管道). Zie Erickson, A., & Collins, G. (2010), "China's Oil Security Pipe Dream: The Reality, and Strategic Consequences, of Seaborne Imports", *Naval War College Review*, Vol. 63, No. 2, pp. 90-106.

³⁵ Een ander initiatief is de bouw van de Chinese 'Strategische Petroleumreserves' (*zhongguo shiyou chubei*, 中国石油储备). Zie Kennedy, A. (2009), "China's Petroleum Predicament: Challenges and Opportunities in Beijing's Search for Energy Security", in Huisken, R. (ed.), *Rising China: Power and Reassurance*, Canberra: ANU E Press, pp. 121-169.

³⁶ Het economische en militaire belang van een dergelijke olietankervloot wordt ook onderstreept door Erickson en Collins. Tankers die de Chinese vlag varen kunnen zo in toenemende mate worden beschermd door

d. Territoriale aanspraken

Dat president Xi Jinping oproept tot de uitbouw van een sterke marine toont de verschuiving van een puur economische naar een meer geostrategische benadering van het energieprobleem (Xi, 2013). Hier spelen de territoriale conflicten over de verschillende eilanden in de Zuid-Chinese Zee een bepalende rol:³⁷ “*After the Second World War, for just over a year, none of the islands was occupied or controlled by anyone. [Fifty] years later, almost all of them were*” (Hayton, 2014: 61). Territoriale integriteit is voor de Chinese Communistische Partij (*zhongguo gongchandang*, 中国共产党, vanaf nu: CCP) primordiaal voor de legitimiteit van het gezag. Ook de Communistische Partij van Vietnam (*yuenan gongchandang*, 越南共产党, CPV) legt hier de basis (Womack, 2010: 583-600; Roszko, 2015: 230-249).³⁸

De Zuid-Chinese Zee zelf kan volgens Artikel 122 van het VN-zeerechtverdrag (UNCLOS) worden gedefinieerd als een ‘half-ingesloten zee’. Hierbinnen hebben de verschillende staten volgens Artikel 123 de verplichting om “het beheer, het behoud, de exploratie en de exploitatie van de rijkdommen te coördineren”, dit “ter bescherming en behoud van het mariene milieu”. De soevereiniteit over de eilanden en de maritieme afbakening zijn hier de voornaamste elementen.³⁹

i. De Chinese ‘Negenstreepjeslijn’

De claim van de VRC wordt gemaakt met de zogenaamde ‘*South China Sea Nine-Dashed Line*’ (*nanhai jiudianxian*, 南海九段线). Die ‘Traditionele Maritieme Grenslijn’ (*chuantong haijiang xian*, 传统海疆线) verwijst naar de historische rechten (*lishi quanyi*, 历史权益) van het land (Zou, 2011: 18-34).⁴⁰ Die rechten zijn volgens Ju Hailong (鞠海龙) gebaseerd op de

(para)militaire escortes en konvoeien. Om die reden zijn schepen veiliger dan pijplijnen. Zie Erickson, A., & Collins, G. (2010), “China’s Oil Security Pipe Dream”, p. 105.

³⁷ Niettemin benadrukt het Chinese buitenlandse beleid het behoud van de vrede in de *Asia-Pacific*. Dit wordt echter bemoeilijkt door het felle besef van nationale soevereiniteit en de diversiteit in het gebied, wat mogelijk kan leiden tot gewapend conflict. Zie Wasi, N. (2001), “Security Order in Asia-Pacific Region”, *Pakistan Horizon*, Vol. 54, No. 3, pp. 29-43.; en Chakraborti, T. (2012), “China and Vietnam in the South China Sea Dispute: A Creeping ‘Conflict-Peace-Trepidation’ Syndrome”, *China Report*, Vol. 48, No. 3, pp. 283-301.

³⁸ Dergelijke nationalistische instincten zijn wat Anderson beschrijft als de ‘ingebeelde gemeenschap’: de identiteit van een staat niet als een gegeven, maar als een geconstrueerd feit. Zie Anderson, B. (1983), *Imagined Communities: Reflections on the Origin and Spread of Nationalism*, Londen: Verso.

³⁹ Zie Art. 122 en Art. 123, *United Nations*. (n.v.), “United Nations Convention on the Law of the Sea”, zie http://www.un.org/depts/los/convention_agreements/texts/unclos/unclos_e.pdf (Geraadpleegd op 21 januari 2016).

⁴⁰ Voor enkele besprekingen van het legale karakter van die lijn, zie Dupuy, F., & Dupuy, P.-M. (2013), “A Legal Analysis of China’s Historic Rights Claim in the South China Sea”, *The American Journal of International Law*, Vol. 107, No. 1, pp. 124-141.; Franckx, E., & Benatar, M. (2012), “Dots and Lines in the South China Sea: Insights from the Law of Map Evidence”, *Asian Journal of International Law*, Vol. 2, No. 1, pp. 89-118.; Gao, Z., & Jia, B. (2013), “The Nine-Dash Line in the South China Sea: History, Status, and

ontdekking van de eilanden door China en de langdurige aanwezigheid en uitoefening van gezag (Ju, 2010: 198-202). Eén van de belangrijkste vraagstukken bij die lijn is de volgende: “Is het een maritieme grenslijn zoals een landgrens of is het een lijn die enkel aangeeft dat de eilanden tot de VRC behoren?” (Zou, 2007: 18-34). Drie mogelijke scenario’s zijn: de maritieme zones binnen de lijn behoren tot de historische wateren van China, China heeft soevereine historische rechten over de eilanden in de Zuid-Chinese Zee of historisch bewijsmateriaal toont dat China de natuurlijke soeverein is in de Zuid-Chinese Zee (Dupuy & Dupuy, 2013: 124-141).

Er kan worden gekeken naar het internationaalrechtelijk valabel zijn van de Chinese kaart (Weissberg, 1963: 781-803). De relatieve waarde van kaarten is gebaseerd op de geografische nauwkeurigheid en de bronnen van de cartograaf, maar evengoed op de neutraliteit van de partij in het conflict (Dupuy & Dupuy, 2013: 124-141). Hierdoor wordt gesteld: “*The nine-dash-line map is not, and has never been alleged to be, the product of independent cartographers [...]. [The map] has always been a unilateral illustration of the limits of China’s sovereignty*” (Dupuy & Dupuy, 2013: 134). De kaart van het Chinese maritieme territorium (zie Bijlage 2) moet dus worden gezien als de concrete voorstelling van de Chinese aanspraken en niet zozeer als een middel om de aanspraken te gaan evalueren.

ii. Het internationaal recht

Voor de codificatie van het gebruik van de zeeën wordt in het algemeen teruggegaan op de ideeën van Hugo Grotius (1583-1645). De theorie over de ‘Open Zee’ (*Mare Liberum*) komt er als reactie op een pauselijke bul uit 1454 die bepaalt dat de zeevarende naties Portugal en Spanje door de ontdekkingsreizen het alleenrecht verkrijgen over de nieuw ontdekte gebieden in Azië en Afrika. Grotius tracht in zijn werk aan te tonen dat de Nederlandse Verenigde Oost-Indische Compagnie en bij uitbreiding elke andere natie de vrijheid heeft om overal ter wereld te navigeren en handel te drijven.

1) Mare Liberum

Grotius stelt dat de soevereiniteit over de zee universeel en ongelimiteerd is. In gemeenschappelijk bezit (*res communis*) en als publiek goed (*res publica*) is de zee in het

Implications”, *The American Journal of International Law*, Vol. 107, No.1, pp. 98-124.; Li, J., & Li, D. (2003), “The Dotted Line on the Chinese Map of the South China Sea: A Note”, *Ocean Development & International Law*, Vol. 34, No. 3-4, pp. 287-295.; en Broderick, K. (2015), “Chinese Activities in the South China Sea: Implications for the American Pivot to Asia”, zie http://www.project2049.net/documents/150511_Broderick_Chinese_Activities_South_China_Sea_Pivot.pdf (Geraadpleegd op 29 november 2015).

bezit van niemand (*res nullius*) en dus toegankelijk voor eender welk land. Door de noties van bezit en eigendom kan een publiek goed echter wel een privaat goed worden:

The nature of the sea, however, differs from that of the shore, because the sea, except for a very restricted space, can neither be easily be built upon, nor inclosed; if the contrary were true yet this could hardly happen without hindrance to the general use. Nevertheless, if any small portion of the sea can be thus occupied, the occupation is recognized (Grotius, 1916: 26).

Het enkel ontdekken van zogenaamde ‘vrije gebieden’ (*territorium nullius*) geeft echter geen exclusieve soevereiniteit: er is nood aan effectieve controle na die initiële ontdekking (Grotius, 1916). Sumner deelt die aanspraken in negen categorieën in: verdragen, geografie, economie, cultuur, effectieve controle, geschiedenis, *uti possidetis*, elitisme en ideologie (Sumner, 2004: 1779-1812). Twee van de meest voorkomende modi voor het verwerven van territorium zijn bezetting en prescriptie. Het verwerven van de controle en de voortdurende en vredevolle uitoefening van staatssoevereiniteit zijn in het internationaal recht bepalend voor het verwerven van het territorium. Dit wordt verder in twee opgedeeld: via effectieve bezetting van ‘staatsloos gebied’ (*terra nullius*) of via ‘prescriptie’, bij gebieden die formeel tot een ander land behoren.⁴¹ Prescriptie wordt beschreven als de impliciete instemming door de voortdurende en de onverstoorde uitoefening van controle. Hierdoor is het duidelijk dat de reactie van andere staten een belangrijk element is in het bepalen van de soevereiniteit over het territorium (Beckman, 2011: 47-90).

Ook moet er een intentie tot het uitoefenen van soevereiniteit aanwezig zijn (*animus occupandi*). De territoriale conflicten worden beoordeeld via (1) de voortdurende uitoefening van controle en (2) afgezet tegen een kritieke datum. Dit is het tijdstip waarop “het conflict tussen de partijen wordt gekristalliseerd en er geen rekening meer wordt gehouden met daaropvolgende ondernemingen voor het bepalen van de soevereiniteit” (Dixon, 2013: 165). In het kader van de ontdekking van zogenaamd *terra nullius* kan dit enkel uitgroeien tot volledige soevereiniteit als er sprake is van effectieve controle. Wat betreft het verwerven van voorheen niet-bestaand gebied zijn er de principes accretie en avulsie, respectievelijk de geleidelijke en scherpe aangroei van het territorium van het land. Daarnaast stelt *uti possidetis* dat de grenzen van nieuwe onafhankelijke staten gebaseerd moeten zijn op de oude koloniale afbakening en dus niet zomaar unilateraal kunnen worden gewijzigd (Dixon, 2013: 161-174).

⁴¹ De bekendste zaak hier is de *Island of Palmas Case* uit 1928, tussen Spanje, de VS en Nederland. Zie Dixon, M. (2013), *Textbook on International Law*, Oxford: Oxford University Press, p. 162.

2) Mare Clausum

Een aantal conferenties georganiseerd door de Verenigde Naties (VN) resulteren in 1982 uiteindelijk in het zeerechtverdrag UNCLOS.⁴² Ongeacht het feit dat het internationaal publiekrecht vandaag de theorie van de ‘Open Zee’ aanvaardt,⁴³ zijn er in de twintigste eeuw stemmen te onderscheiden die de grenzen wensen te verleggen. Recht tegenover het concept van de ‘Open Zee’ staat zo de ‘Gesloten Zee’ (*Mare Clausum*) van John Selden. Zijn *Of the Dominion or Ownership of the Sea* argumenteert dat de zeeën in bepaalde omstandigheden onder het bevel van staten kunnen worden geplaatst (Selden, 1652). Het stringente bereik van de masterproef laat echter niet toe hier dieper op in te gaan, noch op Grotius, noch op Selden, toch kunnen de voorgaande aspecten vormend zijn.⁴⁴

Zo kan er via de ‘Negenstreepjeslijn’ worden gesteld dat er wel degelijk een Chinese wens bestaat voor de creatie van een Chinees meer.⁴⁵ Dit omwille van energie- en defensiebelangen zoals het beschermen van de scheepvaartsroutes, de logistieke ondersteuning (*houqin buji*, 后勤补给), maritieme noodverlening (*haishang jiuzhu*, 海上救助), enzovoort (China Hainan Reform & Development Research Institute, 2015: 11). De militaire aanwezigheid op het eiland Hainan (海南) vormt het speerpunt van de Chinese marine in de Zuid-Chinese Zee.⁴⁶ Ook het verwerven van de zeggenschap over de eilandengroepen in de Zuid-Chinese Zee is hier belangrijk (zie verder).

3) Het verwerven van eilanden

Het is duidelijk dat enkel een set van duidelijke regels een antwoord kan bieden op de hedendaagse territoriale conflicten. Het UNCLOS-regime bepaalt het maritieme territorium

⁴² Zie Saltzmann, H. (2009), “Mare Liberum: vierhonderd jaar later”, pp. 646-657.; een brede bespreking is te vinden in Vieira, M. (2003), “Mare Liberum vs. Mare Clausum: Grotius, Freitas, and Selden’s Debate on Dominion over the Seas”, *Journal of the History of Ideas*, Vol. 64, No. 3, pp. 361-377.

⁴³ Onder andere in Woodrow Wilsons ‘Veertien Punten’ als “*the absolute freedom of navigation upon the seas, outside territorial water, alike in peace and in war, except as the seas may be closed in whole or in part by international actions for the enforcement of international covenants*” (Wilson, 1918), zie DiNunzio, M. (2006), *Woodrow Wilson: Essential Writings and Speeches of the Scholar-president*, New York: New York University Press, pp. 403-406; en Saltzmann, H. (2009), “Mare Liberum: vierhonderd jaar later”, *Militaire Spectator*, Vol. 178, No. 12, pp. 646-657.

⁴⁴ Zie Fulton, T. (2002), *The Sovereignty of the Sea: An Historical Account of the Claims of England to the Dominion of the British Seas, and of the Evolution of the Territorial Waters, with Special Reference to the Rights of Fishing and the Naval Salute*, New Jersey: The Lawbook Exchange Ltd, pp. 338-371.

⁴⁵ Net zoals ook Benito Mussolini tijdens de Tweede Wereldoorlog streefde naar een zogenaamd ‘Mare Nostrum’. Zie Perrone, A. (2016), “Mare Nostrum e ‘Geopolitica’: Il mito imperiale dei geografi italiani”, *Diacronia*, Vol. 25, No. 1, p. 12.

⁴⁶ Dit in de Yulin marinebasis (*yulin haijun jidi*, 榆林海军基地), zie Thayer, C. (2010), “The United States and Chinese Assertiveness in the South China Sea”, *Security Challenges*, Vol. 6, No. 2, pp. 73-74.

via de territoriale zee, de EEZ en het continentaal plat, waarna de open zee begint.⁴⁷ Met betrekking tot de Zuid-Chinese Zee is ook het eilandregime belangrijk. Een eiland wordt gedefinieerd als “een natuurlijk gevormd gebied, dat zich bij vloed boven water bevindt” (Art. 121, UNCLOS). Het belang van de eilanden uit zich in het mogelijk uitbreiden van het territorium, aangezien ook eilanden een eigen territoriale zone en EEZ kunnen bepalen. Een tweede type zijn de rotsformaties, “*which cannot sustain human habitation or economic life of their own*” (Art. 121). Dergelijke elementen voldoen weliswaar niet aan de vereisten voor de uitbouw van een territoriale zee.

Een derde type zijn de zogenaamde ‘*low-tide elevations*’: “*A naturally formed area of land which is surrounded by and above water at low tide but submerged at high tide*” (Art. 13). Ook dergelijke elementen kunnen geen eigen territoriale zee construeren, als ze zich buiten de territoriale zee van een land of eiland bevinden (Dixon, 2013: 217-250). Bij een beschouwing van de maritieme elementen in de Zuid-Chinese Zee is een dergelijk onderscheid zeker van belang (Rothwell in Buszynski & Roberts, 2014: 46-59). Verder moet worden opgemerkt dat bij overlappingsen dient te worden gezocht naar een vreedzame oplossing.

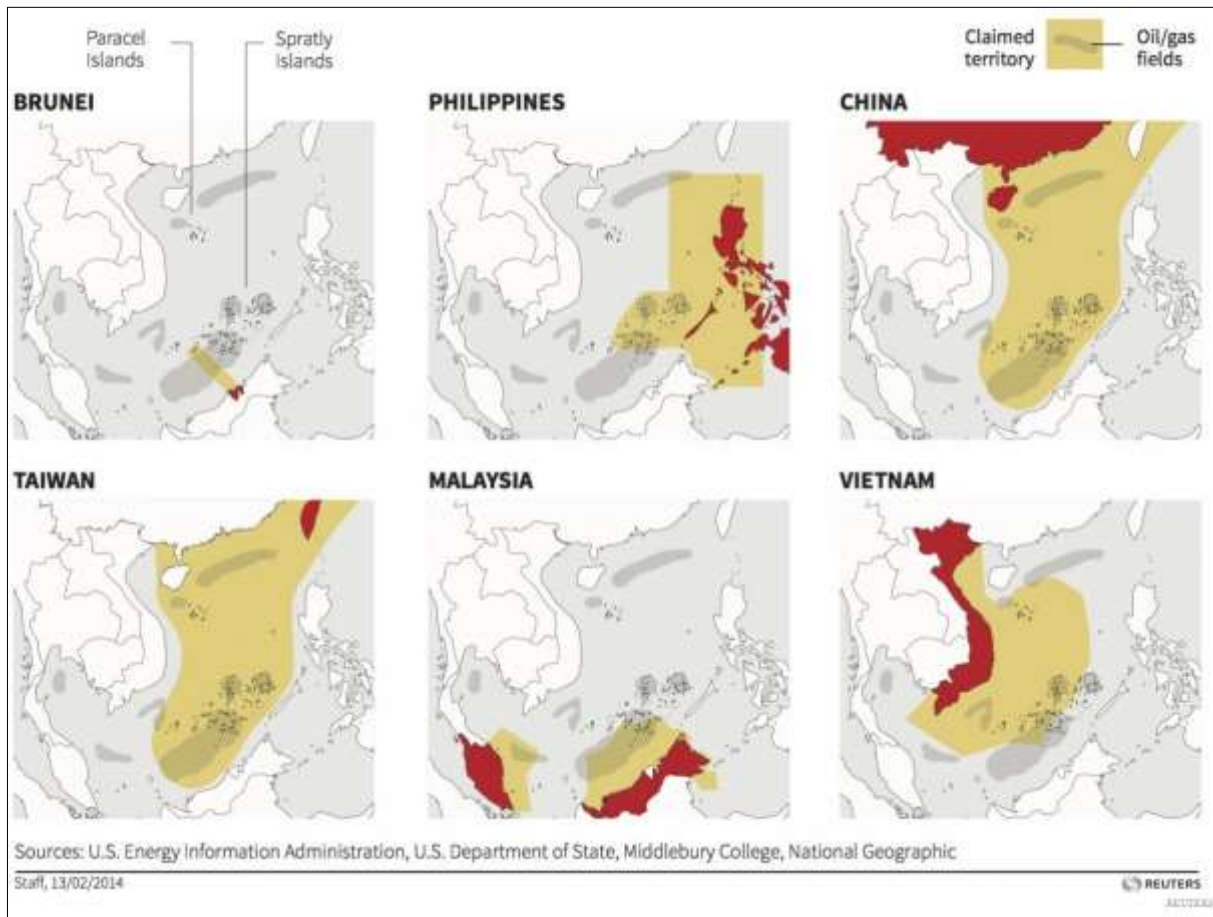
iii. Grens- en territoriale disputen

In het keizerlijke systeem worden vanaf de Han-dynastie (*han chao*, 汉朝, 206 BCE – 220 CE) de relaties tussen China en de barbaren vastgelegd in het tribuutsysteem (Yü, 1967: 36-64). Binnen dit wereldbeeld wordt gesproken over invloedzones. Vanaf haar ontstaan wil de Volksrepubliek China haar grenzen echter effectief vastleggen. Sinds 1949 is de VRC zo betrokken geweest bij drieëntwintig grensdisputen, met onder andere India en Vietnam (Fravel, 2014).

Ook de overzeese aanspraken vormen een integraal deel van de Chinese wens voor territoriale integriteit. Centraal staat hier de Taiwankwestie: namelijk de Chinese wens voor hereniging met het eiland. Een ander voorbeeld bevindt zich in de Oost-Chinese Zee (*donghai*,

⁴⁷ Specifieke wetteksten van de VRC hieromtrent zijn de *Law of the People’s Republic of China on the Territorial Sea and the Contiguous Zone* (*zhonghua renmin gongheguo linghai ji pilian qu fa*, 中华人民共和国领海及毗连区法) uit 1992 en de *Law of the People’s Republic of China on the Exclusive Economic Zone and the Continental Shelf* (*Zhonghua renmin gongheguo zhuangshu jingji qu he dalujia fa*, 中华人民共和国专属经济区和大陆架法) uit 1998. Standing Committee of the National People’s Congress. (1992), “Law of the People’s Republic of China on the Territorial Sea and the Contiguous Zone”, <http://www.asianlii.org/cn/legis/cen/laws/lotprocottsatz739/> en Standing Committee of the National People’s Congress. (1998), “Law of the People’s Republic of China on the Exclusive Economic Zone and the Continental Shelf”, zie <http://www.asianlii.org/cn/legis/cen/laws/lotprocoteezats790/> (Geraadpleegd op 22 februari 2016).

东海), waar het conflict met Japan gaat over de Senkaku- of Diaoyu-eilanden (*diaoyu dao*, 钓鱼岛) (Hagström, 2012: 267-297 en Hickey, 2014: 492-514). De verschillende territoriale aanspraken vallen echter buiten het bereik van de paper: hier wordt gefocust op de conflicten betreffende de Paracel- en Spratly-eilanden in de Zuid-Chinese Zee.⁴⁸

Figuur 5, De verschillende territoriale aanspraken naast elkaar geplaatst

Bron: <http://www.businessinsider.com/south-china-sea-territory-claims-map-2014-2?IR=T>

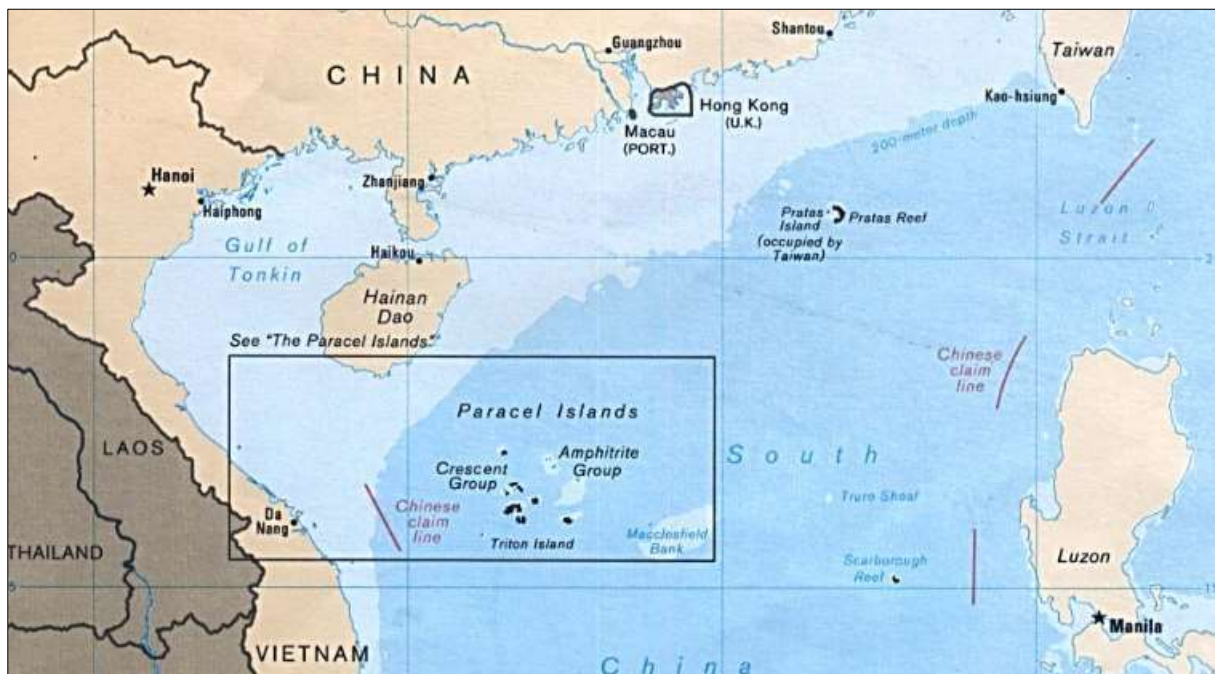
De overlappende aanspraken op (de gebieden van) de Zuid-Chinese Zee, in combinatie met de complexe historische achtergrond zorgen duidelijk voor een interessante dynamiek in Zuidoost-Azië. Recente incidenten, met het Haiyang Shiyou-olieboorplatform voorop, lijken aan te tonen dat de VRC haar territoriale aanspraken concreet tracht te maken (zie verder). In dit verband stellen bepaalde bronnen dat UNCLOS een foute benadering biedt tot de Zuid-Chinese Zee. De territoriale conflicten zijn volgens Shi zo politiek van aard, aangezien de

⁴⁸ Voor een historisch overzicht, zie Fravel, T. (2011), "China's Strategy in the South China Sea", *Contemporary Southeast Asia*, Vol. 33, No. 3, pp. 292-319.; en Yoshihara, T. (2016), "The 1974 Paracels Sea Battle: A Campaign Appraisal", *Naval War College Review*, Vol. 69, No. 2, pp. 41-65.

Chinese aanspraken historisch onderbouwd zijn: gebaseerd op de consistente uitoefening van controle door het Chinese keizerrijk en later de VRC (Shi, 2015).

1) De Paracel-eilanden

De Paracels worden onderverdeeld in enerzijds de Amphitrite-groep (*xuande qundao*, 宣德群岛), met onder andere de eilanden Woody (*yongxing dao*, 永兴岛), Rocky (*shi dao*, 石岛), Tree (*zhaoshu dao*, 赵述岛), North (*bei dao*, 北岛) en Middle (*zhong dao*, 中岛) en de Crescent-groep (*yongle qundao*, 永乐群岛), met eilanden als Pattle (*shanhu dao*, 珊瑚岛) en Duncan (*chenhang dao*, 琛航岛). Andere maritieme elementen zijn het eiland Triton (*zhongjian dao*, 中建岛) en het Bombay-rif (*langhua jiao*, 浪花礁).

Figuur 6, De Paracel-eilanden

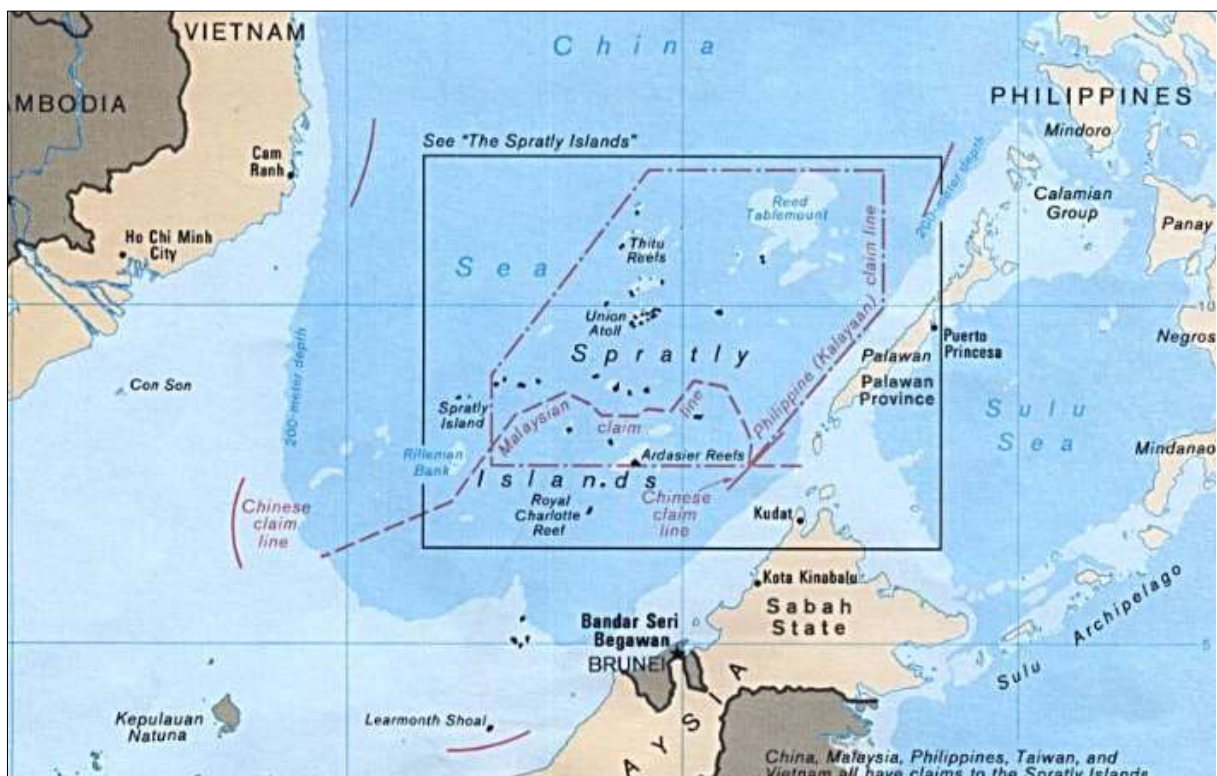
Bron: http://www.lib.utexas.edu/maps/middle_east_and_asia/schina_sea_88.jpg

Wat betreft de Paracel-eilanden gaat het conflict grotendeels tussen twee partijen. In januari 1974 komt het bij die eilandengroep tot een confrontatie tussen Zuid-Vietnam en het toen zwakkere China. In zijn studie van dat conflict spreekt Yoshihara over de toenmalige Chinese perceptie van de Zuid-Chinese Zee als achtergelegen gebied: de Zuid-Chinese vloot bleef dan ook lang onderontwikkeld. Via tactische manoeuvres – door zodanig dicht bij de Vietnamese schepen te varen en zodoende de superieure slagkracht en reikwijdte van het wapentuig teniet te doen – slaagde de PLAN er evenwel in om de Vietnamese marine te overwinnen (Garver, 1992: 1000-1005 en Yoshihara, 2016: 48-49). Gezien haar ligging wordt

de eilandengroep door zowel de Volksrepubliek China als door Vietnam opgeëist. China beschouwt haar rechten op de gebieden evenwel als onbetwistbaar: gebaseerd op historische feiten zijn de eilanden Chinees grondgebied. In dit verband wordt er opnieuw gesproken over de zogenaamde historische rechten van China (Franckx & Benatar, 2012, Dupuy & Dupuy, 2013 en Gao & Jia, 2013).

2) De Spratly-eilanden

Verder naar het Zuiden bevinden zich de Spratlys. Eilanden zoals Itu Aba, onder het bevel van Taiwan, Sin Cowe (*jinghong dao*, 景宏島) en Spratly (*nanwei dao*, 南威島) onder de controle van Vietnam, illustreren de verschillende territoriale claims. Riffen zoals Fiery Cross (*yongshu jiao*, 永暑礁) en Subi (*zhubi jiao*, 渚碧礁), in handen van China, zijn hier ook van belang. Onderhevig aan bagger- en dreggingswerken door de Volksrepubliek China, worden dergelijke maritieme elementen immers opgewaardeerd tot kunstmatige eilanden (zie verder).

Figuur 7, De Spratly-eilanden

Bron: http://www.lib.utexas.edu/maps/middle_east_and_asia/schina_sea_88.jpg

In 1988 komt het na een aantal provocaties opnieuw tot een vuurgevecht tussen de respectieve maritieme actoren van de Volksrepubliek China en Vietnam. Ditmaal bij het Johnson-rif in de Spratly-eilandengroep (Garver, 1992: 1008-1017). Dit conflict luidt een nieuwe periode van competitie in de Zuid-Chinese Zee in. Ook de Chinese bezetting van

andere delen van de eilandengroep, zoals het Mischief-rif in 1994, leidt tot een sterke wapenwedloop en het steviger gaan uitdrukken van de territoriale aanspraken door de Volksrepubliek China in onder andere het Volksdagblad (*renmin ribao*, 人民日报) (Fravel, 2011: 301).

Dit territoriaal conflict is nagenoeg nog complexer door de verschillende aanspraken in het gebied. Er dient opgemerkt dat met uitzondering van het sultanaat Brunei, ook de andere staten een dergelijke aanwezigheid onderhouden (Singh in Columbus, 1998: 3-6). Bovendien is er een fundamenteel verschil tussen de natuurlijk gevormde eilanden enerzijds en de kunstmatige eilanden, met name in de Spratlys anderzijds. Vooral de uitbouw van een militaire aanwezigheid in die zuidelijker gelegen eilanden laat een grotere machtsprojectie toe.

Figuur 8, Landwinningsactiviteiten van de verschillende landen

Bron: <http://cimsec.org/wp-content/uploads/2015/08/SouthChinaSeaReclamation-Economist.png>

De Filipijnen spannen in 2013 bij het Permanent Hof van Arbitrage (*Permanent Court of Arbitration*, PCA) in Den Haag een rechtszaak aan tegen de Chinese claims in de vorm van de ‘Negenstreepjeslijn’. Het eiland Itu Aba vormt hier mogelijk de kern van het verhaal. Het verschil tussen een waar eiland of een rotsformatie ligt immers in de zelfredzaamheid van het desbetreffende maritieme element: watervoorzieningen, landbouw, effectieve bevolking, enzovoort (Gjetnes, 2001: 191-204; Ford, 2016 en Kingdon, 2014: 129-157). Inzake de Chinese ‘Negenstreepjeslijn’ en de voorstelling van de Zuid-Chinese Zee als historische wateren is de uitspraak van 12 juli 2016 negatief wat betreft de Chinese aanspraken. Ook de pogingen van de verschillende kuststaten om een permanente bezetting te bekomen op de verschillende eilandengroepen komen aan bod:

The Tribunal considered these modern presences to be dependent on outside resources and support and noted that many of the features have been modified to improve their habitability, including through land reclamation and the construction of infrastructure such as desalination plants. The Tribunal concluded that the current presence of official personnel on many of the features does not establish their capacity, in their natural condition, to sustain a stable community of people and considered that historical evidence of habitation or economic life was more relevant to the objective capacity of the features (PCA, 2016: 9-10).

Rotsformaties zoals Itu Aba kunnen dan noch over een EEZ, noch over een continentaal plat beschikken (PCA, 2016: 237-239). Omwille van het precedent dat hier gevormd is, is het duidelijk dat een dergelijke uitspraak verregaande gevolgen heeft die zelfs buiten de Zuid-Chinese Zee te voelen kunnen zijn. Het Hof benadrukt op 12 juli ook dat zowel China als de Filipijnen het zeerechtverdrag en de hierin opgenomen verplichtingen meermaals hebben geaccepteerd, maar dat er een fundamenteel verschil heerst in het begrip van de eigen respectieve rechten in en op de wateren van de Zuid-Chinese Zee (PCA, 2016: 1-11).

7. De stijgende Chinese aanwezigheid in de Zuid-Chinese Zee

Door de nadruk op het vasteland en het concept ‘Kustverdediging’, zoals geïntroduceerd door de Sovjet-Unie, wordt in het verleden de positionering van de marine van het Chinese Volksbevrijdingsleger (*zhongguo renmin jiefangjun haijun*, 中国人民解放军海军, vanaf nu: PLA Navy of PLAN) bepaald door een puur defensief denken over de nabije zeeën.⁴⁹ Die continentale kijk op de zee wordt in de jaren tachtig echter aangepast van ‘Kustverdediging’ tot ‘Verdediging van Nabije Zeeën’ (Qiu, n.v.: 25-28).

Een in 2014 verschenen kaart van de Volksrepubliek China benadrukt ook in grote mate het maritieme hinterland. Opmerkelijk is dat er wordt gesproken over de ‘verticale landkaart van China’ (*shuban zhongguo ditu*, 竖版中国地图).⁵⁰ Hier wordt de Zuid-Chinese Zee sterk benadrukt (zie Bijlage 2). Het hedendaagse geostrategische en economische belang van de zee wordt verder duidelijk geïllustreerd door de Straat van Taiwan (*taiwan haxia*, 台湾海峡) en de Straat van Malakka in het Zuiden. Via de Zuid-Chinese Zee wordt Zuidoost-Azië immers verbonden met de wereld.

De opkomst van de VRC als een maritieme macht kent drie aspecten. Ten eerste, het veiligstellen van de natuurlijke rijkdommen en de commerciële zeeroutes via militaire en civiele krachten. Ten tweede, via economische groei de basis leggen voor het discours waar de Partij zoals vanouds over het land heerst. Om die reden kan het Chinese Volksbevrijdingsleger (*zhongguo renmin jiefangjun*, 中国人民解放军, vanaf nu: *People's Liberation Army*, PLA) in bepaalde mate worden beschouwd als een partijleger. De PLA evolueert later wel tot een partij-staatsleger: zowel onderhevig aan de CCP, als aan de Volksrepubliek China.⁵¹ Ten derde moeten we ook de geografie in acht nemen. Yoshihara

⁴⁹ Zo vertrouwt China historisch gezien voornamelijk op grondtroepen voor het veiligstellen van de nationale macht. De zee wordt aanvankelijk gezien als de bron van buitenlandse invasies. Zie Cole, B. (2003), “The People’s Liberation Army After Half A Century: Lessons Learned From Beijing”, in Burkitt, L., Scobell, A., & Wortzel, L. (ed.), *The Lessons of History: The Chinese People’s Liberation Army At 75*, Collingdale: Diana Publishing, pp. 159-160.

⁵⁰ The Beijing News (新京报). (2014), *shuban zhongguo ditu nanhai zhu dao bu zai yong chatu biaoshi nanhai haiyu he daoyu yu dalu wei tongyi bilichi heng ban ditu shiyongle 400 duonian* (竖版中国地图南海诸岛不再用插图表示南海海域和岛屿与大陆为同一比例尺; 横版地图已使用了 400 多年, “[Op] de verticale kaart van China zijn de eilanden in de Zuid-Chinese Zee niet langer [louter] te zien als afbeelding, het vasteland, de zee en de eilanden genieten dezelfde schaal, horizontale kaarten zijn reeds meer dan vierhonderd jaar in gebruik”), zie http://epaper.bjnews.com.cn/html/2014-06/25/content_519902.htm?div=0 (Geraadpleegd op 17 maart 2016)

⁵¹ De Partij en de staat waren weliswaar lange tijd een enkele entiteit. De scheiding komt er onder Deng Xiaoping. Hier staat de Partij voortaan in voor het richting geven aan het beleid en de Staat voor het beheer en de uitvoer van de dagelijkse taken. De trend tot nationalisatie (*guojiahua*, 国家化) is er gekomen omdat landsverdediging meer en meer een zaak van het Chinese staatsapparaat is geworden. Daarnaast is de PLA ook uitgegroeid tot een politieke kracht. Zie Scobell, A. (2006), “China’s Evolving Civil-Military Relations”, in Li,

stelt dat de dreigende eilandketens die de Zuid-Chinese Zee omsluiten het Chinese maritieme denken bepalen, met Taiwan centraal. De aanwezigheid van Amerikaanse legerbases in de *Asia-Pacific* is hier het voornaamste element (Yoshihara in Lord & Erickson, 2014: 37-66).

a. De eilandketens als restant van de Koude Oorlog

Chinese auteurs schrijven het ontstaan van de eilandketens toe aan het Amerikaanse buitenlands beleid tijdens de Koude Oorlog. Chinese strategen voorspellen dan ook een “langdurige strijd met de complexe geografische omgeving [van China]” (Yoshihara, 2012: 293). Om die reden speelt de geografie een bepalende rol in de Chinese strategievorming. Dit spatiaal denken getuigt van de Chinese vrees voor een zogenaamde ‘C-vormige omsluiting’ (*C xing baowei*, C形包围) van het Chinese vasteland (Dai, 2010 en Yoshihara, 2012: 294).

i. De Amerikaanse Containmentpolitiek

Voormalig Amerikaans Minister van Buitenlandse Zaken, Dean Acheson (1949-1953), is een eerste persoon die in dit verband naar voren komt. De ‘eilandketens’ worden beschreven als een ‘halvemaanvormige omsluitingsstrategie’ (*xinyuexing fengsuo zhanlüe*, 新月形封锁战略). Die ‘defensieperimeter’ (*fangyu quan*, 防御圈) loopt immers “van de Aleoeten, Japan en Okinawa tot aan de Filipijnen” (Du, 2004: 37). Ook Douglas MacArthur – tijdens de Tweede Wereldoorlog *Supreme Commander of the Allied Forces in the Southwest Pacific Area* – spreekt in 1951 over het belang van dergelijke ketens.

This [...] changed by our Pacific victory. Our **strategic frontier** then shifted to embrace the entire Pacific Ocean which became a **vast moat** to protect us as long as we hold it. Indeed, it acts as a **protective shield** for all the Americas and all free lands of the Pacific Ocean area. We control it to the shores of Asia by **a chain of islands** extending in an arc from the Aleutians to the Marianas held by us and our free allies. From this island chain we can dominate with **sea and air power** every Asiatic port from Vladivostok to Singapore and prevent any hostile movement into the Pacific (Eigen aanduidingen, A.D., MacArthur in Imperato, 2000: 165).

N. (ed.), *Chinese Civil-Military Relations: The Transformation of the People's Liberation Army*, London: Routledge, pp. 30-39.

Figuur 9, De ‘Eerste’ en ‘Tweede Eilandketen’, met benadrukking van de Zuid-Chinese Zee

Bron: <http://www.economist.com/news/international/21674648-china-no-longer-accepts-america-should-be-asia-pacifics-dominant-naval-power-who-rules>

Een andere hoofdrolspeler in dit naoorlogse beleid is de diplomaat George Kennan. Het bericht dat hij in 1946 uit Moskou naar Washington verstuurt en dat vanwege de lengte bekend staat als het ‘Lange Telegram’, vat het Amerikaanse anticommunisme en het algemene wantrouwen jegens de Sovjet-Unie gevat samen. Kennans kernpunt is duidelijk:

At bottom of the Kremlin’s neurotic view of world affairs is traditional and instinctive Russian **sense of insecurity**. [...] They have always **feared foreign penetration, feared direct contact** between western world and their own. [...] They have learned **to seek security** only in patient but **deadly struggle for total destruction of rival power** (Eigen aanduiding, A.D., Kennan, 1946: 5-6).

Dat in zijn analyse de Sovjet-Unie vanuit veiligheidsoverwegingen constant zou streven naar de uitbreiding van de invloedssfeer, maakte enige vorm van samenwerking met de VS quasi onmogelijk. Niettemin wordt de Sovjet-Unie erkend als de zwakkere macht. De

expansiedrang kan dan ook worden ingedamd door de “cohesie en kracht van de westerse wereld” (Kennan, 1946: 8-11, 14-15).⁵²

Het Chinese geospaatial denken is duidelijk geïnspireerd door die vroege Amerikaanse Containmentpolitiek. Het is duidelijk dat de aanbevelingen van Kennan dan ook nuttig zijn om de hedendaagse betrekkingen tussen de Verenigde Staten en de Volksrepubliek China te vatten. Yoshihara merkt zo op dat, hoewel er weinig bewijs bestaat dat de ‘eilandketens’ enige werkelijke strategische of operationele waarde zijn toebedeeld door de Amerikaanse regering (Yoshihara, 2012: 298), die ketens toch een goed bruikbare voorstelling zijn van het Chinese perspectief op het zeegebied en de ambities hierbinnen.⁵³

ii. Liu Huaqing en de eilandketens

Om een beter inzicht te krijgen in het Chinese strategische denken moet de Chinese opvatting over de veiligheid in de Zuid-Chinese Zee in kaart worden gebracht. Kim stelt dat de VRC China zichzelf ziet als zowel een continentale en een maritieme macht. Bovendien beschouwt het land zichzelf als een Oost-Aziatische en Zuidoost-Aziatische staat (Kim, 1998: 369-387). Voor een theoretische benadering van de hedendaagse maritieme strategie (*haiyang zhanlüe*, 海洋战略) kan worden gekeken naar de expansieve moderniseringsvisie van Liu Huaqing (Cliff, 2007: 27-44 en Shou, 2013: 206-218). De territoriale kijk van diens theorie is ingegeven door zijn staat van dienst in de jaren tachtig als commandant van de PLA. Liu’s driestappenplan ziet er als volgt uit:

1. Tegen 2000 de controle verwerven op de zee binnen de ‘Eerste Eilandketen’ (*di yi daolian*, 第一岛链);
2. Tegen 2020 de controle verwerven op de zee binnen de ‘Tweede Eilandketen’ (*di’er daolian*, 第二岛链);
3. Tegen 2050 de PLAN uitbouwen tot een globale maritieme macht, met vloten geconcentreerd rond vliegdekschepen (Xiao, 2013: 62-67 en Cole, 2014).

Het concept van de ‘eilandketens’ (*daolian*, 岛链) is zo gebaseerd op een claustrofobische visie op het Chinese vasteland (Cole in Mulvenon & Yang, 2002: 458-509).

⁵² Zie Lundestad, G. (1986), “Empire by Invitation? The United States and Western Europe, 1945-1952”, *Journal of Peace Research*, Vol. 23, No. 3, pp. 263-277.

⁵³ Zo wordt de ondersteunende rol van de basis Diego Garcia in de Amerikaanse optredens in het Midden-Oosten onderstreept. Voorbeelden zijn de operaties *Enduring Freedom* (2001) en *Iraqi Freedom* (2003). Zie Ladwig, W., Erickson, A., & Mikolay, J. (2014), “Diego Garcia and American Security in the Indian Ocean”, in Lord, C., & Erickson, A. (ed.), *Rebalancing U.S. Forces: Basing and Forward Presence in the Asia-Pacific*, Annapolis: Naval Institute Press, pp. 159-163.

Gestaafd op de indammingspolitiek van de VS komt dit concept vanaf de jaren tachtig prominent naar voren. Bovendien duidt dit ook op een verandering van de notie ‘verdediging van de zee’ (*haifang*, 海防): van ‘Kustverdediging’ (*jinnan fangyu*, 近岸防御) in de periode 1949-1980 tot ‘Actieve Verdediging van de Nabije Zeeën’ (*jinhai jinji fangyu*, 近海积极防御) en het ‘Beschermen van de Open Zeeën’ (*yuanghai fangwei*, 远海防卫) vanaf 1982 (Yoshihara in Mahnken & Blumenthal, 2014: 43-60). Dit laatste wordt ook wel de “blauw-water ambitie” (Storey & Ji, 2003: 77) van de VRC genoemd.

De ‘controle over de zee’ (*zhi hai quan*, 制海权) gaat steeds meer over de controle over het ‘blauwe territorium’ (*lanse guotu*, 蓝色国土) of het ‘maritieme territorium’ (*haiyang guotu*, 海洋国土) (Fravel & Liebman in Saunders et al., 2011: 41-80; Li in Saunders et al., 2011: 109-140; Walton & MacGrath in Dutton et al., 2014: 119-131 en Qiu, n.v.: 25-28). Er kan gesteld dat de eerste stap van Liu Huaqing niet volbracht is in het jaar 2000. Ook in 2016 is dit nog niet het geval. Toch vormen Liu’s ideeën de hoeksteen van de hedendaagse Chinese maritieme ontwikkelingen en ambities. De Chinese maritieme strategie blijft echter in grote mate in duisternis gehuld. Zo heerst er onder critici veel onzekerheid over de hedendaagse Chinese militaire strategie.

b. Onbegrip over de Chinese militaire strategie

Studies van de groeiende Chinese zeemacht focussen sterk op het puur defensieve-controlerende aspect van de militaire strategie.⁵⁴ Dit wordt gevat in het Amerikaanse concept ‘*Anti-access/Area Denial*’ (vanaf nu: A2/AD),⁵⁵ namelijk “die militaire operaties, hetzij om de inzet van troepen te bemoeilijken (*Anti-access*), hetzij om de mogelijkheden tot operaties in het gebied te ontzeggen (*Area Denial*)”. Hier wordt de Chinese strategie in Azië beschreven als “contra-interventie”. Het doel is het terugdringen van de Amerikaanse aanwezigheid in de *Asia-Pacific*. Een studie van Fravel en Twomey ontkent evenwel dat er in

⁵⁴ Zie bijvoorbeeld Cliff, R. (2007), *Entering the Dragon’s Lair: Chinese Antiaccess Strategies and Their Implications for the United States*, Santa Monica: Rand Corporation, pp. 81-110; Berteau, D., & Green, M. (2012), *U.S. Force Posture Strategy in the Asia-Pacific Region: An Independent Assessment*, Washington, D.C.: Center for Strategic and International Studies, pp. 13-20, 31-33, 40, 82-89; Cheng, D. (2014), “The U.S. Needs an Integrated Approach to Counter China’s Anti-Access/Area Denial Strategy”, zie <http://www.heritage.org/research/reports/2014/07/the-us-needs-an-integrated-approach-to-counter-chinas-anti-accessarea-denial-strategy> (Geraadpleegd op 13 december 2015).; en Chung, J. (2015), *Assessing China’s Power*, Londen: Palgrave Macmillan.

⁵⁵ Vertalingen van A2/AD zoals onder andere ‘contra-interventie’ of ‘contra-interferentie’ (*fan ganshe*, 反干涉; *fan jieru*, 反介入; of *fan ganyu*, 反干预) worden toegeschreven aan Chinese bronnen, maar zouden in feite een Chinese vertaling uit het buitenland betreffen. Zie Fravel, T., & Twomey, C. (2015), “Projecting Strategy: The Myth of Chinese Counter-Intervention”, *The Washington Quarterly*, Vol. 37, No. 4, pp. 175-176.

autoritaire Chinese werken een dergelijke nadruk ligt op het counteren van de Verenigde Staten in Azië (Fravel & Twomey, 2015: 171-179).

i. Contra-interventie: het tegengaan van de VS door China?

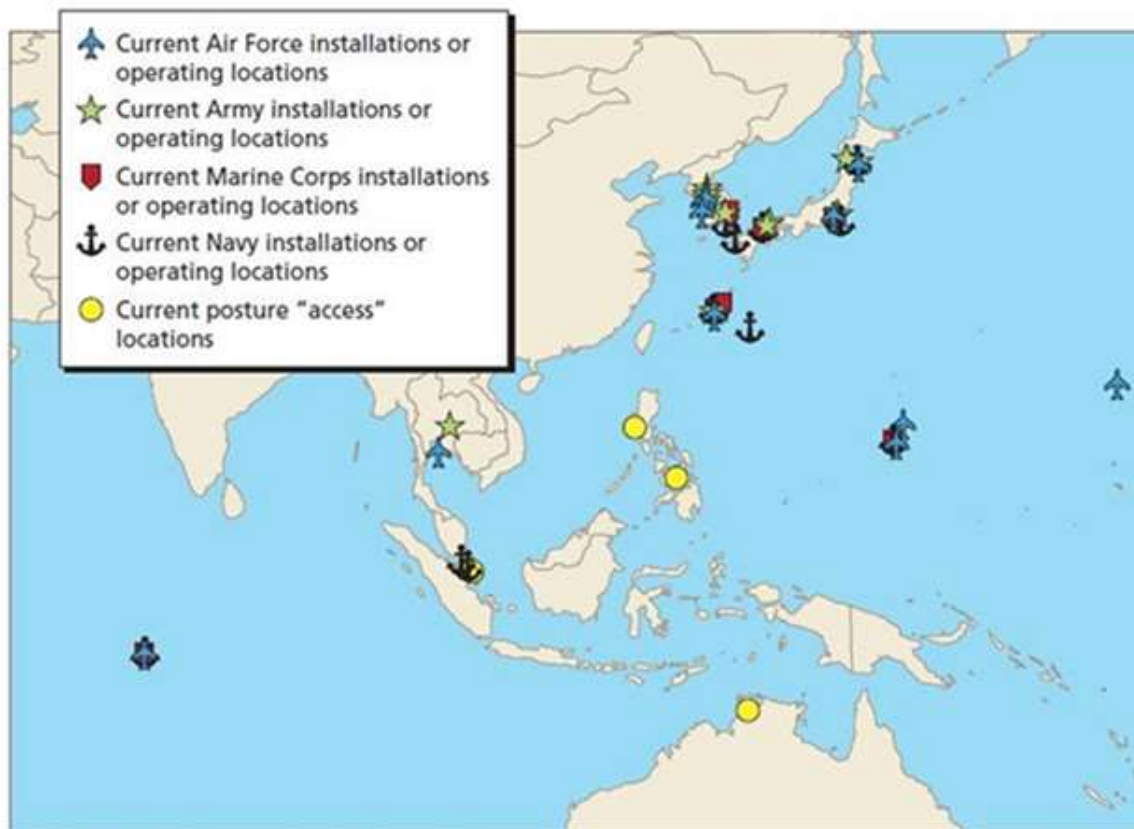
Zo erkent de ‘Studie van Strategie’ (*zhanlüe xue*, 战略学) uit 2013 zelfs vier vormen van toekomstig conflict.⁵⁶ Ten eerste, een grootschalige en defensieve oorlog met een hoge intensiteit (*da guimo gao qiangdu de fangwei zhanzheng*, 大规模高强度的防卫战争) op het Chinese vasteland. Ten tweede, een relatief grootschalige en intensieve anti-afscheidingsoorlog (*jiaoda guimo jiaoda qiangdu de fan fenlie zhanzheng*, 较大规模较强度的反分裂战争) in een conflict over het eiland Taiwan. Ten derde, middelgrote tot kleine gewapende conflicten met een lage intensiteit betreffende zelfverdedigings- en tegenaanvallen (*zhong xiao guimo zhongdi de ziwei fanji zuozhan*, 中小规模中低强度的自卫反击作战). Ten vierde, kleinschalige [militaire] operaties met anti-terreur en stabiliteitshandhaving als doel (*xiao guimo di qiangdu de fankong weiwen weiquan zuozhan xingdong*, 小规模低强度的反恐维稳维权作战行动). Dit laatste gaat ook over de verdediging van de rechten van het land (Shou, 2013: 99-100).

Net zoals Fravel en Twomey opmerken, gaat de Chinese perceptie van toekomstig conflict duidelijk breder dan louter het tegengaan van de Amerikaanse aanwezigheid. Binnen de context van een anti-separatistische oorlog met Taiwan (zie verder) vormen bepaalde termen gerelateerd aan ‘contra-interventie’ hier evenwel een uitzondering. In het Chinese discours wordt zo gesproken over het ‘zich verzetten tegen’ (*diyù*, 抵御), ‘zich verdedigen tegen’ (*fángyù*, 防御) of ‘het omgaan met’ (*yìngduì*, 应对) een ‘militaire interventie’ (*jūnshì gānyù*, 军事干预). Het spiegelen van de Chinese militaire modernisering aan Amerikaanse termen geeft echter wel een onduidelijk begrip van de situatie en reduceert het Chinese beleid tot het onmiddellijke hinterland. Daarnaast worden belangrijke ontwikkelingen in de Chinese militaire modernisering hierdoor mogelijk over het hoofd gezien (Fravel & Twomey, 2015: 177-182).

⁵⁶ Een werk van de Academie voor Militaire Wetenschappen in Beijing waarin door vooraanstaande militaire strategen wordt geschreven over de veiligheid rond het Chinese vasteland, hoe de nationale belangen dienen te beschermen en welke militaire capaciteiten dienen te ontwikkeld. Zie Fravel, M. (2016), “The Evolution of China’s Military Strategy: Comparing the 1987 and 1999 Editions of the Zhanlüexue”, in McReynolds, J. (ed.), *China’s Evolving Military Strategy*, Washington, D.C.: The Jamestown Foundation (*forthcoming*), pp. 1-6.

ii. *Regional Rebalancing*: een Chinees alternatief voor het gebied?

Het is echter niet onredelijk om aan te nemen dat de Chinese diplomatieke en militaire handelingen gericht zijn op het ondermijnen van de positie van de Verenigde Staten. Amerikaanse overzeese basissen spelen sinds 1945 een belangrijke rol in het zogenaamde ‘informele Amerikaanse imperium’: het wereldwijde netwerk van voorwaartse basissen die enige vorm van bewind toelaten in regio’s ver weg van het land. Via een zogenaamde ‘*Forward Strategy*’ worden zo verscheidene basissen en troepen in het buitenland onderhouden (Vine, 2015: 4-8). Dergelijke basissen zijn er onder andere op Hawaï en Guam, maar eveneens op Okinawa, enzovoort (Lostumbo et al., 2013: xxxi-xxxii).⁵⁷ De strategische voordelen van dergelijke basissen worden bevestigd door de mogelijkheid om tegemoet te komen aan bepaalde regionale dreigingen en het beschermen van de eigen veiligheidsbelangen van het land (Cooley, 2005: 79-80 en Cooley & Nexon, 2013: 1035-1036).

Figuur 10, De aanwezigheid van Amerikaanse overzeese basissen in de *Indo-Pacific*⁵⁸

Bron: Lostumbo et al., 2013: 26

⁵⁷ In zijn studie spreekt Cooley over de gespannen ‘politieke driehoeksrelatie’ tussen de Amerikaanse overheid, de overheid van het gastland en het Amerikaanse leger. De bevolking zien de Amerikaanse basissen zo als niet-democratisch. Zie Cooley, A. (2012), *Base Politics: Democratic Change and the U.S. Military Overseas*, New York: Cornell University Press, pp. 137-144.

⁵⁸ Door die overzeese garnizoenen noemt Sandars de VS het ‘*Leasehold Empire*’. Zie Sandars, C. (2000), *America’s Overseas Garrisons: The Leasehold Empire*, Oxford: Oxford University Press.

De uitdijning van de Chinese invloed kan echter in bepaalde mate ten koste gaan van de Amerikaanse aanwezigheid in de *Asia-Pacific*. In dit verband zien Heath en Erickson de dreiging voor China die uitgaat van het Amerikaanse alliantiesysteem als oorzaak. De kans dat de Verenigde Staten in een territoriaal conflict met China worden gesleept en de meer assertieve houding van de landen gesteund door de VS zijn hier de voornaamste elementen. Daarnaast is er voor China ook het risico dat de VS de verschillende landen kan verenigen in een anti-Chinese coalitie (Heath & Erickson, 2015: 143-145).

Geconfronteerd met oude en nieuwe dreigingen worden de Aziatische landen echter steeds meer gedwongen tot samenwerking op vlak van veiligheid. In een speech gegeven op de *Conference on Interaction and Confidence-Building Measures in Asia* (*yazhou xianghu xiezuo yu xinren cuoshi huiyi*, 亚洲相互协作与信任措施会议, vanaf nu: CICA) wordt dit ook beaamd door huidig president Xi Jinping:⁵⁹

Het is nodig te pleiten voor **gemeenschappelijke, alomvattende, coöperatieve en duurzame veiligheid in Azië**. We moeten ons concept van veiligheid hernieuwen, werken aan de oprichting van een **nieuwe regionale structuur** voor veiligheid en samenwerking, en bouwen aan een gezamenlijke weg voor veiligheid in Azië. [...] Met een nultolerantiebeleid tegen terrorisme, separatisme en extremisme moeten we internationale en regionale samenwerking versterken en samen strijden tegen [die] drie krachten (Eigen vertaling, eigen aanduidingen, A.D., naar Xi, 2015).

Veiligheid wordt in de speech globaal in vier delen opgedeeld. Ten eerste, ‘gemeenschappelijke veiligheid’ (*gongtong anquan*, 共同安全), die universeel (*putong*, 普通), gelijk (*pingdeng*, 平等) en inclusief (*baorong*, 包容) is. Ten tweede, ‘alomvattende veiligheid’ (*tongchou anquan*, 统筹安全), bestaande uit zowel de traditionele (*chuantong lingyu*, 传统领域) als de niet-traditionele veiligheidsgebieden (*fei zhuantong lingyu*, 非转同领域). Ten derde, ‘coöperatieve veiligheid’ (*hezuo anquan*, 合作安全), gebaseerd op ‘gemeenschappelijk vertrouwen’ (*huxin*, 互信) en ‘goed nabuurschap’ (*hemu xiangchu*, 和睦相处). Bovendien zijn het “de mensen van Azië die instaan voor de zaken van Azië, die de problemen van Azië oplossen en die de veiligheid van Azië garanderen” (Xi, 2015).⁶⁰ Ten vierde, ‘duurzame veiligheid’ (*kechixu anquan*, 可持续安全), waarbij gesteld wordt dat “ontwikkeling de basis is voor veiligheid en veiligheid de voorwaarde voor ontwikkeling” (Xi, 2015).

⁵⁹ Wel moet hier opgemerkt worden, dat de rol van CICA nog steeds quasi symbolisch is. Zie Ma, C. (2014), “What is CICA (and Why Does China Care About It?)”, zie <http://thediplomat.com/2014/05/what-is-cica-and-why-does-china-care-about-it/> (Geraadpleegd op 12 december 2015).

⁶⁰ Hierbij kan ook worden gewezen op het debat rond de ‘Aziatische waarden’ (*Yazhou jiazhi*, 亚洲价值), wat veel naar voren komt in combinatie met het debat rond mensenrechten (in Westerse zin) in Azië. Zie Tiezzi, S. (2014), “Is There Room for the U.S. in China’s Asia-Pacific Dream?”, zie <http://thediplomat.com/2014/11/is-there-room-for-the-us-in-chinas-asia-pacific-dream/> (Geraadpleegd op 12 december 2015).; en Liu, J. (1998), “What are Asian Values?”, in Angle, S., & Svensson, M. (ed.), *The Chinese Human Rights Reader: Documents and Documentary, 1900-2000*, New York: Routledge, pp. 409-413.

Voor een beter begrip van wat in internationale betrekkingen een dreiging kan vormen is het nodig om te kijken naar het traditionele begrip van ‘existentiële dreigingen’, namelijk “als een probleem wordt gepresenteerd als [...] een existentiële dreiging [stellend] aan een bepaald object: de staat, de overheid, het grondgebied of de samenleving. Hierdoor zou het gebruik van geweld kunnen worden toegestaan” (Buzan et al., 1998: 23-25). Tegelijkertijd worden in de speech ook de veiligheidsdreigingen (*anquan weixie*, 安全威胁) voor Azië geïdentificeerd. Enkele mogelijke ‘hotspots en gevoelige problemen’ (*redian mingan wenti*, 热点敏感问题) zijn onder andere: etnische en religieuze tegenstellingen (*minzu zongjiao maodun*, 民族宗教矛盾), terrorisme (*kongbu zhuyi*, 恐怖主义), transnationale misdaad (*kuaguo fanzui*, 跨国犯罪), cyberveiligheid (*wangluo anquan*, 网络安全), veiligheid van energie en middelen (*nengyuan ziyuan anquan*, 能源资源安全).

In dit verband erkennen Heath en Erickson dat concepten zoals ‘A2/AD’ en ‘contra-interventie’ dan wel bruikbaar blijven, als de betekenis verder wordt uitgediept. Aangezien op het operationele niveau China verscheidene capaciteiten voorhanden heeft die de kosten van gewapend conflict aanzienlijk kunnen verhogen, lijkt China dan ook te werken aan een strategie die het regionale verhaal kan herschrijven (zie verder). Door alternatieve veiligheidssystemen wordt in het artikel van Heath en Erickson gesteld dat China zoekt naar een nieuw evenwicht in de regio. Op die manier biedt dit argument een meer genuanceerde blik op de problematiek. Ten eerste worden de Chinese ambities om haar rol in de *Asia-Pacific* te herdefiniëren benadrukt, maar wordt er evengoed gewag gemaakt van andere structuren die de Amerikaanse belangen niet in het gedrang brengen. Chinese investeringen in de Aziatische infrastructuur en verbondenheid kunnen zo winstgevend zijn voor alle betrokken partijen (Heath & Erickson, 2015: 143, 146-147, 152-154).

c. De Chinese visie op het militaire aspect

Economische groei is één van de belangrijkste legitimeringsinstrumenten van de CCP. Gao Zichuan (高子川) vat de hedendaagse doelstellingen op zee dan ook samen als: het beschermen van de kuststreken en het op de verre zeeën gaan, het ondersteunen van de duurzame ontwikkeling van de economie, het recht op de natuurlijke rijkdommen vrijwaren en het beschermen van de commerciële zeeroutes (Gao, 2006: 27-32).

Trading Economics rapporteert de aangroei van het BBP van de VRC als 6,8% in januari 2016. Dit is een verdere daling tegenover de 7,6% in januari 2014.⁶¹ Dat het militaire budget in 2015 toch met 10,1% aangroeit duidt op de essentiële rol bekleed door het Chinese Volksbevrijdingsleger (Reuters, 2015).⁶² Cole schrijft: “*The PLAN of 2016-17, at three times its present size, will dominate East Asian navies*” (Cole, 2007: 553). Hieronder wordt dieper ingegaan op de Chinese perceptie van gewapend conflict.

i. De oorlog van het volk

Tussen 1935 en 1979 wordt de ‘Oorlog van het Volk’ (*renmin zhanzheng*, 人民战争) voorop geplaatst in het militaire denken:⁶³ “Een oorlog gevoerd door een onderdrukte klasse of natie door de massamobilisatie [en de strijd] voor de bevrijding” (Huang, 2001: 132). Dit concept beschrijft het revolutionaire karakter van de PLA en het verband tussen de CCP, het Chinese volk en het leger. Bovendien benadrukt de ‘Oorlog van het Volk’ mobiliteit, het uitputten van de vijandige partij en andere guerrillatactieken.

Hoogtechnologische ontwikkelingen wakkeren het debat over de houdbaarheid van de maoïstische kijk op oorlog aan. Ook de politieke visie op de aard van oorlog wordt hierdoor onderhevig aan een diepgaande herziening. Om die reden wordt het concept in de periode 1979-1985 aangepast tot ‘Oorlog van het Volk onder Moderne Omstandigheden’ (*xiandai tiaojian xia de renmin zhanzheng*, 现代条件下的人民战争) (Huang in Mulvenon et al., 2001: 131-140).

ii. Lokale oorlog

De ‘Revolutie in Militaire Zaken’ (*junshi geming*, 军事革命) na de Koude Oorlog en het ontstaan van een multipolaire wereld doen de kans op kleinschalige gewapende conflicten in

⁶¹ *Trading Economics* baseert zich hiervoor op cijfers van het Nationale Bureau voor Statistieken van China (*Zhonghua renmin gongheguo guojia tongjiju*, 中华人民共和国国家统计局), zie *Trading Economics*, “China GDP Annual Growth Rate, 1989-2016”, zie <http://www.tradingeconomics.com/china/gdp-growth-annual> (Geraadpleegd op 23 februari 2016).

⁶² Een RAND-publicatie schrijft in dit verband over de vele tekortkomingen die de huidige PLA kent, zie Chase, M., Engstrom, J., Cheung, T., Gunness, K., Harold, S., Puska, & Berkowitz. (2015), *China's Incomplete Military Transformation: Assessing the Weaknesses of the People's Liberation Army (PLA)*, Santa Monica: RAND Corporation.

⁶³ Er bestaat echter geen directe Chinese vertaling van (militaire) ‘doctrine’. Concepten die wel nauw aansluiten zijn: ‘leidende principes voor militaire zaken’ (*junshi zhidao zhunze*, 军事指导准则), ‘militair gedachtengoed’ (*junshi sixiang*, 军事思想) of ‘militaire leidende principes’ (*junshi fangzhen*, 军事方针). Zie Shambaugh, D. (2002), *Modernizing China's Military: Progress, Problems, and Prospects*, Berkeley: University of California Press, pp. 58.

de Chinese periferie toenemen.⁶⁴ In de periode 1985-1991 wordt daarom het principe van de ‘Lokale Oorlog’ (*jubu zhanzheng*, 局部战争) gedefinieerd: “Een vorm van conflict beperkt zowel op geografisch vlak, als op het vlak van politieke doeleinden, dat heel erg kan verschillen qua intensiteit en duur” (Godwin, 1992: 194). Hierbij worden al in de late jaren negentig verschillende elementen van toekomstig conflict geïdentificeerd. Onder andere aanvallen van op afstand of onder water, maar ook aanvallen op de informatiekanaalen van de vijandige partij komen prominent naar voren (Shen et al. in Pillsbury, 1998: 275-284). Voor de huidige paper zijn vooral de kleinschalige oorlogen rond grensdisputen en territoriale kwesties van toepassing.

Moderne technieken voor oorlogsvoering geven vanaf 1991 aanleiding tot het concept ‘Lokale Oorlog onder Hoogtechnologische Omstandigheden’ (*gao jishu tiaojian xia de jubu zhanzheng*, 高技术条件下的局部战争).⁶⁵ Meer recent wordt gesproken over de ‘Geïnformateerde Lokale Oorlog’ (*xinxihua jubu zhanzheng*, 信息化局部战争). Hier worden concepten zoals ‘informatisering’ (*xinxihua*, 信息化) en ‘contactloze oorlogsvoering’ (*wu jiechu zhanzheng*, 无接触战争) benadrukt (Shou, 2013: 122-131). De centrale taak bestaat uit het uitbuiten van de zwaktes van een superieure tegenpartij en het maximaliseren van de eigen relatieve slagkracht (Office of Naval Intelligence, 2015). Dit gebeurt via een betere coördinatie van de troepen: een snellere mobilisatie met tegelijk het behoud van slagkracht (Fritz, 2008: 28-80).

De basis voor het informatiegerichte karakter van moderne oorlogsvoering is opnieuw te vinden in de jaren negentig. De Amerikaanse superieure slagkracht in onder andere *Operation Desert Storm* (1991), de Taiwancrisis (1995-1996), maar vooral het bombarderen van de Chinese ambassade in Belgrado (1999) geven aanleiding tot de uitbouw van C4ISR-mogelijkheden (Shirk in Paus et al., 2009: 201-217 en Erickson in Erickson & Martinson, 2014: 87-138).⁶⁶

⁶⁴ Dit tegenover de kans op een ‘Totale Oorlog’ (*zongti zhanzheng*, 总体战争) in de toenmalige bipolaire wereld. Zie Shambaugh, D. (2002), *Modernizing China’s Military: Progress, Problems, and Prospects*, Berkeley: University of California Press, pp. 58.

⁶⁵ Namelijk “*advances in the range, precision, and destructiveness of modern weapon systems, as well as the effectiveness and integration of reconnaissance and communication capabilities*” (Cliff, 2007). Zie Cliff, R. (2007), *Entering the Dragon’s Lair: Chinese Antiaccess Strategies and Their Implications for the United States*, Santa Monica: Rand Corporation, pp. 18-19.

⁶⁶ *Command, Control, Communications, Computers, Intelligence, Surveillance and Reconnaissance*. Zie Erickson, A. (2014), “Chinese Air- and Space-Based ISR: Integrating Aerospace Combat Capabilities in the Near Seas”, in Dutton, P., Erickson, A., & Martinson, R. (ed.), *China’s Near Seas Combat Capabilities*, New Port: U.S. Naval War College, pp. 87-138.

iii. De militaire taken

Nauw gerelateerd aan de veranderende focus van de militaire doctrine zijn de ‘Nieuwe Historische Missies voor de Nieuwe Fase van de Nieuwe Eeuw’ (*xin shiji xin jieduan lishi ming*, 新世纪新阶段历史使命). Hier worden de vier taken van de PLA afgelijnd als: het hooghouden van de Partij, het beschermen van de nationale soevereiniteit, de territoriale integriteit en de binnenlandse veiligheid, het veiligstellen van de Chinese nationale belangen en het helpen handhaven van de wereldvrede.

In die ‘Historische Missies’ staan onder andere ‘gediversifieerde militaire missies’ (*duoyanghua junshi renwu*, 多样化军事任务) en ‘militaire acties buiten oorlog’ (*fei zhanzheng junshi xingdong*, 非战争军事行动) centraal (Cortez, 2009). De ‘militaire strategie’ (*junshi zhanlüe*, 军事战略) van de PLA wordt zo ‘Actieve Verdediging’ (*jiji fangyu*, 积极防御) genoemd (Shou, 2013: 154-166). Dit rijmt duidelijk met de verdediging als tegenaanval, zoals beschreven door Corbett:

China’s military engages in a policy of **strategic defense** and will **only strike militarily once it has already been struck**. However, active defense specifically states that such a **defensive strategic posture** is only viable if mated with an **offensive operational posture**. Moreover, the **first strike** that triggers a Chinese military response **need not be military**; actions in the political and strategic realm may also justify a Chinese military reaction, even if the PLA fires that first shot tactically (Eigen aanduidingen, A.D.; Cordesmann, Hess & Yarosh, 2013: 54).

Al van bij het ontstaan van de Volksrepubliek China krijgt het land te kampen met superieure tegenpartijen. Hierbij geldt de aanval als beste verdediging. Strategie in het Chinese denken is dan ook “de manier waarop militaire slagkracht is toegepast om de gewenste uitkomst te verkrijgen in een gewapend conflict” (Shambaugh, 2002: 58). Ter implementatie kent elke tak van de PLA zo een eigen invulling van de zogenaamde ‘Actieve Verdediging’. Specifieke maritieme missies voor 2020 worden hier geïdentificeerd als: de verdere ontwikkeling van de PLAN, het ontwikkelen van handhavingsoperaties tot de ‘Eerste Eilandketen’, de machtsprojectie in de nabije zeeën en steun aan gezamenlijke en internationale operaties (Cortez, 2009).

Cliff vat de strategische beginselen voor het verslaan van een superieure partij samen. Onder andere het vermijden van directe confrontatie en het grijpen van het initiatief staan hier voorop. Preëemptieve aanvallen worden hier eveneens in acht genomen.⁶⁷ Verder wordt opgemerkt dat toekomstige oorlogsvoering een ‘Oorlog van Systemen’ (*xitong zhan*, 系统战)

⁶⁷ Hier geldt het verassingselement. Dit komt ook naar voren in Yoshihara, T. (2016), “The 1974 Paracels Sea Battle: A Campaign Appraisal”, *Naval War College Review*, Vol. 69, No. 2, pp. 41-65.

is, waarbij de verschillende systemen van de vijand de primaire doelen zijn. Ook wordt er gesproken over geconcentreerde aanvallen en het verhogen van de kosten van het conflict (Wang in Pillsbury, 1998: 37-44; Holmes, 2009: 217-243; Shou, 2013: 1-5 en Cliff, 2015: 23).

d. Hervormingen 2016

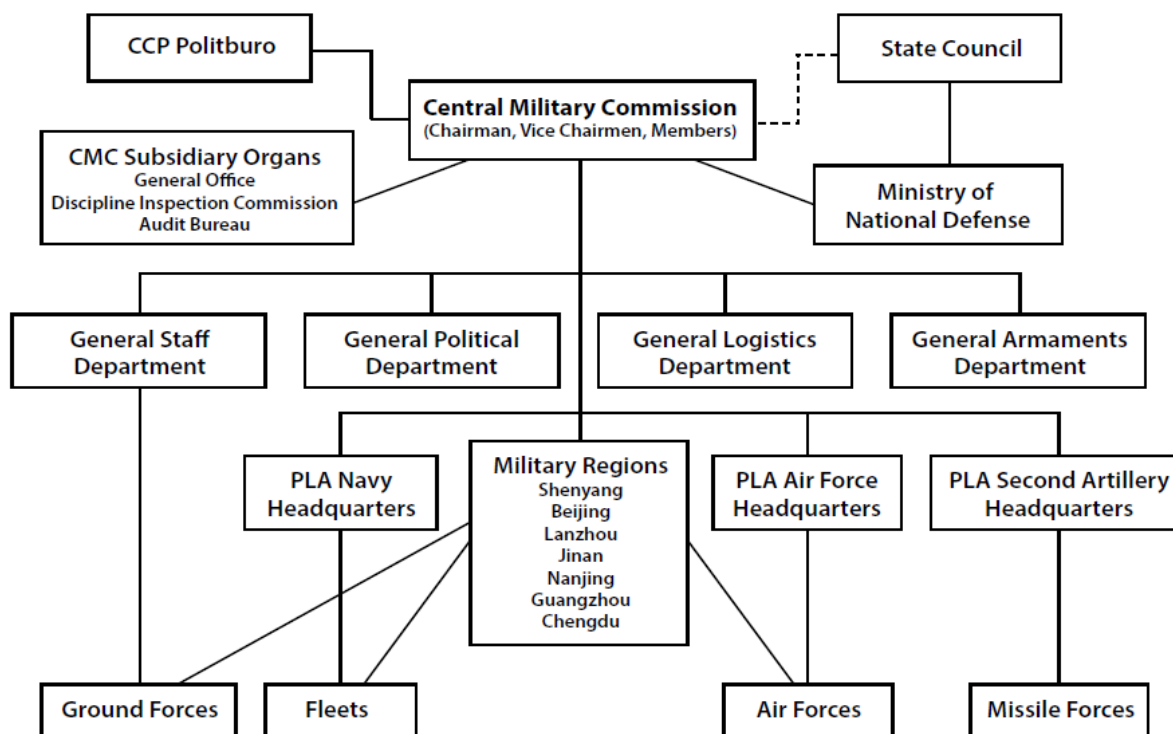
Sinds de jaren tachtig is de PLAN de focus van militaire vernieuwing. De basis hiervoor ligt bij voormalig generaal Liu Huaqing. Vandaag kan er een bepalende trend worden onderscheiden: het uitbreiden van de defensieve kijk op het Chinese hinterland tot een meer offensieve capaciteit. In de context van de wederopstanding van China roept president Xi Jinping zo op tot de bouw van een ‘sterke maritieme macht’ (*haiyang qiangguo*, 海洋强国). Die nadruk op de zeemacht dient zo vier doeleinden: het veiligstellen van de nationale belangen, het nastreven van een nieuwe vorm van relaties tussen grootmachten, het versterken van de Chinese maritieme aanwezigheid en het identificeren van nieuwe elementen van militaire macht (Yoon, 2015). De aard van hedendaags en toekomstig conflict stelt een grote nood aan staande troepen en benadrukt bovendien mobiliteit, slagkracht en C4ISR-capaciteiten. Hier is het nuttig om enkele belangrijke ontwikkelingen te bespreken.

i. Hervorming van de structuur

Door de traditionele nadruk op het vasteland waren de PLA *Navy*, de PLA *Air Force* (*zhongguo renmin jiefangjun kongjun*, 中国人民解放军空军, PLAAF) en het Tweede Artilleriekorps (*di'er paobing budui*, 第二炮兵部队, *Second Artillery Corps*, SAC) onderdanig aan het leger.⁶⁸ De hervormingen van 2015-2016 plaatsen de vier takken van de PLA als gelijken naast elkaar. Dit is een voorwaarde voor het uitvoeren van gezamenlijke operaties onder hoogtechnologische omstandigheden.

⁶⁸ Voor een uitstekende uiteenzetting over de huidige en toekomstige capaciteiten ontwikkelingen van de PLAN, zie Cole, B. (2007), “Right Sizing the Navy: How Much Naval Force Will Beijing Deploy?”, in Kamphausen, R., & Scobell, A. (ed.), *Right Sizing the People’s Liberation Army*, pp. 523-556.

Voor de hervormingen ziet de structuur er als volgt uit:

Figuur 11, Structuur voor de hervormingen van 2016

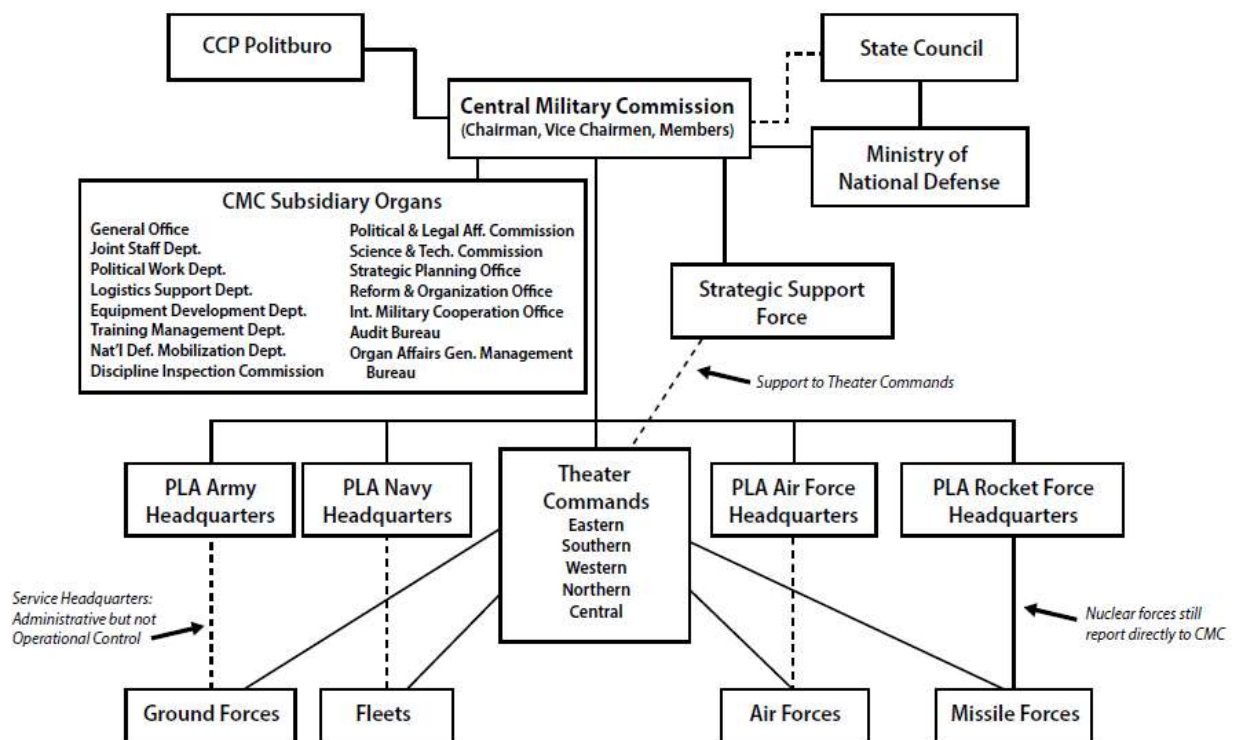
Bron: Saunders & Wuthnow, 2016: 2

Op 31 december 2015 worden er ook een drietal andere hervormingen aangekondigd. Ten eerste, de oprichting van nationale hoofdkwartieren voor de troepen. Ten tweede, de promotie van het Tweede Artilleriekorps tot een volwaardige tak van het leger met de nieuwe benaming *PLA Rocket Force* (*zhongguo renmin jiefangjun huojianjun*, 中国人民解放军火箭军, PLARF).⁶⁹ Ten derde, de oprichting van de *PLA Strategic Support Force* (*zhongguo renmin jiefangjun zhanlüe zhiyuan budui*, 中国人民解放军战略支援部队, PLASSF). Dit volledig nieuw orgaan vormt de kern van het Chinese informatie-gerichte leger (Costello, 2016: 15-20).⁷⁰

⁶⁹ Zie ook Office of Naval Intelligence. (2015), "The PLA Navy: New Capabilities and Missions for the 21st Century", zie <https://fas.org/nuke/guide/china/plan-2015.pdf> (Geraadpleegd op 7 december 2015).

⁷⁰ Zo staat het PLASSF in voor "maintain[ing] local advantages in the aerospace, space, cyber, and electromagnetic battlefields. Specifically, [...] target tracking and reconnaissance, daily operations of satellite navigation, [...] managing space-based reconnaissance assets, and attack, and defense in the cyber and electromagnetic spaces" (Yin in Costello, 2016:16).

Na de hervormingen ziet de structuur er dus als volgt uit:⁷¹

Figuur 12, Structuur na de hervormingen van 2016

Bron: Saunders & Wuthnow, 2016: 3

Saunders en Wuthnow zien de herstructurering als het gevolg van twee overwegingen. Ten eerste, het versterken van de politieke controle over de PLA. Dit binnen Xi Jinpings algemene wens voor een grotere centralisering van de macht. Ten tweede, het verbeteren van de gezamenlijke operaties voor oorlogsvoering in moderne tijden (Saunders & Wuthnow, 2016: 5-8).

ii. Van militaire regio's tot *Theater Commands*

Een ander belangrijk element van de hervormingen is het herorganiseren van de 'Militaire Regio's' (*jun qu*, 军区) tot zogenaamde 'Theater Commands' (*zhan qu*, 战区, TC). In protocollaire volgorde betreft het hier: het Oostelijke TC (*dongbu zhanqu*, 东部战区), het Zuidelijke TC (*nanbu zhanqu*, 南部战区), het Westelijke TC (*xibu zhanqu*, 西部战区), het Noordelijke TC (*beibu zhanqu*, 北部战区) en het Centrale TC (*zhongbu zhanqu*, 中部战区).

⁷¹ De hervormingen verstevigen eveneens de partijcontrole over het leger. Zie Julienne, M. (2015), "The PLA Reforms: Tightening Control over the Military", zie [https://www.files.ethz.ch/isn/196664/XIS_ARMY - REFORM AND LOYALTY IN THE PLA - ECFR164.pdf](https://www.files.ethz.ch/isn/196664/XIS_ARMY_-_REFORM_AND_LOYALTY_IN_THE_PLA_-_ECFR164.pdf) (Geraadpleegd op 8 juni 2016).

De respectieve hoofdkwartieren zijn gelegen in de steden Nanjing, Guangzhou, Chengdu, Shenyang en Beijing (Saunders & Wuthnow, 2016: 1).

Figuur 13, Weergave van de vijf ‘Theater Commands’

Bron: <https://www.stratfor.com/analysis/chinese-military-modern-command-system>

De TCs staan in voor de algemene veiligheid en de dreigingen in het hen toegewezen gebied (Tiezzi, 2016b en Allen et al., 2016). Het Oostelijke en Zuidelijke TC hebben een duidelijk maritieme hinterland en staan zo respectievelijk in voor de Oost-Chinese Zee en de Straat van Taiwan en de Zuid-Chinese Zee (Guo et al., 2016 en Saunders & Wuthnow, 2016: 3-10). In de Zuid-Chinese Zee gaat dit gepaard met een herwaardering van de ‘Actieve Verdediging’. Hierdoor wordt de nationale veiligheid van China geprojecteerd tot ver buiten de landsgrenzen. In de ‘Studie van Strategie’ worden volgende concepten naar voren geschoven:

- Strategische Ruimte (*zhanlie kongjian*, 战略空间). Een dergelijke voorwaartse defensie heeft nood aan een uitbreiding van de strategische richting en omvang van operaties. Dit houdt een verschuiving in van de verdediging van het grondgebied tot het verdedigen van

die gebieden die een invloed hebben op de veiligheid en ontwikkeling van het land (Shou, 2013: 106-109, 241-249).

- Effectieve Controle (*youxiao kongzhi*, 有效控制). Hier is de erkenning van de Chinese zwaktes het beginpunt, namelijk de gelimiteerde Chinese mogelijkheid van de operaties buiten 's lands grenzen. In dit verband wordt het tentoonspreiden van ondersteunende, afschrikkende en duurzame strategische functies gezien als de middelen om de strategische doelen van controle en stabilisering te verwerven (Shou, 2013: 110-113).
- Strategische Positionering (*zhanlüe buju*, 战略布局). Om tegemoet te komen aan verschillende dreigingen voor de nationale veiligheid is de strategische positionering bedoeld om de militaire doelmatigheid in de strategische ruimte te bevorderen. Vis-à-vis de *Rebalance to Asia* wordt zo gesproken over het verkrijgen van een gunstige strategische houding en het grijpen van het strategische initiatief. Dit heeft betrekking op de militaire operaties, de balans van de macht in het gebied, de strategische mobiliteit, enzovoort (Shou, 2013: 244, 250-252).
- Voorwaartse Defensie (*qianyan fangwei*, 前沿防卫). Door de uitbreiding van de nationale belangen van China wordt de geografische afbakening van de 'Actieve Verdediging' uitgebreid. Hierdoor wordt de traditionele nadruk verlegd van de landsgrenzen en de territoriale zee naar de hoge zeeën. Op die manier wordt er gesproken over strijd en controle in de *global commons* (Shou, 2013: 104-106).

Het belang van een dergelijke Chinese positionering op de Zuid-Chinese Zee uit zich in de toewijzing en de mobiliteit van de strijdkrachten en het verwerven van de controle over bepaalde knooppunten in het desbetreffende gebied. Dit is de sleutel tot het bekomen van de zeggenschap over de zee. In de geest van Mahan is dit een dubbele aanwezigheid van enerzijds de militaire en commerciële vloot en anderzijds van voorwaartse of overzeese basissen (*haiwai jidi*, 海外基地) die instaan voor het onderhoud, de herbevoorrading, enzovoort (zie eerder).⁷²

⁷² Zie China Hainan Reform & Development Research Institute. (*zhongguo hainan gaige fazhan yanjiuyuan ketizu*, 中国海南改革发展研究院课题组). (2015), *ba hainan jianshe chengwei haishang sichou zhi lu nanhai jidi* (把海南建设成为海上丝绸之路 '南海基地', "Voor de maritieme zijderoute, bouw Hainan uit tot een basis op de Zuid-Chinese Zee"), *Jinri Hainan* (今日海南, Hainan Today), pp. 11-14.

e. De aanwezigheid op zee

Cole schrijft zo: “*the PLAN a decade hence will [...] be capable of denying command of the East and South China Seas to another power, and of commanding those seas for discrete periods, [...] and will offer a very serious challenge to the U.S. Navy when it operates in those waters*” (Cole, 2007: 553). Drie elementen spelen hierin een rol: de centrale ligging van het Chinese vasteland, de zich ontplooiende zeemacht en de snelgroeiende economie (Kaplan in Denmark & Patel, 2009). Dit gegeven wordt verder uitgelegd door de theorie van de ‘gecontesteerde zone’. Op lange termijn zullen de Verenigde Staten aanwezig moeten blijven in de *Asia-Pacific* en zo blijven omgaan met nieuwe uitdagingen, dit in de vorm van de *Rebalance to Asia* (zie verder).

Het witboek uit 2015 over de Chinese militaire strategie (*zhongguo de junshi zhanlüe baiwenshu*, 中国的军事战略白皮书) herneemt de dubbele rol van de PLAN als ‘verdediging van de nabije zeeën, bescherming van de open zeeën’. Ook de toenemende kans op lokale oorlogen wordt erkend. Hier komt de rol van de PLAN prominent naar voren. Dit als breuk met de traditionele nadruk op het vasteland. Verder worden ook de verschillende componenten van de militaire modernisering gegeven. Enkele voorbeelden zijn de bouw van een modern logistiek systeem (*xiandai houqin jianshe*, 现代后勤建设), een geavanceerd wapentuig en uitrusting (*xianjin wuqi zhuangbei*, 先进武器装备). Belangrijke trends zijn de ‘Civiel-Militaire Integratie’ (*junmin ronghe*, 军民融合)⁷³ en de nadruk op ‘Voorbereidingen voor Militaire Strijd’ (*junshi douzheng zhunbei*, 军事斗争准备), zoals het versterken van de capaciteit om strijd te leveren op basis van het informatiesysteem (*jiyu xinxi xitong de tixi zuozhan nengli*, 基于信息系统的体系作战能力).⁷⁴

⁷³ De modernisering van de PLA wordt zo doorgevoerd a.d.h.v. de integratie van de industrieën voor commerciële en defensiedoeleinden. Belangrijk hierbij is bijvoorbeeld de transfers van technologie en kennis. Zie Walsh, K. (2010), “Civil-Military Dynamics in Chinese Defense Industry and Arms Policy: An Approaching Tipping Point”, in Li, N. (ed.), *Chinese Civil-Military Relations: The Transformation of the People’s Liberation Army*, Londen: Routledge, pp. 55-79.; en You, G. (2005), *jiakuai jianshe junmin ronghe de guojia chuangxin tixi* (加快建设军民融合的国家创新体系, “Versnel de bouw van het nationaal innovatiesysteem voor de civiele-militaire integratie”), *kexue xue yu kexue jishu guanli* (科学学与科学技术管理, Science of Science and Management of S. & T.).

⁷⁴ Zie Ministerie van Nationale Defensie van de Volksrepubliek China. (*zhonghua renmin gongheguo guofangbu*, 中华人民共和国国防部) (2015), *Zhongguo de junshi zhanlüe quanwen* (中国的军事战略全文, “De Chinese militaire strategie: volledige tekst”), zie http://www.mod.gov.cn/auth/2015-05/26/content_4586723.htm (Geraadpleegd op 22 februari 2016).

i. De marine van het Volksbevrijdingsleger

De bouw van een moderne marine gaat over vijf takken: de wateroppervlaktetroepen (*shuimian jianting budui*, 水面舰艇部队), de onderzeeëtroepen (*qianting budui*, 潜艇部队), de luchtmacht van de marine (*haijun hangkongbing*, 海军航空兵), de kustverdedigingstroepen (*haijun an fang*, 海军岸防) en het mariene korps (*haijun lu zhandui*, 海军陆战队) (U.S. Office of Naval Intelligence, 2007). Dat president Xi Jinping in 2012 de nood voor ‘echt strijdbewustzijn’ (*shizhan yishi*, 实战意识) benadrukt,⁷⁵ wijst op de ambitie om uit te groeien tot een ware blauw-water marine. Centraal in die visie staat het verwerven van een eerste vliegdekschip (Wu, 2011: 16-21). De derde stap van Liu Huaqings visie vormt zo de basis voor het Chinese vliegdekschipprogramma (*zhongguo hangkong mujian jianzao jihua*, 中国航空母舰建造计划) (Storey & Ji, 2003 en Bitzinger, 2009). Het vliegdekschip vormt het hart van een vloot en moet als dusdanig worden beschermd (Scobell & Cooper in Chu & Kastner, 2014: 80-92).

Een blauw-water marine is weliswaar onvolledig zonder een onderzeese capaciteit (Goldstein & Murray, 2004: 161-196 en Navarro & Autry, 2011: 122-124). De verdere ontwikkeling van onderzeeërs zal bijdragen tot wat Clark ‘*hider-finder competition*’ noemt.⁷⁶ Veel studies leggen de focus dan ook op de modernisering van de PLAN. Zo gaan schattingen van de toekomstige onderzeesvloot van 58 tot 88 schepen (Eaglen & Rodeback, 2010). Er zijn trends te onderscheiden die de Chinese maritieme strategie toont zowel in de nabije zeeën (A2/AD), als een meer uitgaande strategie, tot in verre zeeën (*yuanhai*, 远海).⁷⁷

Met bovenstaande bespreking in het achterhoofd blijft het nuttig om aan te nemen dat de huidige PLAN nog steeds bepaalde tekortkomingen en zwaktes kent (Chase & et al., 2015). Het is duidelijk dat ontwikkelingen in het Midden-Oosten en de Indische Oceaan in verband staan met de handel die zich naar de Zuid-Chinese Zee verplaatst. Een voorbeeld is de burgeroorlog in Somalië. De dreiging van piraterij voegt ook een maritieme dimensie toe aan

⁷⁵ Zie Office of Naval Intelligence. (2015), “The PLA Navy: New Capabilities and Missions for the 21st Century”, zie <https://fas.org/nuke/guide/china/plan-2015.pdf> (Geraadpleegd op 7 december 2015).

⁷⁶ Bijvoorbeeld systemen als de *Air Independent Propulsion* (AIP) zijn hier een alternatief op nucleaire aandrijving. Zie Thomas, D. (2008), “Submarine Developments: Air-Independent Propulsion”, *Canadian Naval Review*, Vol. 3, No. 4, pp. 35-36.; en Clark, B. (2015), “The Emerging Era in Undersea Warfare”, zie <http://csbaonline.org/publications/2015/01/undersea-warfare/> (Geraadpleegd op 20 februari 2016).

⁷⁷ De onderzeese capaciteiten van de VRC worden besproken in Agnihotri, K. (2012), “The Chinese Navy’s Submarine Arm: Lynchpin of ‘Active Defense’”, *Maritime Affairs: Journal of the National Maritime Foundation of India*, Vol. 8, No. 2, pp. 95-112.

dit conflict.⁷⁸ Om die reden wordt in 2008 door de Verenigde Naties een respons gegeven aan de toenemende veiligheidsdreiging in de Golf van Aden (Stockbruegger, 2010). Dat de PLAN ook hier is ingezet – voor onder andere de evacuatie van Chinese burgers uit Libië – duidt op de nood aan een verdere machtsprojectie en niet-traditionele-capaciteiten (Lanteigne, 2015: 75-92).

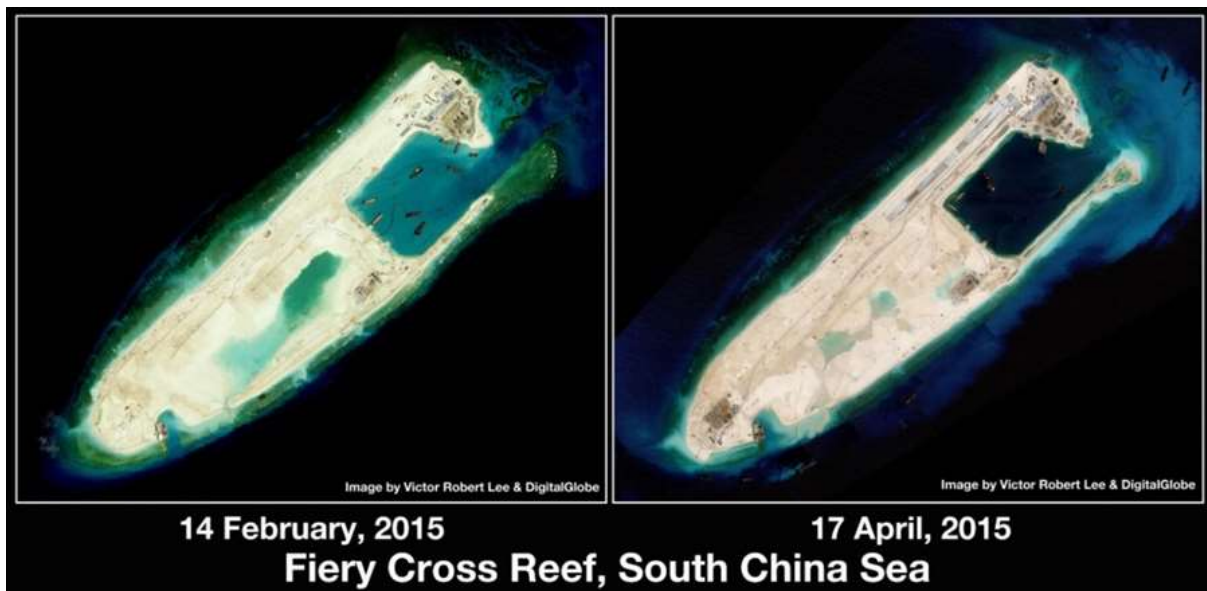
Corbett stelt dat een volledige, langdurige controle over de zeeën praktisch onmogelijk is. De handel op zee kan wel worden beschermd door een sterke zeemacht, via verschillende tussenstations langsheen de routes. De maritieme ambities van de VRC genieten duidelijk een dubbele stimulans: economische groei en territoriale integriteit. De uitbouw van een sterke aanwezigheid op de Zuid-Chinese Zee gaat gepaard met het nastreven van regionale hegemonie in de vorm van enerzijds een grotere machtsprojectie en anderzijds een toenemende *Anti-Access/Area Denial*-capaciteit. Chinese *Antiship Ballistic Missiles* (ASBM) zoals de DF-21D zijn op de lange termijn misschien het meest schrikwekkend: de potentiële mogelijkheid om vanop het land bewegende doelwitten op zee uit te schakelen stelt een groot gevaar voor Amerikaanse schepen.

ii. Baggeren en dreggen: eilandwinning in de Zuid-Chinese Zee

De Chinese landwinningsactiviteiten (*tianhai zaodao*, 填海造岛) versterken de reeds explosieve situatie. De aanleg van kunstmatige eilanden (*rengong dao*, 人工岛) en de plaatsing van onder andere rakssystemen duiden op de steeds verdere militarisering (*junshihua*, 军事化) van de Zuid-Chinese Zee.⁷⁹ Enkele voorbeelden van eilandwinning zijn: het pompen van zand in het Mischief-rif (*meiji jiao*, 美济礁) en de bouw van een landingsbaan op het Fiery Cross-rif, beide behorend tot de Spratly-eilandengroep (Broderick, 2015, Tiezzi, 2016a en zie Bijlage 3).

⁷⁸ Zie Binet, L. (2013), *Somalia 1991-1993: Civil War, Famine Alert and a UN 'Military Humanitarian' Intervention*, Médecins Sans Frontières.; en Brown, K., Leroy, W., & Miyabara, T. (2004), *U.N. Peacekeeping: Lessons Learned in Managing Recent Missions*, Collingdale: Diane Publishing.

⁷⁹ Zie bijvoorbeeld Sun, L. (孙丽), Liu, H. (刘洪滨), Yang, Y. (杨义菊), Tan, Y. (谭勇华), & Wang, X. (王小波). (2010), *zhongwai wei tianhai guanli de bijiao yanjiu* (中外围填海管理的比较研究, “Comparatief onderzoek van het management van landwinningsactiviteiten tussen China en het buitenland”), *Zhongguo haiyang daxue xuebao* (中国海洋大学学报, Journal of Ocean University of China), pp. 40-46.; en Chen, S. (陈书全). (2009), *guanyu jiaqiang woguo wei tianhai gongcheng huanjing guanli de sikao* (关于加强我国围填海工程环境管理的思考, “Gedachten betreffende het versterken van het management van landwinningsactiviteiten van China”), *Haiyang kaifa yu guanli* (海洋开发与管理, Ocean Development and Management), pp. 22-26.

Figuur 14, Voorstelling van de Chinese landwinning op het Fiery Cross-rif

Bron: <https://medium.com/satellite-image-analysis/fiery-cross-reef-south-china-sea-satellite-image-update-81a29f5835a6#.ra9fivvhp>

Ook het vestigen van de stad Sansha (三沙) in 2012 getuigt van een steeds ruimere Chinese maritieme blik (Xinhua, 2016). Gevestigd op het Woody-eiland (*yongxing dao*, 永兴岛) in de Paracel-eilandengroep staat de stad in voor het beheer van de geclaimde eilanden, namelijk de Spratly- en Paracel-eilanden en de Macclesfield Bank. In de vorm van dergelijke menselijke nederzettingen wordt zo gestreefd naar een *de facto* aanwezigheid in de Zuid-Chinese Zee.⁸⁰

⁸⁰ Door de lage beschikbaarheid van vers water zijn dergelijke nederzettingen weliswaar afhankelijk van de toevoer van het vasteland. Onder andere de ontwikkeling van technieken voor de ontzilting van zeewater (*haishui danhua*, 海水淡化) kunnen op een verdere stap duiden. Zie Zhu, Y. (朱玉兰) (2010), *haishui danhua jishu de yanjiu jinzhan* (海水淡化技术的研究进展, “De vooruitgang in het onderzoek naar de technologie voor ontzilting van zeewater”), *Nengyuan yanjiu yu xinxi* (能源研究与信息, Energy Research and Information).

Deel IV: De Zuid-Chinese Zee, het kruisvat van Azië

8. De Volksrepubliek China

De Partij ziet zichzelf als de drager van het Chinese nationalisme en ziet bovendien toe op de territoriale integriteit van het land. Om die reden is het verwonderlijk dat de Zuid-Chinese Zee pas vanaf de jaren tachtig prominent naar voren komt in het Chinese discours (zie eerder). Zo stelt Chen dat er pas in 1983 een verhoogde aandacht is voor regionale veiligheidsproblemen, zoals conflicten rond de Spratly-eilanden (Chen, 1994: 893-903). Die regionale ontwikkelingen zorgen voor het aanbreken van een nieuwe periode in de internationale betrekkingen: het internationaliseren van de conflicten, door het betrekken van de Verenigde Staten.

Dit gaat gepaard met een hernieuwde drang naar het beschermen van de ‘nationale kernbelangen’ (*hexin liyi*, 核心利益). De lading gedekt door het begrip ‘kernbelang’ wordt verder uitgebreid van ‘veiligheidsbelangen’ (*anquan liyi*, 安全利益) tot de meer algemene ‘ontwikkelingsbelangen’ (*fazhan liyi*, 发展利益) (Heath, 2014: 99-104). Op die manier geldt de Chinese ‘Vredevolle Opkomst’ als een indicator van de zich verruimende blik van de VRC (Zheng, 2005). De meer assertieve positionering van het land leidt evenwel tot steeds grotere kopzorgen bij de verschillende actoren in het gebied. De mogelijke broeihaarden voor nakend conflict in Azië vestigen zich op het Koreaanse schiereiland, het eiland Taiwan en de territoriale disputen in de Oost- en Zuid-Chinese zeeën. Het is duidelijk dat die kwesties een enorme dreiging zijn voor de regionale en internationale stabiliteit.⁸¹

a. De opkomst van China

Cruciaal voor de economische hervormingen zoals ingezet in het China onder Deng Xiaoping is de legitimiteit van de ‘Hervorming en Openstelling’ (*gaige kaifang*, 改革开放). Hier wordt de basis gelegd voor het ‘Socialisme met Chinese Kenmerken’ (*zhongguo tese shehui zhuyi*, 中国特色社会主义) dat een kapitalistische markteconomie combineert met een socialistische politieke orde. Later wordt onder president Hu Jintao (2002-2012) het idee van de ‘Harmonieuze Samenleving’ (*hexie shehui*, 和谐社会) gepropageerd (Zou, 2012). Globaal

⁸¹ Voor een uitwerking van enkele scenario's, zie Godwin, P., & Miller, A. (2013), “China's Forbearance Has Limits: Chinese Threat and Retaliation Signaling and its Implications for a Sino-American Military Confrontation”, *China Strategic Perspectives*, No. 6.

bestaat dit concept uit drie onderdelen: via multilateralisme wordt het doel van gemeenschappelijke veiligheid nagestreefd, via internationale samenwerking wordt gemeenschappelijke welvaart verkregen, dit alles in een geest van inclusiviteit, waar landen naast en met elkaar leven. Hier spreekt Zheng Bijian (郑必坚) over de theorie omtrent de ‘Vreedzame Opkomst’ (*heping jueqi*, 和平崛起). Dit wordt verder geïntroduceerd in een Chinees witboek (Dossi, 2012: 124-126). Dit document handelt over het nastreven van ontwikkeling op nationaal vlak en samenwerking en vrede op internationaal vlak. De titel van het witboek duidt bovendien een herformulering van het concept aan: voortaan wordt gesproken over de ‘Vredevolle Ontwikkeling’ (*heping fazhan*, 和平发展) van het land (Glaser & Medeiros, 2007: 291-310). Dit om tegemoet te komen aan de groeiende internationale nervositeit, zoals de ‘China Threat Theory’ beaamt.⁸²

i. China onder Xi Jinping: de Chinese Droom

Als Xi Jinping in 2013 wordt verkozen tot nieuwe president van de VRC is de ‘Chinese Droom’ (*zhongguo meng*, 中国梦) het nieuwe ideaal voor China en Azië. Het beeld van de toekomst wordt voorgesteld met de vooruitgang van het Chinese volk als doel:

Het verjongen van het land en het verbeteren van de levensomstandigheden van de mensen [via] welvaart. Met de opbouw van een betere samenleving en de versterking op militair vlak als de gemeenschappelijke droom van de Chinese bevolking. [Die droom] kan het best bereikt worden onder het éénpartijstelsel en het socialisme (Eigen vertaling, A.D., naar Kastner in Liou & Ding, 2015: 57).

De analyse van Li Shuwan (李抒望) stelt dat die Chinese droom de verschillende eenheden van verleden, heden en toekomst omvat. Sinds haar ontstaan in 1921 draagt de CCP de last om China weer naar haar rechtmatige plaats in de wereld te brengen. Als partij van de arbeiders en boeren is het ontwikkelen van de economie van bij het begin de basis van het gezag. Die basis wordt gevormd door het aanwakkeren van de patriottische gevoelens en de sociale ontwikkeling van het gehele land. De ‘Doelen voor het Tweemaal Honderdjarig Bestaan’ (*liang ge bainian de mubiao*, 两个百年的目标, Two 100s) worden zo afgestemd op twee roemrijke gebeurtenissen uit het verleden, namelijk 1921 en 1949:

Het materiële doel van China om een ‘enigszins [betere] samenleving’ te [hebben] tegen 2020, het honderdjarig bestaan van de Partij. Ook het doel om China een volledig ontwikkeld land te maken tegen 2049, het honderdjarig bestaan van de VRC (Eigen vertaling en eigen onderlijning, A.D., naar Tiezzi, 2015).

⁸² Het bouwen van een dergelijk discours, waarbij de VRC wordt gezien als ‘de vijand’ zal op economisch, politiek en militair vlak evoluties tonen, gebaseerd op dit discours. Zie Etzioni, A. (2011), “China: Making an Adversary”, *International Politics*, Vol. 48, No. 6, pp. 647-666.

Volgens Yan Xuetong is die opkomst van het land gelijk aan het herstel van de verloren gegane internationale status. De ‘Nationale Heropstanding’ (*zhenxing zhonghua*, 振兴中华) wordt gezien als een proces op lange termijn, waar de uiteindelijke uitkomst de roem van de klassieke dynastieën zou moeten benaderen (Yan, 2001: 33-39). Tegelijkertijd wordt het beleid van Xi Jinping ook omschreven als een meer rationeel nationalisme: minder dan voorheen gedreven door de harde herinneringen uit het verleden en meer gefocust op de toekomst (Sørensen, 2015: 53-73). Weliswaar bepaalt het verleden van China nog steeds bepaalde aspecten van het hedendaagse politieke gebeuren: de ‘Eeuw van Nationale Vernedering’ (*bainian quochi*, 百年国耻) blijft zo een integraal deel van de Chinese politiek.⁸³

Zhang Baohui noemt Xi Jinping een pragmatische, offensieve realist. Op die manier is de VRC een opkomende macht, klaar voor het opnemen van haar rol in de wereld. Het adagium van het realisme wordt gegeven: “er is nood aan macht om veilig te zijn” (Zhang, 2014: 75), dit in combinatie met een meer pragmatisch buitenlands beleid (Zhang, 2014: 71-79). Dit gegeven is een herwaardering van het zogenaamde ‘Internationale Patroon’ (*guoji geju*, 国际格局), ook wel het ‘Nieuwe Model van Relaties tussen Grootmachten’ (*xinxing daguo guanxi*, 新型大国关系) genoemd.⁸⁴ Dit concept omvat ‘geen confrontatie en geen conflict’ (*bu duikang bu chongtu*, 不对抗, 不冲突), ‘win-win samenwerking’ (*hezuo gongyin*, 合作共赢) en ‘gemeenschappelijk vertrouwen’ (*xianghu zunzhong*, 相互尊重) (Da, 2013: 59-73).

⁸³ Zie Li, X. (2015), “Interpreting and Understanding ‘The Chinese Dream’ in a Holistic Nexus”, *Fudan Journal of the Humanities and Social Sciences*, Vol. 8, No. 4, pp. 502-520.; ook Wang beaamt de blijvende rol van het verleden via het CMT-concept. Dit is bruikbaar om een beter zicht te krijgen op het Chinese historische bewustzijn en het discours rond de hedendaagse wederopstanding (de ‘Chinese droom’). *Chosenness* (uitverkorenheid), *myths* en *traumas* zijn drie zichzelf versterkende elementen. De Chinese bevolking wordt gezien als de uitverkoren samenleving, met de klassieke beschaving als ideaal. De confrontatie met het Westen en de daaropvolgende ‘eeuw van vernedering’ bracht dit ideaal echter een diepgaande schade toe, daarom wordt er gesproken over een hedendaagse ‘heropstanding’. Zie Wang, Z. (2014), “The Chinese Dream: Concept and Context”, *Journal of Chinese Political Science*, Vol. 19, pp. 1-13.

⁸⁴ Met het *Pax Americana* als voorbeeld. Globaal wordt het ‘internationale patroon’ bepaald door een drietal zaken: ‘de positionele ordening’ (*diwei anpai*, 地位安排), ‘gedragsregels’ (*xingwei guize*, 行为规则) en de ‘controlemechanismen’ (*xietiao jizhi*, 则协调机制). Zie Dai, D. (戴德铮), & Ruan, J. (阮建平) (2001), *guoji geju yu shijie heping* (国际格局与世界和平, “Het internationale patroon en wereldvrede”), *Shijie jingji yu zhengzhi* (世界经济与政治, *World Economics and Politics*), Vol. 3, pp. 24-29.

ii. De Chinese dreiging

Alhoewel de VRC ook steeds meer A2/AD-mogelijkheden voorhanden heeft, zoals de ontwikkeling van *Antiship Ballistic Missiles* (ASBM) of *Antiship Cruise Missiles* (ASCM), blijft echter de vraag hoe die mogelijkheden zullen worden gebruikt (Cole, 2013). De introductie van dergelijke raketsystemen is een belangrijk deel van de Chinese A2/AD-capaciteiten.⁸⁵ Zo draagt de DF-21D ASBM (*dongfeng-21 zhongcheng dandao daodan*, 东风-21 中程弹道导弹) de bijnaam ‘*carrier-killer*’ (Kazianis, 2015). Dankzij de voorname geostrategische positie van de VRC vallen dergelijke raketsystemen onder het gezegde ‘het gebruiken van het land voor het controleren van de zee’ (*yi lu zhi hai*, 以陆制海) (Erickson & Yang, 2009: 53-86). ASBM’s bieden zo een veelvoud aan operationele voordelen en zijn van onschatbare waarde binnen de Chinese maritieme strategie. In samenwerking met de PLA *Rocket Force* kunnen door de PLAN immers maritieme blokkades en in bepaalde mate het bevel over de zee worden afgedwongen.⁸⁶

Figuur 15, De mogelijke reikwijdte van de Chinese DF-21-D ASBM

Bron: http://www.economist.com/blogs/dailychart/2010/12/chinese_missile_ranges

⁸⁵ Voor een historisch overzicht, zie Lewis, J., & Di, H. (1992), “China’s Ballistic Missile Programs: Technologies, Strategies, Goals”, *International Security*, Vol. 17, No. 2, pp. 5-40.

⁸⁶ Bijvoorbeeld bij een nieuwe Taiwankwestie, zie Glosny, M. (2004), “Strangulation from the Sea? A PRC Submarine Blockade of Taiwan”, *International Security*, Vol. 28, No. 4, pp. 125-160.

De ambities zijn hier duidelijk gericht op het tegengaan van een militaire interventie van de VS, bijvoorbeeld in een volgend conflict over het eiland Taiwan. Ook de recente militarisering van verschillende eilanden in de Zuid-Chinese Zee staat hiermee in verband (Newshub, 2016 en Zhou, 2016).⁸⁷

Niettemin wil het concept van de VRC als een ‘Verantwoordelijke Grootmacht’ (*fuzeren de daguo*, 负责任的大国) aantonen dat het land klaar is om een leidersrol op te nemen (Liu, 2015: 5-25; Heath & Erickson, 2015 en Sørensen, 2015: 53-73). Dit met de bouw van een ‘Gemeenschap met een Gemeenschappelijke Toekomst’ (*mingyun gongtongti*, 命运共同体) in de *Asia-Pacific* als doel (Zhao, 2015: 377-397). Het concept wordt gedefinieerd als “een Oost-Aziatische orde waarin China, als de grootste macht, de veiligheidsstructuren leidt” (Heath & Erickson, 2015: 146). Specifiek gaat dit over relaties met de buurlanden onder de noemer ‘Periferiediplomatie’ (*zhoubian waijiao*, 周边外交), maar gaat nagenoeg veel breder. Een voorbeeld is het *One Belt, One Road*-project (*yidai yilu*, 一带一路),⁸⁸ dat niet alleen is gebaseerd op investeringen, maar evengoed op institutionele en politieke steun (Dessein, 2015: 155-169; Zhang & Liu, 2015; Chen, 2016 en Cheung & Lee, 2016).

b. Het omgaan met een sterk China

De verschillende interpretaties van de opkomst van de Volksrepubliek China gaan echter wijd uiteen. Een dergelijke angst mag weliswaar niet overdreven worden: er kan een onderscheid worden gemaakt tussen een verticaal opstaan van de Chinese natie en een horizontaal verbreden van de Chinese invloedssfeer (Acharya, 2012).⁸⁹ Recent gaat het debat over de veranderde natuur en de toekomstige richting van het Chinese buitenlands beleid. Sinds Xi Jinping aan de macht kwam, wordt de VRC gezien als nog assertiever. Volgens Zhang Jian noemen we dit beter ‘Vredevolle Opkomst 2.0’, waarbij de VRC met een meer proactieve en

⁸⁷ Voor een uiterst interessant werk i.v.m. de Chinese ASBM, zie Erickson, A. (2013), *Chinese Anti-Ship Ballistic Missile (ASBM) Development: Drivers, Trajectories and Strategic Implications*, Washington: The Jamestown Foundation

⁸⁸ Dit in 2013 aangekondigde macro-economisch beleid wil via investeringen in infrastructuur de regionale samenwerking en het gedeelde economische voordeel bevorderen. Zie Xi, J. (习近平). (2015), *xin nan nan hezuo: xi jinping shifang wu fujia zhengzhi tiaojian yuanzhu jihua* (新南南合作: 习近平释放无附加政治条件援助计划, “Nieuwe Zuid-Zuid samenwerking: Xi Jinping prijst het steunprogramma vrij van politieke inmenging”), zie <http://finance.sina.com.cn/world/20150423/005922022591.shtml> (Geraadpleegd op 17 maart 2016).

⁸⁹ Merk hierbij ook het verschil tussen een verticale ‘harde’ machtsuitbreiding en een horizontale ‘zachte’ machtsuitbreiding op, zoals geïllustreerd door het gebruik van ‘Vreedzame Opkomst’ dat later werd aangepast naar ‘Vredevolle Ontwikkeling’. Zie Shambaugh, D. (2013), *China Goes Global: The Partial Power*, Oxford: Oxford University Press, p. 6.

meer gecoördineerde houding wil bouwen aan de regionale orde, ten koste van de Verenigde Staten (Zhang, 2014: 71-79).

De theorieën over de omgang met de hedendaagse VRC gaan duidelijk wijd uiteen. Segal stelt dat het debat ongenueanceerd is: het gaat over *engagement* (betrokkenheid), *containment* (indamming) of *constraintment* (inperking) (Segal, 1996).⁹⁰ Een alternatieve benadering biedt eveneens een drietal stromingen: *balancing* (uitbalanceren), *bandwagoning* (op-de-rijdende-trein-springen) of *hedging* (indekken). Dit gegeven gaat terug op het pessimistische debat dat ontstond vlak na de Koude Oorlog (Kang, 2003: 57-85). Via een steeds grotere wapenwedloop gaan verschillende zwakkere landen zich positioneren tegenover een nieuw groot machtsblok (hier: de VRC). Het multipolaire Azië wordt hierdoor “rijp voor rivaliteit” genoemd (Friedberg, 1993). Die conclusie wordt tegengegaan door de stelling dat een zwak China leidde tot chaos in het Azië van de twintigste eeuw. Hiervoor gaat Kang terug op de klassieke tributrelaties en de vermeende historische aanvaarding van de hiërarchie, met China als middelpunt (Kang, 2003: 57-85).⁹¹ Ook dit artikel kreeg kritiek: Acharya stelt dat de toekomst van Azië niet zal gelijken op haar verleden. De breuk zal er komen door nieuwe gedeelde normen, groeiende economische afhankelijkheid en de nauwere banden tussen landen. Niettemin erkent Acharya de asymmetrische relaties in Zuidoost-Azië (Acharya, 2003).

Instellingen zoals de Associatie van Zuidoost-Aziatische Naties (ASEAN) kunnen hier een antwoord bieden. De huidige Chinese regionale veiligheidsstrategie wordt immers omschreven als: “Beijings hedendaagse politieke en diplomatieke inspanningen [...] vis-à-vis de directe buurlanden, om zo een langdurig vreedevolle omgeving te creëren die strookt met de Chinese belangen” (Bates in Shambaugh, 2005: 247). Samen met de groei van de economie is de Chinese zeemacht in de voorbije decennia bezig met een inhaalbeweging. Het internationale debat teweeggebracht door de opkomst van de VRC gaat globaal over drie aspecten: regionale stabiliteit, internationale handel en de balans van de macht (Shambaugh, 1996: 180-209). De discussie stelt zich vaak in de tegenstelling tussen indamming of betrokkenheid. Concreet gaat dit debat over de toenemende concurrentie tussen de Verenigde Staten en de Volksrepubliek China (Umbach, 2001).

⁹⁰ Hier kan ook een verband worden gelegd met de discussie rond de *China Threat*, zie Denny, R. (1996), “The ‘China Threat’ Issue”, *Asian Survey*, vol. 36, no. 8, pp. 758-771.

⁹¹ Zie ook Dreyer, E. (1982), *Early Ming China: A Political History, 1355-1435*, Stanford: Stanford University Press.

9. De Verenigde Staten

Door regionale vermoedens en misrekeningen kan de ramkoers waarop de VRC, de VS en Zuidoost-Azië zich lijken te bevinden het best worden omschreven als een klassieke ‘valstrik van Thucydides’. Die Atheense geschiedschrijver biedt duizenden jaren geleden een belangrijk inzicht: “Het was de opkomst van Athene en de angst die dit teweegbracht in Sparta, die oorlog onvermijdelijk maakte” (Thucydides in Hong, 2015: 76). Hieruit blijkt dat de balans van de macht zowel gemaakt wordt door de materiële ontwikkelingen, maar evengoed door de relatieve veranderingen in de perceptie van en de hieruit aangegane bondgenootschappen (Allison, 2015).

a. The Rebalance to Asia

De heroriëntering van het buitenlands beleid van de VS naar de *Asia-Pacific* getuigt van de Amerikaanse wens voor een blijvend vreedevolle, stabiele en economisch bloeiende regio. De zogenaamde *Pivot to Asia* (*zhongfan yatai zhanlüe*, 重返亚太战略) of *Rebalance to Asia* (*yatai zai pingheng zhanlüe*, 亚太再平衡战略) is zo een politiek, economisch en militair concept dat stabiliteit en veiligheid, ontwikkeling en andere universele waarden met zich meedraagt (Clinton, 2011 en Zhang, 2015). Door de toenemende aanwezigheid van de VS wordt het militaire aspect echter vaak nodeloos benadrukt (Campbell & Andrews, 2013). De eigenlijke aspecten van de *Rebalance* gaan nagenoeg veel breder: het gaat over inspanningen om de veiligheid, bloei en menselijke waardigheid in Zuidoost-Azië te waarborgen. Dit gegeven komt terug in Clintons ‘Coherente Regionale Strategie’,⁹² maar eveneens in Donilons ‘Duidelijke Lijnen van Inspanning’.⁹³ Samengevat gaat dit over de nood aan “duurzame vooruitgang op vier belangrijke gebieden”: veiligheid, welvaart, democratie en menselijke waardigheid (Rice, 2013).

Het militaire aspect komt het best naar voren bij admiraal Locklear, voormalig bevelhebber van het *U.S. Pacific Command* (PACOM): het aangaan van bondgenoot- en

⁹² Waarbij gewezen wordt op zes fundamentele activiteiten, namelijk het versterken van bilaterale bondgenootschappen; het verdiepen van de relaties met opkomende machten, waaronder China; het aangaan van relaties met regionale multilaterale organisaties; het verder ontwikkelen van regionale handel; de ontwikkeling van een brede militaire aanwezigheid in de regio; en het bevorderen van democratie en mensenrechten. Zie Clinton, H. (2011), “America’s Pacific Century”, zie <http://foreignpolicy.com/2011/10/11/americas-pacific-century/> (Geraadpleegd op 7 december 2015).

⁹³ Namelijk het verdiepen van bondgenootschappen, het smeden van diepere partnerschappen met opkomende machten, het aangaan van verbanden met globale en regionale instituties, het streven naar een stabiele en werkzame relatie met de VRC en het bevorderen van de economische infrastructuur van de regio. Zie Berteau, D., Green, M., & Cooper, Z. (2014), “Assessing the Asia-Pacific Rebalance”, zie http://csis.org/files/publication/150105_Berteau_AssessingAsiaPacificRebal_Web.pdf (Geraadpleegd op 8 december 2015).

partnerschappen, het verbeteren van de regionale aanwezigheid en de houding, het ontwikkelen van vermogens en concepten en het plannen van operaties voor onvoorziene omstandigheden (Locklear, 2013). In dit verband wordt in het document *A Comprehensive Strategy for the 21st Century Seapower* (CS21) de veranderende Amerikaanse aanwezigheid in de *Asia-Pacific* opgesteld (Dunford et al., 2015). Dit onder meer in de vorm van het *Air-Sea Battle Concept* (ASBC) uit 2010. Dit concept wordt in 2015 evenwel geherdefinieerd tot het *Joint Concept for Access and Maneuver in the Global Commons* (JAM-GC) (Gady, 2015a) en gaat uit van de fundamentele aanname dat het Chinese maritieme denken zich focust op de verdediging van de omringende zeeën (*jinhai*, 近海). Het *Joint Operational Access Concept* (JOAC), namelijk “het maximaal gebruik van de beschikbare troepen om zo de status quo, de vrede en de vrije doorvaart te vrijwaren” (Chung, 2015: 85), dient hierdoor als antwoord op de Chinese assertieve houding in de Zuid-Chinese Zee.

b. Betrekkingen met China

Door de vele globale problematieken spreken bronnen over de nood aan geïnstitutionaliseerde relaties tussen de VS en de VRC (Bergsten, 2009 en Brzezinski, 2009). De oorspronkelijk economische invulling van dit concept wordt zo verder uitgebreid tot de algemene klimaatproblematiek en andere veiligheidsdreigingen (Pardo in Men & Shen, 2014: 64-81). Hoewel er niet expliciet naar wordt verwezen, dienen mechanismen zoals onder andere de *US-China Strategic and Economic Dialogue* (*Zhongmei zhanlüe yu jingji duihua*, 中美战略与经济对话, S&ED), het *ASEAN Regional Forum*,⁹⁴ het Internationale Monetair Fonds (IMF) en de VN Veiligheidsraad als een *de facto* uitbouw van een G2-relatie (*liangguo jituan*, 两国集团). Andere auteurs schrijven over het bestaan van een duale structuur, waarin de VRC dan wel de bovenhand heeft in het economische domein, maar nog steeds afhankelijk is van de VS op veiligheidsvlak (Zhao, 2011 en Shao, 2014).

De VS en de VRC zijn er tot dusver niet in geslaagd om een consensus te bereiken op tal van vlakken. De toenemende assertiviteit van de PLAN in onder andere de Zuid-Chinese Zee, vaak omschreven als “unilateraal, provocerend [en] dwingend” (Zhao, 2015) staat duidelijk haaks op principes zoals ‘geen confrontatie, geen conflict’, ‘win-win’ en ‘gemeenschappelijk vertrouwen’. Zhao legt de oorzaak bij het gebrek aan respect voor de kernbelangen van beide partijen (Zhao, 2015: 377-397). Die kernbelangen zijn het fundament

⁹⁴ Voor een bespreking van de relatie tussen de VRC en het *ASEAN Regional Forum*, zie Evans, T. (2003), “The PRC’s Relationship with the ASEAN Regional Forum: Realpolitik, Regime Theory or a Continuation of the Sinic Zone of Influence System?”, *Modern Asian Studies*, Vol. 37, No. 3, pp. 737-763.

van de betrekkingen (Li, 2013). Samen met het *China Threat*-narratief lijkt het militaire aspect van de *Rebalance to Asia* van de Verenigde Staten dus gebaseerd op een nieuwe Chinese assertiviteit.⁹⁵

c. Betrekkingen in Zuidoost-Azië: Vietnam

Hier kan opnieuw worden verwezen naar de ‘hegemoniale stabiliteitstheorie’ (zie eerder). Door de bevoordeelde geografische positie van de VRC (Mackinder, 1904; Kaplan, 2012; en Yoshihara, 2012) zijn de relaties van de VS met landen zoals Taiwan en Vietnam een belangrijk aspect in de globale machtsverhoudingen. De *Taiwan Relations Act* – een *de facto* bondgenootschap die de samenwerking en strategische relaties tussen de VS en Taiwan regelt (Chiu et al., 2001 en Jackson, 2015) – en het *Comprehensive Partnership* tussen de VS en Vietnam (Hiebert et al., 2014) zijn hier twee voorbeelden.

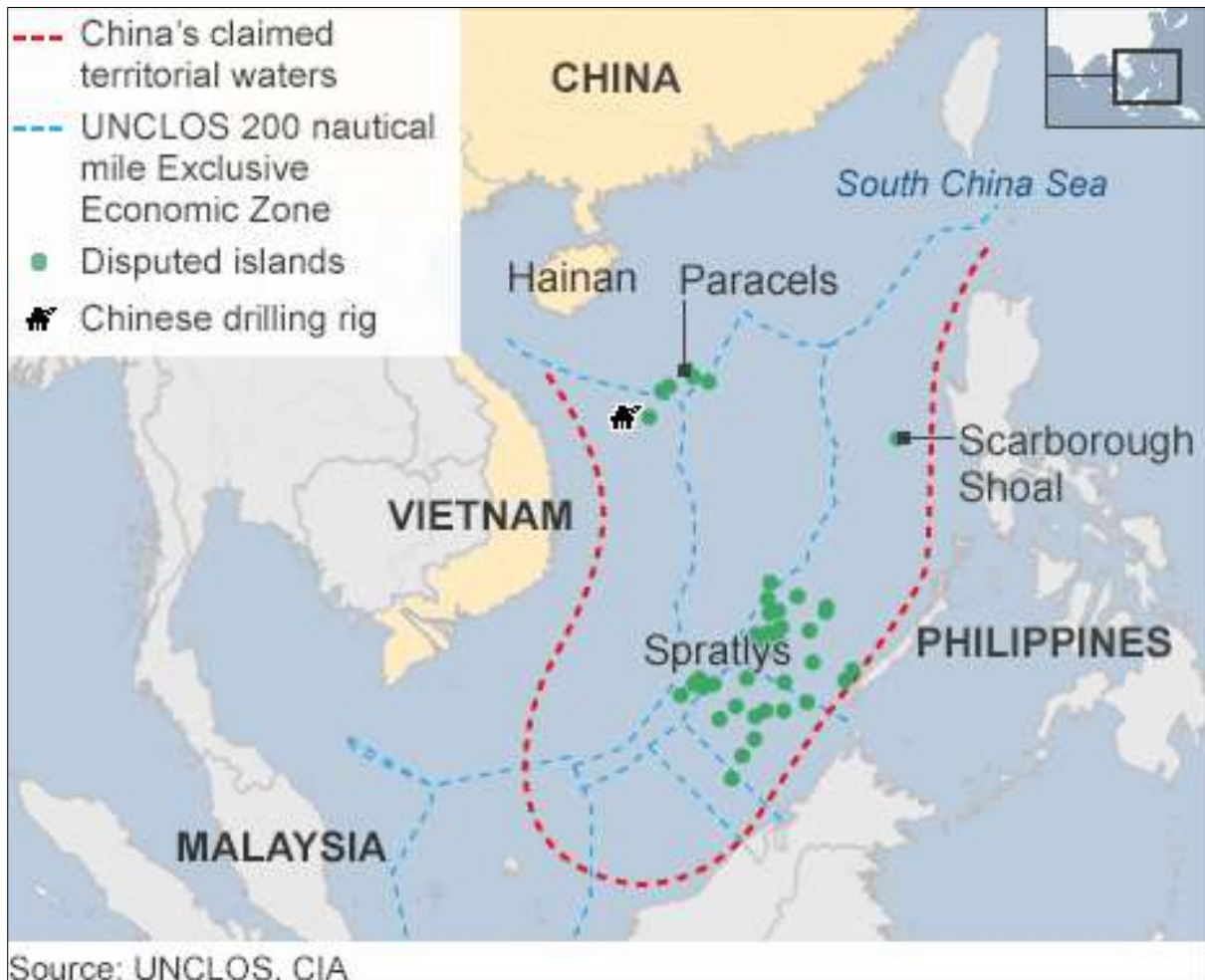
Het conflict tussen de VRC en Vietnam kan worden gezien als één van de meest cruciale conflicten voor de regionale veiligheid. Womack neemt hier de Ming-dynastie als de waterscheiding in de betrekkingen. De asymmetrische relaties tonen dat de twee landen elkaar nooit op militair gelijke voet hebben beschouwd. Niettemin is het de verdienste van Vietnam om in zekere mate te weerstaan aan de Chinese pogingen tot controle (Womack, 2006: 8-22 en Womack, 2010a: 175-187). Hieruit kunnen enkele observaties worden gemaakt. Ten eerste is de relatieve overmacht van de ene partij niet gelijk aan een absolute dominantie. Dit wordt geïllustreerd door de theorie van de ‘gecontesteerde zone’, zowel van toepassing op de relaties tussen de VRC en Vietnam, als de relaties tussen de VRC en de VS. Ten tweede, schijnbaar algemene belangen en gemeenschappelijke waarden zijn niet gemakkelijk op te leggen. Ten derde, er zijn enorme verschillen in de machtsperceptie tussen sterke en zwakke landen. Ten vierde, asymmetrie moet worden onderhouden, in plaats van opgelost door middel van strijd (Womack, 2009: 209).

De VRC en Vietnam delen een lange geschiedenis: de landen delen dezelfde sinitische achtergrond, worden geleid door communistische partijen en beide voerden ze economische hervormingen door.⁹⁶ Territoriale conflicten gaan over de landsgrenzen, de Golf van Tonkin (*beibu wan*, 北部湾) en de eilanden in de Zuid-Chinese Zee (Lafont, 1989 en Womack,

⁹⁵ De consensus over die *China Threat* wordt herbekeken in Jerdén, B. (2014), “The Assertive China Narrative: Why It Is Wrong and How So Many Still Bought into It”, *The Chinese Journal of International Politics*, pp. 47-88.

⁹⁶ Zie ook Vuving, A. (2009), “Operated by World Views and Interfaced by World Orders: Traditional and Modern Sino-Vietnamese Relations”, in Reid, A., & Zheng, Y. (ed.), *Negotiating Asymmetry: China’s Place in Asia*, Singapore: NUS Press, pp. 73-92.

2010b: 583-600). Om die reden blijven er diepgaande kloven bestaan tussen beide landen, ondanks de normalisering van de relaties in 1991.⁹⁷ Het olieboorplatform Haiyang Shiyou-981 (*haiyang shiyou 981*, 海洋石油 981) is een berucht fenomeen. Het verplaatsen van dit boorplatform tot vijftig meter binnen de EEZ van Vietnam leidt in mei 2014 tot heuse anti-China protesten (Hodal & Kaiman, 2014, Reuters, 2014 en Hiebert et al., 2014: 147).

Figuur 16, De Chinese ‘Negenstreepjeslijn’ en de Chinese EEZ

Bron: <http://www.eastbysoutheast.com/tag/haiyang-shiyou-981/>

Ook meer recent lijken de spanningen opnieuw toe te nemen (Saunders in Hiebert et al., 2014: 127-135). Er kan zo worden aangenomen dat het olieboorplatform niet zozeer commerciële, dan wel strategische doeleinden dient (Reuters, 2016b). Het veroordelen van de plaatsing van het olieboorplatform en de grotere toenadering tot de VS door Vietnam, maar tegelijkertijd ook de verdere economische afhankelijkheid van de VRC duiden verder op het paradoxale buitenlands beleid van het land.

⁹⁷ De economische hervorming ingezet in 1986 wordt het Doi Moi-beleid (*gexin kaifang*, 革新开放) genoemd. Zie Womack, B. (2010), “China and Vietnam: Managing an Asymmetric Relationship in the Era of Economic Uncertainty”, *Asian Politics & Policy*, Vol. 2, No. 4, pp. 583-600.

De toenemende assertiviteit van de Volksrepubliek China leidt tot het opstellen van de ‘Vietnamese Alomvattende Oceaanstrategie’ (*yuenan quanmian haiyang zhanlüe*, 越南全面海洋战略), die het land een grootmacht op het water moet maken (Yu, 2008: 100-110 en Cheng, 2011: 379-405). Bovendien trekken de VS in mei 2016 het decennialange wapenembargo op Vietnam in (Peel & Dyer, 2016 en Windey, 2016). Dit is een duidelijke component van de *Rebalance to Asia* – de hernieuwde aanwezigheid in de *Asia-Pacific* vis-à-vis de stijgende Chinese invloed – waarbij de strategische waarde van Vietnam wordt onderstreept. Gelegen aan de Zuid-Chinese Zee – en dus ook langs verscheidene handelsroutes – biedt de Vietnamese Cam Ranh-baai zo bijvoorbeeld een uitstekende uitvalsbasis voor Amerikaanse schepen (Kurlantzick, 2015: 6-7, 10-13).

Zoals Hayton stelt is het China-vraagstuk voor Vietnam in feite een existentieel vraagstuk waar een indekkingsstrategie het meest voordelig lijkt (Hayton, 2015). De componenten die de relaties tussen Vietnam en de VRC uitmaken, worden samengevat als: economisch pragmatisme en directe betrokkenheid, het nastreven van militaire modernisering, maar tegelijk ook het zoeken naar toetreding tot multilaterale instellingen en het verdiepen van de relaties met andere grootmachten (Hong Hiep, 2013: 335). Een belangrijke trend is de aankoop van Russische Type 636 Kilo-class onderzeeërs (Gady, 2015b). De Vietnamese A2/AD-mogelijkheden worden verder ook versterkt met onder andere kustverdedigingssystemen (Goldstein, 2016). Hierdoor kunnen metaforen als de Chinese reus die zich stukloopt op de Vietnamese dwerg in bepaalde mate voor waar kunnen worden aangenomen (Womack, 2006: 8-22).

10. Het eiland Taiwan

Ten Oosten van het eiland Taiwan is er de Stille Oceaan, ten Zuiden de Zuid-Chinese Zee, ten Westen de straat van Taiwan en ten Noorden de Oost-Chinese Zee. Het is duidelijk dat Taiwan een belangrijke strategische rol speelt in de hedendaagse Chinese maritieme strategie. Liu Xinhua (刘新华) noemt het eiland een ‘militair lanceringsplatform’ (*junshi tiaoban*, 军事跳板) en een ‘logistieke basis’ (*houqin judi*, 后勤基地). Tot op vandaag dient het eiland zelfs een ‘direct beperkingsnut’ (*zhijie kongzhi zuoyong*, 直接控制作用) in de Amerikaanse politiek jegens de VRC. De hereniging met het eiland is voor de VRC dan ook een belangrijk gegeven om toegang te krijgen tot de Stille Oceaan (Liu, 2001: 68-72).

a. De Taiwankwestie

De Amerikaanse inspanningen voor het behoud van een stabiele regio slaan om die reden niet in de laatste plaats op het eiland Taiwan.⁹⁸ Om te begrijpen dat die situatie explosief blijft, is een kort inzicht in de relaties tussen de VRC en Taiwan nodig.⁹⁹ De Taiwanese regering, zeker tot aan de regeerperiode van Ma Ying-jeou (马英九, 2008-2016), ziet zichzelf immers als een soevereine staat en houdt vast aan het concept ‘Eén China, Twee Systemen’ (*yiguo liangzhi*, 一国两制), ook wel de ‘1992 Consensus’ (*jiu'er gongshi*, 九二共识) genoemd (Joyner, 1998: 819-852).

Binnen de context van de ‘Hereniging van China’ (*zhongguo tongyi*, 中国统一) worden de territoriale aanspraken in de Zuid-Chinese Zee sinds de splitsing in 1949 zo door beide landen gedeeld (Tian & Sun, 1995; Sheng, 2002; Chen, 2013). Toen in datzelfde jaar de nationalistische Kuomintang-regering (*Guomindang*, 国民党, vanaf nu: KMT) van Chiang Kai-shek (Jiang Jieshi, 蒋介石) naar het eiland Taiwan vlucht, brengt het de oude territoriale aanspraken met zich mee in de vorm van de ‘Eleven-dashed Line’ (*shiyi duanxian*, 十一段线)

⁹⁸ Voor besprekingen van de rol van VS in de bescherming van het eiland Taiwan, zie Cole, B. (2006), *Taiwan's Security: History and Prospects*, Londen: Routledge.; Cole, B. (2003), “The People’s Liberation Army After Half A Century: Lessons Learned From Beijing”.; en Li, G. (2001), “Tension Across the Taiwan Strait in the 1950s: Chinese Strategy and Tactics”, in Ross, R., & Jiang, C. (ed.), *Re-examining the Cold War: U.S.-China Diplomacy, 1954-1973*, Londen: Harvard University Press.

⁹⁹ Hiernaar wordt ook verwezen met de term *Cross-Strait Relations* (*haixia liang'an guanxi*, 海峡两岸关系). Zie bijvoorbeeld Tian, K. (田克勤), & Sun, C. (孙成武), (1995), *Cong 'heping jiefang taiwan' dao 'yi guo liangzhi': zhonggong guanyu haixia liangan heping tongyi zhengce de qiyuan he lishi yanjin* (从‘和平解放台湾’到‘一国两制’: 中共关于海峡两岸和平统一政策的起源和历史演进, “Van de ‘Vredevolle Bevrijding van Taiwan’ tot ‘Eén Systeem, Twee Systemen’: de oorsprong en historische ontwikkelingen van de beleidslijnen van de Communistische Partij van China jegens de vredevolle reunificatie van Taiwan en het vasteland China”), *Shehui kexue zhanxian* (社会科学战线, Social Science Front).

uit 1947 (Arsana & Schofield in Elleman et al., 2015: 61-80).¹⁰⁰ Bovendien oefent de Taiwanese regering effectieve controle uit op het eiland Itu Aba of Taiping (*taiping dao*, 太平島) in de Spratly-eilandengroep (zie eerder).

Na het einde van de staat van beleg in 1987 onder toenmalig president Chiang Ching-kuo (Jiang Jingguo, 蔣經國) (1978-1988) en zeker ook met de opkomst van de Democratische Progressieve Partij (*minzhu jinbu dang*, 民主進步黨, vanaf nu: DPP) nemen de spanningen tussen de VRC en Taiwan toe, aangezien de DPP voorstander is van een officiële onafhankelijkheidsverklaring van het eiland Taiwan (Ko, 2004: 137-181).

b. Van Chen Shui-bian tot Ma Ying-jeou

Dat de VRC in 2005, tijdens het bewind van toenmalig DPP-president Chen Shui-bian (陳水扁, 2000-2008), de ‘Nationale Anti-afscheidingswet’ (*fan fenlie guojiafa*, 反分裂國家法) aankondigt, duidt nogmaals op het destabiliserende effect van een mogelijk conflict over Taiwan (Xinhua, 2005).¹⁰¹ Vanaf 2008 is er evenwel een tijdelijke daling in de spanningen tussen beide landen onder KMT-president Ma Ying-jeou. Zijn beleid interpreteert de ‘1992 Consensus’ volgens het ‘Driemaal Nee-beleid’ (*sanbu zhengce*, 三不政策): ‘geen hereniging’ (*bu tong*, 不統), ‘geen onafhankelijkheid’ (*bu du*, 不獨) en ‘geen [gebruik van] geweld’ (*bu wu*, 不武). De roep om een ‘Diplomatieke Wapenstilstand’ (*waijiao xiubing*, 外交休兵) wijst zo op de wens voor het behoud van de status quo en samenwerking met de VRC (Sullivan & Sapir, 2012: 33-68).¹⁰²

Voorbeelden van enkele instellingen zijn de *Straits Exchange Foundation* (*haixia jiaoliu jijinhui*, 海峽交流基金會, SEF) en de *China Association for Relations Across the Taiwan Straits* (*haixia liang'an guanxi xiehui*, 海峽兩岸關係協會). Het betreft hier vooral niet-officiële economische en praktische overeenkomsten, zoals het *Economic Cooperation Framework Agreement* (*liang'an jingji hezuo jigou xieyi*, 兩岸經濟合作架構協議) uit 2010 (Glaser, 2013).

¹⁰⁰ Zie Stratfor Global Intelligence. (2015), “Ending Taiwan’s Broad South China Sea Claims”, <https://www.stratfor.com/analysis/ending-taiwans-broad-south-china-sea-claims> (Geraadpleegd op 11 december 2015).

¹⁰¹ Zie Whiting, A. (2001), “China’s Use of Force, 1950-96, and Taiwan”, *International Security*, Vol. 26, No. 2, pp. 103-131.; en Reuters. (2016), “China’s Xi Says Won’t Allow Taiwan to be ‘Split’ Off Again”, zie <http://uk.reuters.com/article/uk-china-parliament-taiwan-idUKKCNOW8056> (Geraadpleegd op 6 maart 2016).

¹⁰² Het strategische belang van het eiland wordt ook onderstreept in Mazza, M. (2011), “Why Taiwan Matters: US Critics are Wrong to Dismiss Ties with Taiwan. Backing Taipei is the Best Way to Ensure Peace in Asia”, zie <http://thediplomat.com/2011/03/why-taiwan-matters/> (Geraadpleegd op 4 februari 2016).

c. Taiwan onder Tsai Ing-wen

In januari 2016 wint de DPP-presidentskandidate Tsai Ing-wen (蔡英文) de verkiezingen. Een verregaande identiteitstransformatie van het eiland Taiwan (台湾) lijkt dus op til. Hierdoor wordt de ontmoeting tussen de presidenten Ma Ying-jeou en Xi Jinping in 2015 door Zheng beschouwd als een afscheid aan het oude paradigma van de *Cross-Strait Relations*. Die historische ontmoeting tussen Ma en Xi (*Ma Xi hui*, 马习会), de eerste ontmoeting tussen de leiders van de VRC en Taiwan sinds het uitbreken van de Chinese burgeroorlog in 1945, is dus niet te onderschatten (Zheng, 2015).¹⁰³

Voor de DPP onder Tsai is het bevorderen van de vrede tussen de VRC en Taiwan het doel, waarbij hereniging geen voorwaarde is. Die ‘Taiwan Consensus’ (*taiwan gongshi*, 台湾共识) is gebaseerd op de democratische waarden van het eiland en het verwerpen van het autoritaire systeem van het vasteland China (Bush, 2015: 10-12 en Womack, 2015: 100). Tsai heeft niettemin nood aan voortdurend stabiele betrekkingen met het vasteland China. Naast de Volksrepubliek vertoornde de sterke retoriek van de vorige DPP-regering onder Chen ook de Verenigde Staten. Zo bestaat de kans dat de VS zich terugtrekken als er een conflict ontstaat over het eiland (Lee & Schreer, 2016: 3, Reuters, 2016c).

¹⁰³ Het 2015 *South China Sea Peace Initiative* (*nanhai heping changyi*, 南海和平倡议) is hier een interessant gegeven. Met dit voorstel vraagt Taiwan om de disputen te vertragen (*gezhi zhengyi*, 搁置争议), vrede en wederzijds voordeel (*heping huhui*, 和平互惠) en gezamenlijke exploratie (*gongtong kaifa*, 共同开发). Zie MOFA Republic of China (*Zhonghua minguo waijiaobu*, 中华民国外交部). (2015), *Nanhai zhu dao zhi zhuquan shengming ji toushu* (南海諸島之主權聲明及投書, “Verklaring over de soevereiniteit van de eilanden op de Zuid-Chinese Zee”), zie http://www.mofa.gov.tw/News_Content.aspx?n=604CBAA3DB3DDA11&sms=69594088D2AB9C50&s=3BEC439D5F6A9CEE (Geraadpleegd op 8 december 2015).

11. Het multilaterale platform: ASEAN

Tijdens de Koude Oorlog was de omvang van het Chinese vasteland en de dreiging die hiervan uitging, genoeg voor gespannen relaties met de landen van Zuidoost-Azië (Haacke, 2013: 112-114). Sinds het begin van de jaren 1990 is er echter een verregaande tendens tot normalisering van de relaties te zien, dit niet in de laatste plaats met de VRC. Een belangrijk platform is de Associatie van Zuidoost-Aziatische Naties (ASEAN).¹⁰⁴

Figuur 17, Lidstaten van ASEAN

Bron: <http://www.internationalespectator.nl/article/asean-politieke-en-economische-integratie-en-de-reactie-van-china>

Opgericht in 1967 legt de Associatie haar beginselen vast in de ‘ASEAN Way’ (*dongmeng zhi lu*, 东盟之路). Dit tegenover het communistische blok, zoals geïllustreerd door de Grote Sprong Voorwaarts (*da yue jin*, 大跃进, 1958-1961) en de Culturele Revolutie

¹⁰⁴ Namelijk Birma, Brunei, Cambodja, Maleisië, Indonesië, Laos, de Filipijnen, Singapore, Thailand en Vietnam. Zie Coolsaet, R. (2006), *Macht en waarden in de wereldpolitiek: actuele vraagstukken in de internationale politiek*, Gent: Academia Press.

(*wenhua da geming*, 文化大革命, 1966-1976) op het Chinese vasteland,¹⁰⁵ maar tegelijkertijd ook tegenover verschillende Westerse interventies in de regio, zoals de Vietnamoorlog (1957-1975).¹⁰⁶ Hier worden principes zoals non-interferentie, non-interventie en het op vreedvolle wijze oplossen van geschillen naar voren geschoven (Jones, 2009). Op die manier ontstaat een informele regionale gemeenschap, met ASEAN als de spil in het systeem (Arase, 2010: 808-833).

a. ASEAN als regionale veiligheidsorganisatie

Die zienswijze zit gevat in het Chinese ‘Nieuwe Veiligheidsconcept’ (*xin anquan guandian*, 新安全观点, NSC) en de hieruit aangegane strategische ‘partnerschapsverbanden’ (*huoban guanxi*, 伙伴关系). Die concepten getuigen van een nieuw internationaal discours, waarbij veiligheidsoverwegingen niet langer gelimiteerd zijn tot het militaire aspect, maar nu ook breder worden ingevuld met niet-militaire zaken zoals economie, ideologie, milieu, samenleving, wetenschap en technologie (Haacke, 2013: 138). Bovendien komt hier ook de geest van het Panchsheel-verdrag (1954) of de ‘Vijf Principes van Samenleven op Vreedvolle Wijze’ (*heping gongchu wu xiang yuanze*, 和平共处五项原则) naar voren.¹⁰⁷

De Zuid-Chinese Zee verbindt de VRC met ASEAN, dit vooral in vorm van samenwerking op basis van veiligheidskwesties (Cai, 2015: 26-40). Traditioneel worden die kwesties beschouwd als militair-politiek van aard als die “een existentiële dreiging vormen voor het object (de staat, de regering, het territorium en/of de samenleving)” (Buzan, Wæver & de Wilde, 1998: 23-25). De samenwerking tussen de VRC en de verschillende lidstaten van ASEAN gaat echter ook over niet-militaire kwesties, zoals piraterij, smokkelarij, mensenhandel en terrorisme, alsook over hulpverlening en voedselveiligheid (Arase, 2010: 808-833 en Zhang in Sakai et al., 2014: 69-78).

In dit verband wordt gesproken over ‘Niet-Traditionele Veiligheid’ (*fei zhuantong anquan*, 非传统安全). De Aziatische financiële crisis (1997-1998) ligt hier aan de basis van

¹⁰⁵ Zie Dikötter, F. (2010), *Mao's Great Famine: The History of China's Most Devastating Catastrophe, 1958-62*, Londen: Bloomsbury en Langley, A. (2008), *The Cultural Revolution: Years of Chaos in China*, Minneapolis: Compass Point Books.

¹⁰⁶ Zie Tucker, S. (2011), *The Encyclopedia of The Vietnam War: A Political, Social, and Military History*, Oxford: ABC-CLIO.

¹⁰⁷ Namelijk: wederzijds respect, een niet-aanvalsact, non-interventie, gelijkwaardig en wederzijds voordeel en vreedzaam samenleven. Die principes vormen de diplomatieke beginselen van de VRC en werden getekend in het kader van de relaties tussen de VRC en India. Zie Kumar, A. (2012), “New Security Concept of China: An Analysis”, zie http://www.ipcs.org/pdf_file/issue/SR125-CRP-AnilKumar.pdf (Geraadpleegd op 5 december 2015).; en Fifield, R. (1958), “The Five Principles of Peaceful Co-Existence”, *The American Journal of International Law*, Vol. 52, No. 3, pp. 504-510.

de samenwerking. Arase spreekt over het kritieke verband tussen economische groei en legitimiteit van de Oost-Aziatische staat. In die mate dat het nationalistisch gevoel wordt aangewend voor de economische groei, die dan weer de overheersing van de staat over de civiele samenleving gaat legitimeren (Arase, 2010: 808-833). Het is dan ook niet verwonderlijk dat de vele territoriale conflicten een groot gevaar vormen voor de regionale orde. Kaplan heeft het zelfs over “het einde van een stabiele Stille Oceaan” (Kaplan, 2014).

b. De ontwikkeling van de betrekkingen

De historische context van de Sino-ASEAN relaties (sinds 1967) wordt door Ba in vier fasen opgedeeld. Ten eerste (1967-1978): een periode waarin de regionale zorgen om het Chinese machtsblok vooral intern worden geuit. Ten tweede (1978-1989): een periode van een de facto gemeenschappelijke lijn tussen de VRC en ASEAN volgend op de Vietnamese inval in Cambodja. Ten derde (1989-1997): een periode van wederzijdse betrokkenheid. Ten vierde (1998-2003): de toenmalige relaties onmiddellijk na de financiële crisis (Ba, 2003: 622-647).

Volgens Cai kent de verdere samenwerking tussen de VRC en ASEAN sinds de jaren 1990 drie fasen. Ten eerste (1991-2001): van de normalisering van de relaties tot het bekomen van de *Declaration on the Conduct of Parties in the South China Sea* (vanaf nu: DOC). Waar China in 1991 prille dialogen aangaat, is het land tegen 1996 een volwaardige dialoogpartner van ASEAN. Ten tweede (2002-2011): van het tekenen van de DOC in 2002 tot het openen van zowel het *China-ASEAN Cooperation Fund* (*zhongguo-dongmeng touzi hezuo jijin*, 中国-东盟投资合作基金) en de *China-ASEAN Free Trade Area* (*zhongguo-Dongmeng ziyou maoyi qu*, 中国-东盟自由贸易区) in de periode 2010-2011 (Wong & Chan, 2003: 507-526 en Cai, 2015: 26-40).

In 1992 komt ASEAN met de Manila-verklaring. Dit als een eerste formele document met betrekking tot de regionale veiligheid, als een roep voor vrede en samenwerking op de Zuid-Chinese Zee (Narine, 2002: 86-107). De Chinese bezetting van het Mischief-rif in de periode 1994-1995 toont echter de onmogelijkheid van ASEAN om dergelijke verklaringen kracht bij te zetten. Onderhandelingen in 2002 leiden tot de niet-bindende DOC, waarna het tot in 2005 duurt tot er een overeenkomst wordt bereikt over de *Joint ASEAN-China Working Group* (JWG), verantwoordelijk voor het opstellen van richtlijnen ter implementatie van de

DOC (zie Bijlage 4).¹⁰⁸ Uiteindelijk leiden Chinese eisen tot zes jaar van verdere onderhandelingen. De eigenlijke richtlijnen voor de implementatie van de DOC worden pas in 2011 definitief aangenomen (Thayer, 2013: 75-84). Artikel 10 van de DOC is in dit verband uiterst belangrijk. Het artikel duidt op de aanneming van een gedragscode (vanaf nu: *Code of Conduct*, COC) die zal bijdragen tot de regionale vrede en stabiliteit. Sommige lidstaten vragen hier zelfs om een bindende *South China Sea COC* (*nanhai xingwei zhunze*, 南海行为准则), om billijk gedrag te garanderen (Buszynski & Roberts, 2013: 51-55).

Niettemin kennen de verdere onderhandelingen hieromtrent een langzaam verloop. De Minister van Buitenlandse Zaken van de VRC Wang Yi (王毅) duidt in 2013 evenwel op de Chinese welwillendheid voor verdere consultaties (Thayer, 2013: 75-84). Verschillende ontmoetingen op hoog niveau gebeuren bij de ASEAN+1 (één voor één met de VRC, Japan, Korea of India) en ASEAN+3 ontmoetingen (tegelijk met de VRC, Korea en Japan). Verder is er ook de *East Asian Summit* (EAS), met de VRC, Korea, Japan, India, Australië en Nieuw-Zeeland. Daarnaast zijn er ook een drietal multilaterale samenwerkingsverbanden met landen buiten de regio: ASEAN+10 (VRC, Korea, Japan, India, Australië, Nieuw-Zeeland, Rusland, Canada, de Verenigde Staten en Europa), het *ASEAN Regional Forum* (ARF) en de *Asia-Pacific Economic Cooperation* (APEC) (Arase, 2010: 808-833 en Strothmann, 2012).

Het partnerschapsverband tussen ASEAN en de VRC duidt op een gezamenlijk engagement voor de vrede in de Zuid-Chinese Zee en ver daarbuiten. Het fundament van die samenwerking is onder andere vastgelegd in de *Joint Declaration on ASEAN-China Strategic Partnership for Peace and Prosperity* uit 2003. Hier worden de gedeelde doelen en de samenwerkingsgebieden geïdentificeerd (ASEAN, 2004). De VRC is voor ASEAN eveneens belangrijk om in bepaalde thema's het voortouw te nemen. Het Chinese 'Nieuwe Veiligheidsconcept' loopt parallel met de veiligheidsoverwegingen van ASEAN en kan worden gezien als een impliciete kritiek op de blijvende rol van de Verenigde Staten. Zodoende worden er veiligheidsverbanden gesmeed tussen de verschillende landen rond (en buiten) de Zuid-Chinese Zee. Verdere verdragen die de explosieve Zuid-Chinese Zee enigszins ontmijnen zijn de *Zone of Peace, Freedom and Neutrality* (ZOPFAN) uit 1971 en de *Southeast Asian Nuclear-Weapon-Free Zone Treaty* (SEANWFZ) uit 1995 (Hänggi, 1991 en NTI, 2015).

¹⁰⁸ Zie ASEAN (2002), "Declaration on the Conduct of Parties in the South China Sea", zie http://www.asean.org/?static_post=declaration-on-the-conduct-of-parties-in-the-south-china-sea-3 (Geraadpleegd op 24 januari 2016).

c. De samenwerking in ASEAN

De *ASEAN Way* is duidelijk een geïstitutionaliseerd en multilateraal gegeven met een zekere normatieve kracht (Koga, 2010). Gedefinieerd als “*a general pattern or categorization of activity or [...] a particular human-constructed arrangement, formally or informally organized*” (Keohane, 1988: 383) kunnen dergelijke instellingen gedragsregels voor de lidstaten opstellen. Op die manier kunnen internationale organisaties tegemoet komen aan de onzekerheid in internationale betrekkingen: door het verschaffen van informatie en het stabiliseren van de verwachtingen van staten (Keohane, 1998: 379-396). Dit gaat nauw samen met de erkenning van de soevereiniteit van staten en de rol van multilaterale instellingen. In die mate dat “er wordt verwacht dat internationale instellingen tevoorschijn komen waar de kosten van communicatie, toezicht en uitvoering relatief laag zijn in vergelijking met de voordelen van politieke uitwisselingen” (Keohane, 1988: 387). In de maritieme samenwerking tussen de VRC en ASEAN is het hooghouden van de regionale vrede en de ‘Gemeenschap met een Gemeenschappelijke Toekomst’ primordiaal. De uitbouw van de ‘Maritieme Zijderoute van de 21ste Eeuw’ vormt hier een perfect voorbeeld (Yale, 2015 en Sakhuja & Chan, 2016).

Door haar nieuwe assertiviteit kent de VRC echter niet zozeer een gunstige periferie. Terwijl politieke realisten het eens lijken te zijn over basisstellingen zoals het bestaan van anarchie in internationale betrekkingen, zijn er binnen de stroming verschillende interpretaties te onderscheiden. Bij een wapenwedloop merkt Chan eveneens het bestaan op van variaties in uitbalanceringsstrategieën. Dit door een “*failure to recognize [...] a foreign threat [or] tardy response to address it*” (Chan, 2012: 61), maar evengoed door financiële en economische overwegingen. Niet onbelangrijk hier zijn de onderhandelingen tussen de VRC en Taiwan. Door financiële en bredere economische afhankelijkheid met grootmachten kan er zelfs een zekere mate van terughoudendheid worden opgemerkt (Rosecrance, 2001: 132-154 en Chan, 2012: 191-220).

Dit is wat Ba de ‘*ASEAN Paradox*’ noemt, namelijk de “*cooperation in areas once too sensitive even to mention*” (Ba, 2009: 17-18), door de langdurige afwezigheid van een gedeelde identiteit. Als antwoord op dreigingen kan nogmaals worden verwezen naar de verschillende manieren waarop staten zich verzetten tegen of zich inpassen in de interstatelijke structuur. Walts ‘Theorie van de Dreigende Staat’ stelt dat naast de totale slagkracht van een bepaalde staat, ook de nabijheid, de offensieve capaciteiten en de

offensieve intenties belangrijk zijn. Die vier deelelementen samen bepalen volgens Walt de manier waarmee er wordt gereageerd op een bepaalde dreiging (Walt, 1985: 3-43).

Dat de VRC naar regionale hegemonie streeft is duidelijk door de uitbouw van de militaire slagkracht, zoals de nucleaire vernietigings- en vergeldingscapaciteiten (Noguchi, 2011: 60-8 en Jervis, 1979: 617-633). Via een puur realistische beoordeling kan zo worden gesteld dat ASEAN op wettelijk en militair vlak uiterst zwak staat. Hierdoor zal ASEAN als overkoepelend geheel de wapenwedlopen niet kunnen reguleren en worden bepalingen zoals ZOPFAN afgedaan als relatief waardeloos in effectiviteit (Ba, 2009: 17-41). Een andere definitie van dergelijke instellingen luidt: “*A set of rules that stipulates the ways in which states should cooperate and compete with each other*” (Mearsheimer, 1995: 8). Als bepalende eenheden liggen de staten dan ook aan de basis van de wetten van het politiek realisme. Mearsheimer dicht internationale instellingen dan ook eveneens een minieme rol toe in het bewaren of promoten van een vreedevolle regio (Mearsheimer, 1995: 5-49).

Niettemin kan er een zeker ‘Oost-Aziatisch regionalisme’ worden opgemerkt (Katzenstein & Shirashi, 1997: 1-7). Op die manier kan hier het constructief realisme naar voren worden geschoven. De perceptie van de regionale orde, gebaseerd op onder andere de balans van de macht en de hegemoniale aanwezigheid, zal hier leiden tot collectieve identiteitsvorming. Voor ASEAN als een eenheid, “*a group of lesser powers*” (Ba, 2009: 223), kan worden geproken over ‘intra-ASEAN correlatie’ en ‘extra-ASEAN onzekerheid’.¹⁰⁹ Op die manier is de gedeelde identiteit als ‘kleine macht’ de gemeenschappelijke noemer voor de verschillende lidstaten van ASEAN. Het materiële realisme is dus maar één kant van het verhaal. De perceptie van de regio Zuidoost-Azië, nauw verbonden met de notie van natie en nationalisme, ligt hier aan de basis (Anderson, 1983). Op die manier is de erkenning van collectieve veiligheid, als het beginsel van de eigen veiligheid, een fenomeen vaak verbonden met kleinere machten (Wendt, 1997: 415-422).¹¹⁰ Hierdoor wordt er toenadering gezocht tot de grootmachten.

¹⁰⁹ In een gemeenschappelijke verklaring van 24 juli 2016 spreken de buitenlandministers zich uit over de veiligheidsproblematiek in de Zuid-Chinese Zee. Opmerkelijk is dat er hier nagenoeg geen melding wordt gemaakt van de uitspraken van het Permanent Hof in Den Haag. Overeenkomsten als de DOC en de ‘Vijf Principes’ worden hier wel naar voren geschoven als uiterst belangrijk. Zie ASEAN. (2016), “Joint Communiqué of the 49th ASEAN Foreign Ministers’ Meeting, Vientiane, 24 July 2016: Turning Vision into Reality for a Dynamic ASEAN Community”, zie <http://asean.org/storage/2016/07/Joint-Communique-of-the-49th-AMM-ADOPTED.pdf> (Geraadpleegd op 25 juli 2016), pp. 20-29.

¹¹⁰ Johnston noemt dit ‘counter-’ tot zelfs ‘anti-realpolitik’, zie Johnston, A. (2008), *Social States: China in International Institutions, 1980-2000*, New Jersey: Princeton University Press, pp. 29-44.

d. De grootmacht als bondgenoot

Een restant van de Koude Oorlog zijn de bondgenootschappen op basis van ideologie. Hier komen de VS en haar bondgenoten schijnbaar recht tegenover het communistische kamp te staan. Zo heeft de VRC een invloed op landen zoals onder andere Noord-Korea, Rusland, Myanmar en Vietnam. Landen aan de zijde van de VS zijn Japan, Zuid-Korea, Taiwan, Australië en India (Friedberg, 2012: 201). Aangezien de zogenaamde *China Threat* een veronderstelling van nakend conflict is, gaat een dergelijke bipolaire deling echter niet langer op. Om die reden kan er niet meer worden gesproken over een strategie van puur uitbalanceren of het op-de-rijdende-trein-springen (Kuik, 2008: 160). Verschillende hedendaagse Zuidoost-Aziatische staten ontwikkelen immers economische en diplomatieke banden met de VRC. Om die reden is de these van de indekking meer aannemelijk. Hier bepaalt de perceptie van dreigingen, door de elite van een bepaald land, de bredere strategieën.

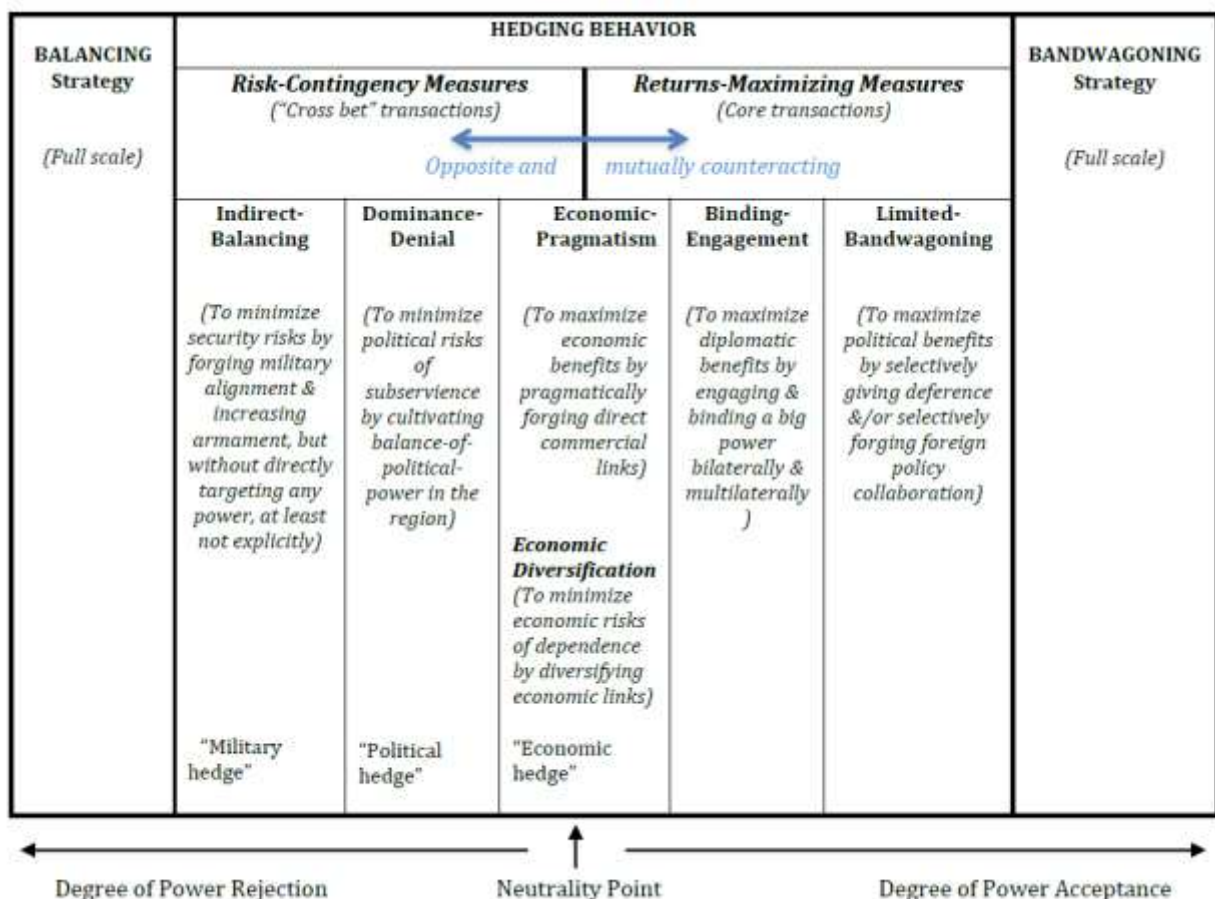
i. De indekkingsstrategie

Indekking wordt omschreven als “een set van strategieën voor het vermijden van (of het omgaan met) toekomstige risico’s. De staat neemt een middenpositie in, zodat er niet moet worden gekozen voor de ene partij, ten koste van de andere partij” (Tunsjø, 2013: 22). Een andere auteur omschrijft de strategie als “*a behaviour in which a country seeks to offset risks by pursuing multiple policy options that are intended to produce mutually counteracting effects, under the situation of high-uncertainties and high-stakes*” (Kuik, 2008: 163). Het ontstaan van het ideologisch machtsvacuüm in 1991 brengt enorme onzekerheden met zich mee. Volgens Kuik is het dan ook niet langer logisch dat staten zich binden aan één enkele grootmacht. Risicomanagement, alsook het maximaliseren van winst zijn vandaag de gewenste beleidslijnen voor kleine landen vis-à-vis machtige blokken, dit in de vorm van onder andere economisch pragmatisme, *engagement* en beperkte *bandwagoning*.¹¹¹

Ook in een studie uit 2016 doet Kuik een onderzoek naar het toenaderingsgedrag van staten. Hier is de dichotomie tussen enerzijds, *balancing* en anderzijds, *bandwagoning* het voornaamste element dat het gedrag van staten bepaalt. Kuik stelt echter dat die foutieve aanname reeds in verschillende studies is vastgesteld. De alternatieve methode, indekking of *hedging*, kent evenwel noch een vaste theorievorming, noch een vaste omschrijving. In navolging van de hierboven gegeven definities wordt *hedging* ook omschreven als: “*an*

¹¹¹ Zoals de toekomstige rol van onder andere de VS, Japan en India, maar ook de rol van de VRC in de *Asia-Pacific*. Zie Kuik, C. (2008), “The Essence of Hedging: Malaysia and Singapore’s Response to a Rising China”, *Contemporary Southeast Asia: A Journal of International and Strategic Affairs*, Vol. 30, No. 2, pp. 164.

insurance-seeking behavior under high-stakes and high-uncertainty situations, where a sovereign actor pursues a bundle of opposite and deliberately ambiguous policies vis-à-vis competing power to prepare a fallback position should circumstances change” (Kuik, 2016: 5). Sinds het einde van de Koude Oorlog en de economische crisis in 2008 hebben de kleine en middelgrote Zuidoost-Aziatische staten zo een wisselend beleid gevoerd jegens China (Kang, 2003: 61-70). Met uitzondering van een land als Vietnam en in bepaalde mate ook de Filipijnen, kan er bovendien worden gesteld dat geen enkele partij binnen ASEAN openlijk heeft getracht om de Chinese macht militair uit te balanceren. Hierdoor wordt het volgens Kuik duidelijk dat de staten via commerciële en diplomatieke weg zoeken naar een balans tussen de opkomst van China en het behoud van de eigen soevereiniteit (Kuik, 2016: 4). De recent verkozen president van de Filipijnen, Rodrigo Duterte, wordt zo omschreven als een ‘geopolitieke realist’ (Heydarian, 2016: 2). Heydarian omschrijft het als: “[the] priority will be to maintain balanced relations with both China and America, refusing to jump into one camp against the other” (Heydarian, 2016: 3). In een overzicht ziet het gedrag van staten er als volgt uit:

Figuur 18, Schematische voorstelling van het mogelijk gedrag van staten

Bron: Kuik, 2016: 3

ASEAN als overkoepelende instelling biedt de Zuidoost-Aziatische landen het nodige platform om de VRC te benaderen. Vanuit ASEAN kan dan ook worden gesproken over “*security with, rather than security against the adversary*” (Hellendorff, 2014: 155). De levensduur van internationale instellingen wordt ook verbonden aan de nood die landen hebben om dergelijke organisaties te onderhouden (Keohane, 1988: 387). Daarnaast noemt Keohane de organisaties niet-neutraal. Zo zullen de opgestelde regels de relatieve machtsverhoudingen tussen de verschillende lidstaten weerspiegelen (Keohane, 1988: 379-396).

Yan Xuetong roept China op tot het aangaan van meer bondgenootschappen in Oost- en Zuidoost-Azië. Tegelijkertijd benadrukt hij de nood aan een grotere assertiviteit.¹¹² Het is immers een feit dat zwakkere landen zich voor veiligheidsbelangen gaan allïeren met sterke landen. De wapenwedloop bewijst echter dat vele van die staten zich net gaan indekken tegen de machtige VRC en zich verenigen in een nieuw blok. In dit verband biedt het ontkennen van de vormende kracht van instellingen, gedeelde belangen en normen een te enge blik op de situatie. Het institutionalisme is een aanval op de logica van het realisme: het gaat over het beheren van wapenwedloopmechanismen en het veranderen van de veiligheidspercepties van landen. Mearsheimers stelling, dat instellingen noch een individueel effect hebben op, noch een belangrijke oorzaak zijn van vrede, gaat bij dit conflict schijnbaar niet op (Mearsheimer, 1995: 5-49).

ii. De situatie blijft explosief¹¹³

Niettegenstaande de normalisering van de relaties tussen de VRC en de verschillende Zuidoost-Aziatische landen, zorgen de territoriale conflicten toch voor hernieuwde gespannen verhoudingen. Vier ASEAN-lidstaten zijn rechtstreeks betrokken bij het conflict in de Zuid-Chinese Zee: de Filipijnen, Vietnam, Brunei en Maleisië. De heersende energiehonger in de Zuid-Chinese Zee zorgt tegelijkertijd voor internationale samenwerking op economisch en

¹¹² Bijvoorbeeld m.b.t. de kwestie Taiwan (zie verder). Zie Yan, X. (阎学通). (2004), *Wuli ezhi Taidu falu dili de libi fenxi* (武力遏制台独法理独立的利弊分析, “Een analyse van de voor- en nadelen van het met kracht tegengaan van een wettelijke onafhankelijkheid van Taiwan”), *Zhanlue yu guanli* (战略与管理, Strategy and Management), pp. 1-5.

¹¹³ In afwachting van de uitspraak van het Permanent Hof van Arbitrage (zie eerder) onderneemt China van 5 tot 11 juli 2016 zo onder andere militaire oefeningen in een gebied dat strekt van het eiland Hainan tot aan de Paracel-eilandengroep. Zie Phillips, T. (2016), “South China Sea: Beijing Begins Military Drills Ahead of Key Territorial Ruling”, zie <https://www.theguardian.com/world/2016/jul/05/south-china-sea-beijing-begins-military-drills-ahead-of-key-territorial-ruling> (Geraadpleegd op 17 juli 2016) en Mollman, S. (2016), “China Illegally Cordoned Off A Huge Part of the South China Sea for Military Drills – And Will Likely do so Again”, zie <http://qz.com/728289/china-illegally-cordoned-off-a-huge-part-of-the-south-china-sea-for-military-drills-and-will-likely-do-so-again/> (Geraadpleegd op 17 juli 2016).

veiligheidsvlak. De samenwerking tussen de VRC en lidstaten van ASEAN is eveneens sterk geënt op de niet-traditionele veiligheidsgebieden (Zhang in Sakai et al., 2014: 76). Hier kan terug worden verwezen naar de ‘nationale kernbelangen’. Heath stelt dat het verbinden van die nationale belangen met de territoriale conflicten een recent fenomeen is, dit gesteld in termen zoals ‘veiligheid’, ‘soevereiniteit’ en ‘ontwikkeling. Tegelijkertijd moet er wel worden opgemerkt dat, terwijl de hereniging met het eiland Taiwan gezien wordt als een primair kernbelang, de Zuid-Chinese Zee eerder wordt gezien als een gerelateerd belang. Hierdoor moet er een belangrijk onderscheid worden gemaakt met de kwesties in de provincies Tibet (*Xizang*, 西藏) en Xinjiang (新疆) en de Taiwankwestie (Li, 2012: 15). Niettemin erkent Heath enkele terugkerende raakpunten in de wijd uiteengaande territoriale aanspraken: de nationale ontwikkeling, de herziening van de regionale orde in functie van de consolidatie van kernbelangen, het blijvende belang van de VS als tegengewicht voor de VRC en flexibiliteit en ambiguïteit van de term ‘nationaal kernbelang’ (Heath, 2014: 110-114).

Deel V: Conclusie

12. De Zuid-Chinese Zee en het politiek realisme

Hierboven wordt volgende hypothese naar voren geschoven:

Er kan niet louter gesproken worden over het agressieve beleid van de VRC in de Zuid-Chinese Zee. Door afhankelijkheid op economisch en veiligheidsvlak zien we een interessante regionale dynamiek. Tegelijkertijd kent de Chinese maritieme strategie niet alleen een consolidatie op puur defensief vlak, maar kan er ook steeds meer worden gesproken over een naar buiten gaande strategie: tot in de nabije, maar ook tot in de verre zeeën (Eigen hypothese, A.D.).

De Chinese economische groei stelt een enorme vraag naar energie. Op de Zuid-Chinese Zee uit dit zich in de territoriale conflicten en de nood aan het veiligstellen van de overzeese handel. Door de aanwezigheid van zowel traditionele als niet-traditionele dreigingen speelt de geografie een belangrijke rol. Het concept van de ‘eilandketens’ duidt zo op de Chinese perceptie van de Amerikaanse aanwezigheid in de *Asia-Pacific*. Met het eiland Taiwan centraal is die ‘Eerste Eilandketen’ namelijk een belangrijk gegeven in een Amerikaanse indammingspolitiek.

Onder andere het ‘Malakka Dilemma’ – het mogelijk afsluiten door de VS van de Straat van Malakka en de aanwezigheid van verschillende andere, niet-traditionele dreigingen – getuigt van een fundamenteel gevaar dat wordt gesteld aan de toevoer van energie. Om die reden kent de PLA *Navy* vandaag een uitgaande strategie, waardoor het doel wordt bijgesteld van ‘Kustverdediging’ tot ‘Verdediging van de Nabije Zeën’. Kaderend binnen de theorie van de ‘*global commons*’ is de uitbouw van een moderne zeemacht een teken van de Chinese wens tot het bekomen van de regionale hegemonie in Zuidoost-Azië. Via het concept ‘Lokale Oorlog’ wordt zo rekening gehouden met een mogelijke creatie van een ‘gecontesteerde zone’, om de VS terug te dringen. Dit via enerzijds de uitbouw van een blauw-water marine en anderzijds het vestigen van een A2/AD-capaciteit op land.

Het spierballengerol tussen de VRC en de VS op de Zuid-Chinese Zee kan worden gezien als een klassieke casus van het realisme. Het handelt over het bevel over de ‘*global commons*’. De Chinese A2/AD-capaciteit, tegenover het JAM-GC (ASBC) concept van de VS, maakt echter maar één aspect van de Chinese militaire strategie uit. Zo duidt het concept van de ‘eilandketens’ op een continentale kijk op het zeegebied. Tegelijkertijd biedt het een goed bruikbare geografische afbakening van de toekomstige Chinese ontwikkelingen op

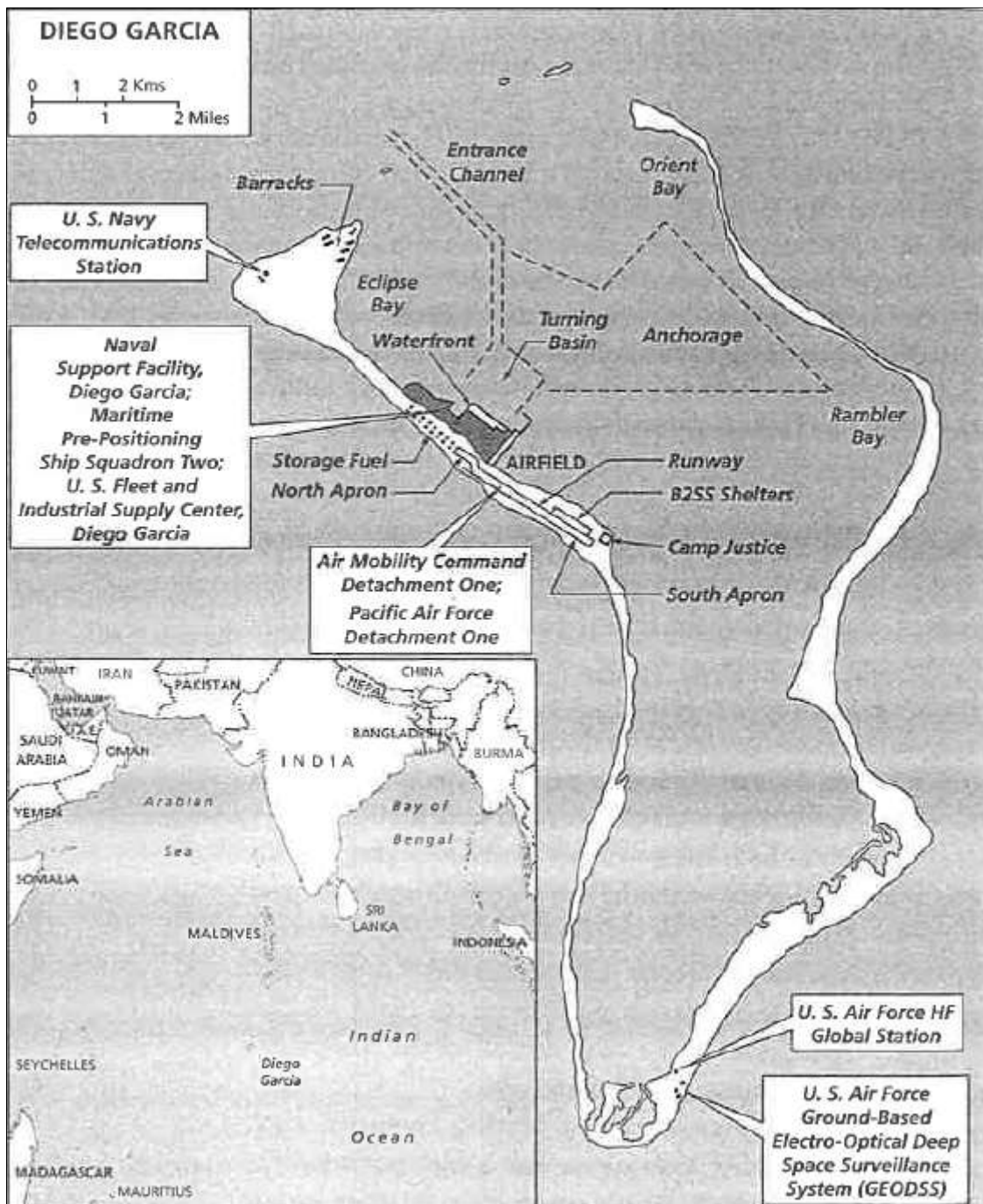
maritiem vlak. Er kan zichtbaar een ‘gecontesteerde zone’ worden gecreëerd, waarbij de mogelijkheid om de zee af te sluiten lijkt toe te nemen. Dat de relatieve machtspositie van de PLAN nog steeds veel zwakker is dan die van de VS, maakt dan in mindere mate uit. Een omzwerende aanval op zee, geruggensteund door ASBM’s op het vasteland, zou zo binnen die zone veel schade kunnen toebrengen. Nauw gerelateerd hiermee zijn de relaties met het eiland Taiwan. In Chinese ogen is de hereniging met die opstandige provincie tegelijkertijd een strategisch en een emotioneel doel. Het eiland vormt de verbinding tussen de Chinese nabije zeeën. Voor Japan zou een grotere aanwezigheid van de PLA op Taiwan nadelig zijn voor het territoriaal conflict in de Oost-Chinese Zee.

De Sino-ASEAN verhoudingen zijn, wat het politiek realisme betreft, eerder een problematische kwestie. Het ontstaan van het Chinese machtsblok leidt tot de *China Threat Theory*. De manier waarop zwakkere landen zich gaan positioneren tegenover dergelijke superieure partijen gebeurt globaal volgens drie methoden: uitbalanceren van de capaciteiten van de externe partij, het op-de-rijdende-trein-springen of zich gaan indekken. In de masterproef wordt gekozen om de indekkingstheorie als het meest aanemelijk te zien. Het neorealisme ontstaan na de Tweede Wereldoorlog gaat in grote mate uit van het internationaal systeem van toen, met de Verenigde Staten enerzijds en de Sovjet-Unie (en vandaag de Volksrepubliek China) anderzijds. De val van het Ijzeren Gordijn stelde evenwel een eind aan dit bipolair wereldbeeld. Hierdoor lijkt het meer aannemelijk dat staten toenadering zoeken tot verschillende grootmachten.

De enge toepassing van het politiek realisme leidt tot gewapend conflict. Hoewel internationale instellingen weliswaar een rol spelen, blijven staten toch de primaire eenheden waarmee het conflict dient worden te benaderd. Dit wordt ook wel de ‘*limits of realism*’ genoemd. De hedendaagse multipolaire wereld laat niet toe een pure toepassing van het politiek realisme te gebruiken: door uiteenlopende dreigingen en andere overwegingen gaan kleinere landen relaties aan met grootmachten. Om die reden moet het realisme worden aangepast aan de hedendaagse dynamiek, in die mate dat er niet langer kan worden gesproken over het duo *balancing* of *bandwagoning*. Een derde these, *hedging*, biedt een beter kader om de ondernemingen van kleinere staten te bekijken. Het Chinese engagement van de regio uit zich onder andere in een *Declaration on the Conduct of Parties in the South China Sea* en het werken naar een gedragscode in ASEAN. Weliswaar zal hier moeten worden rekening gehouden met de mogelijke implicaties van de uitspraken van het Permanent Hof van Arbitrage op 12 juli 2016.

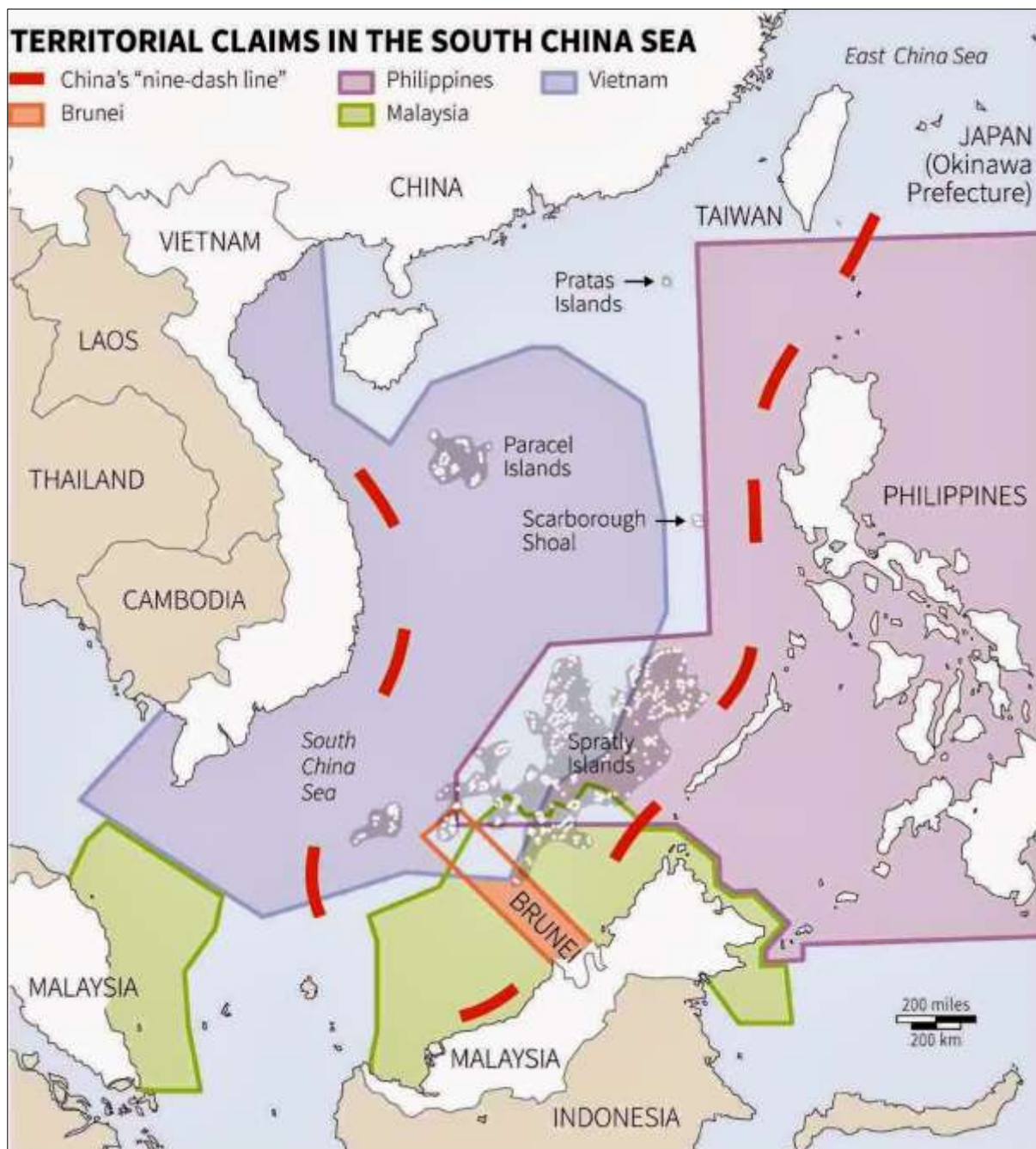
Appendix

Bijlage 1, Een overzicht van de Amerikaanse basis op Diego Garcia

Bron: Ladwig et al., 2014: 130

Bijlage 2, De Chinese Negenstreepjeslijn

Bron: <http://www.phamhongphuoc.net/wp-content/uploads/2014/05/nine-dash-line-china.jpg>

Bijlage 3, De Paracel- en Spratly-eilanden in kaart gebracht

Bron: <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/pf.html>;
<https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/pg.html>

Bijlage 4, Declaration on the Conduct of Parties in the South China Sea

The Governments of the Member States of ASEAN and the Government of the People's Republic of China,

REAFFIRMING their determination to consolidate and develop the friendship and cooperation existing between their people and governments with the view to promoting a 21st century-oriented partnership of good neighbourliness and mutual trust;

COGNIZANT of the need to promote a peaceful, friendly and harmonious environment in the South China Sea between ASEAN and China for the enhancement of peace, stability, economic growth and prosperity in the region;

COMMITTED to enhancing the principles and objectives of the 1997 Joint Statement of the Meeting of the Heads of State/Government of the Member States of ASEAN and President of the People's Republic of China;

DESIRING to enhance favourable conditions for a peaceful and durable solution of differences and disputes among countries concerned;

HEREBY DECLARE the following:

1. The Parties reaffirm their commitment to the purposes and principles of the Charter of the United Nations, the 1982 UN Convention on the Law of the Sea, the Treaty of Amity and Cooperation in Southeast Asia, the Five Principles of Peaceful Coexistence, and other universally recognized principles of international law which shall serve as the basic norms governing state-to-state relations;
2. The Parties are committed to exploring ways for building trust and confidence in accordance with the above-mentioned principles and on the basis of equality and mutual respect;
3. The Parties reaffirm their respect for and commitment to the freedom of navigation in and overflight above the South China Sea as provided for by the universally recognized principles of international law, including the 1982 UN Convention on the Law of the Sea;
4. The Parties concerned undertake to resolve their territorial and jurisdictional disputes by peaceful means, without resorting to the threat or use of force, through friendly consultations and negotiations by sovereign states directly concerned, in accordance with universally

recognized principles of international law, including the 1982 UN Convention on the Law of the Sea;

5. The Parties undertake to exercise self-restraint in the conduct of activities that would complicate or escalate disputes and affect peace and stability including, among others, refraining from action of inhabiting on the presently uninhabited islands, reefs, shoals, cays, and other features and to handle their differences in a constructive manner.

Pending the peaceful settlement of territorial and jurisdictional disputes, the Parties concerned undertake to intensify efforts to seek ways, in the spirit of cooperation and understanding, to build trust and confidence between and among them, including:

- a. holding dialogues and exchange of views as appropriate between their defense and military officials;
- b. ensuring just and humane treatment of all persons who are either in danger or in distress;
- c. notifying, on a voluntary basis, other Parties concerned of any impending joint/combined military exercise; and
- d. exchanging, on a voluntary basis, relevant information.

6. Pending a comprehensive and durable settlement of the disputes, the Parties concerned may explore or undertake cooperative activities. These may include the following:

- a. marine environmental protection;
- b. marine scientific research;
- c. safety of navigation and communication at sea;
- d. search and rescue operation; and
- e. combating transnational crime, including but not limited to trafficking in illicit drugs, piracy and armed robbery at sea, and illegal traffic in arms.

The modalities, scope and locations, in respect of bilateral and multilateral cooperation should be agreed upon by the Parties concerned prior to their actual implementation.

7. The Parties concerned stand ready to continue their consultations and dialogues concerning relevant issues, through modalities to be agreed by them, including regular consultations on

the observance of this Declaration, for the purpose of promoting good neighbourliness and transparency, establishing harmony, mutual understanding and cooperation, and facilitating peaceful resolution of disputes among them;

8. The Parties undertake to respect the provisions of this Declaration and take actions consistent therewith;

9. The Parties encourage other countries to respect the principles contained in this Declaration;

10. The Parties concerned reaffirm that the adoption of a code of conduct in the South China Sea would further promote peace and stability in the region and agree to work, on the basis of consensus, towards the eventual attainment of this objective.

Done on the Fourth Day of November in the Year Two Thousand and Two in Phnom Penh, the Kingdom of Cambodia.

Bron: http://asean.org/?static_post=declaration-on-the-conduct-of-parties-in-the-south-china-sea-3

Bibliografie

Westerse bronnen

Boeken

- Anderson, B. (1983), *Imagined Communities: Reflections on the Origin and Spread of Nationalism*, Londen: Verso.
- Angle, S., & Svensson, M. (1998), *The Chinese Human Rights Reader: Documents and Documentary, 1900-2000*, New York: Routledge.
- Ba, A. (2009), *(Re)Negotiating East and Southeast Asia: Region, Regionalism, and the Association of Southeast Asian Nations*, Stanford: Stanford University Press.
- Beckman, R., Grundy-Warr, C., & Forbes, V. (1994), *Acts of Piracy in the Malacca and Singapore Straits*, Durham: IBRU.
- Bell, A., & Sun, Z. (2011), *Ancient Chinese Thought, Modern Chinese Power*, Princeton: Princeton University Press.
- Berteau, D., & Green, M. (2012), *U.S. Force Posture Strategy in the Asia-Pacific Region: An Independent Assessment*, Washington, D.C.: Center for Strategic and International Studies.
- Binet, L. (2013), *Somalia 1991-1993: Civil War, Famine Alert and a UN 'Military Humanitarian' Intervention*, Médecins Sans Frontières.
- Braudel, F. (1990), *La Méditerranée et le Monde Méditerranéen à l'époque de Philippe II*, Parijs: Colin.
- Brook, T. (2013), *Mr. Selden's Map of China: Decoding the Secrets of a Vanished Cartographer*, New York: Bloomsbury Press.
- Brown, K., Leroy, W., & Miyabara, T. (2004), *U.N. Peacekeeping: Lessons Learned in Managing Recent Missions*, Collingdale: Diane Publishing.
- Burkitt, L., Scoball, A., & Wortzel, L. (2003), *The Lessons of History: The Chinese People's Liberation Army At 75*, Collingdale: Diana Publishing.
- Buszynski, L., & Roberts, C. (2014), *The South China Sea Maritime Dispute: Political, Legal and Regional Perspectives*, Londen: Routledge.
- Buzan, B., Wæver, O., & de Wilde, J. (1998), *Security: A New Framework for Analysis*, Londen: Lynne Rienner Publishers.
- Chan, S. (2012), *Looking for Balance: China, the United States, and Power Balancing in East Asia*, Stanford: Stanford University Press.
- Chanda, N. (2008), *Bound Together: How Traders, Preachers, Adventurers, and Warriors Shaped Globalization*, Yale University Press.
- Chase, M., Engstrom, J., Cheung, T., Gunness, K., Harold, S., Puska, & Berkowitz. (2015), *China's Incomplete Military Transformation: Assessing the Weaknesses of the People's Liberation Army (PLA)*, Santa Monica: RAND Corporation.
- Chiu, H., Lee, H., & Wu, C. (2001), *Implementation of Taiwan Relations Act: An Examination After Twenty Years*, Baltimore: University of Maryland School of Law.
- Chung, J. (2015), *Assessing China's Power*, Londen: Palgrave Macmillan.

- Chu, M., & Kastner, S. (2014), *Globalization and Security Relations Across the Taiwan Strait: In the Shadow of China*, Londen: Routledge.
- Cliff, R. (2007), *Entering the Dragon's Lair: Chinese Antiaccess Strategies and Their Implications for the United States*, Santa Monica: Rand Corporation.
- Cliff, R. (2015), *China's Military Power: Assessing Current and Future Capabilities*, Cambridge: Cambridge University Press.
- Clinton, D., Thompson, K., & Morgenthau, H. (2005), *Politics Among Nations: The Struggle for Power and Peace*, New York: McGraw-Hill Education
- Cooley, A. (2012), *Base Politics: Democratic Change and the U.S. Military Overseas*, New York: Cornell University Press.
- Coolsaet, R. (2006), *Macht en waarden in de wereldpolitiek: actuele vraagstukken in de internationale politiek*, Gent: Academia Press.
- Corbett, J. (2012), *Principles of Maritime Strategy*, North Chelmsford: Courier Corporation.
- Cordesman, A., Hess, A., & Yarosh, N. (2013), *Chinese Military Modernization and Force Deployment: A Western Perspective*, New York: Rowman & Littlefield.
- Cole, B. (2006), *Taiwan's Security: History and Prospects*, Londen: Routledge.
- Columbus, F. (1998), *Asian Economic and Political Issues, Volume 1*, New York: Nova Science Publishers.
- Deng, G. (1997), *Chinese Maritime Activities and Socioeconomic Development, C. 2100 B.C.-1900 A.D.*, Londen: Greenwood Publishing Group,
- Deng, G. (1999), *Maritime Sector, Institutions, and Sea Power of Premodern China*, Londen: Greenwood Publishing Group.
- Denmark, A., & Patel, N. (2009), *China's Arrival: A Strategic Framework for a Global Relationship*, Center for a New American Security, zie http://www.utexas.edu/lbj/faculty/busby/wp-content/uploads/cnas-chinas-arrival_final-report.pdf (Geraadpleegd op 25 januari 2016).
- Dessein, B. (2014), *Interpreting China as a Regional and Global Power: Nationalism and Historical Consciousness in World Politics*, New York: Palgrave Macmillan.
- de Swielande, T., & Vandamme, D. (2015), *Power in the 21st Century: Determinants and Contours*, Leuven: Presses Universitaires de Louvain.
- Diamond, J. (2005), *Guns, Germs, and Steel: The Fates of Human Societies*, New York: W.W. Norton.
- Dikötter, F. (2010), *Mao's Great Famine: The History of China's Most Devastating Catastrophe, 1958-62*, Londen: Bloomsbury.
- DiNunzio, M. (2006), *Woodrow Wilson: Essential Writings and Speeches of the Scholar-president*, New York: New York University Press.
- Dixon, M. (2013), *Textbook on International Law*, Oxford: Oxford University Press.
- Downs, E. (2000), *China's Quest for Energy Security*, Santa Monica: RAND Corporation.
- Dreyer, E. (1982), *Early Ming China: A Political History, 1355-1435*, Stanford: Stanford University Press.
- Dutton, P., Erickson, A., Martinson, R. (2014), *China's Near Seas Combat Capabilities*, New Port: U.S. Naval War College.
- Ebinger, C. (2011), *Energy and Security in South Asia: Cooperation Or Conflict?*, Washington: Brookings Institution Press.
- Eklöf, S. (2006), *Pirates in Paradise: A Modern History of Southeast Asia's Maritime Marauders*, Kopenhagen: NIAS Press.

- Elleman, B., & Paine, S. (2007), *Naval Blockades and Seapower: Strategies and Counter-Strategies, 1805-2005*, Londen: Routledge.
- Elleman, B., Kotkin, S., & Schofield, C. (2015), *Beijing's Power and China's Borders, Twenty Neighbors in Asia*, Londen: M.E. Sharpe.
- Erickson, A., Goldstein, L., & Lord, C. (2009), *China Goes to Sea: Maritime Transformation in Comparative Historical Perspective*, Annapolis: Naval Institute Press.
- Erickson, A. (2013), *Chinese Anti-Ship Ballistic Missile (ASBM) Development: Drivers, Trajectories and Strategic Implications*, Washington: The Jamestown Foundation.
- Fels, E., & Vu, T. (2016), *Power Politics in Asia's Contested Waters: Territorial Disputes in the South China Sea*, New York: Springer.
- Friedberg, A. (2012), *A Contest for Supremacy: China, America, and the Struggle for Mastery in Asia*, New York: W.W. Norton & Company.
- Fulton, T. (2002), *The Sovereignty of the Sea: An Historical Account of the Claims of England to the Dominion of the British Seas, and of the Evolution of the Territorial Waters, with Special Reference to the Rights of Fishing and the Naval Salute*, New Jersey: The Lawbook Exchange Ltd.
- Grotius, H. (1916), *The Freedom of the Seas or the Right Which Belongs to the Dutch to Take Part in the East Indian Trade* (Engelse vertaling door Magoffin, R.), New York: Oxford University Press.
- Haacke, J. (2013), *ASEAN's Diplomatic and Security Culture: Origins, Development and Prospects*, Londen: Routledge.
- Hänggi, H. (1991), *ASEAN and the ZOPFAN Concept*, Singapore: Institute of Southeast Asian Studies.
- Hayton, B. (2014), *The South China Sea: The Struggle for Power in Asia*, New York: Yale University Press.
- Heath, T. (2014), *China's New Governing Party Paradigm: Political Renewal and the Pursuit of National Rejuvenation*, Londen: Ashgate Publishing.
- Hiebert, M., Nguyen, P., & Poling, G. (2014), *Perspectives on the South China Sea: Diplomatic, Legal, and Security Dimensions of the Dispute*, New York: Rowman & Littlefield.
- Hobbes, T. (1651), *Leviathan or the Matter, Forme, & Power of a Commonwealth Ecclesiastical and Civill*. By Thomas Hobbes of Malmesbury, Londen: Crooke.
- Hong, L. (2015), *The Chinese Strategic Mind*, Massachusetts: Edward Elgar Publishing.
- Huisken, R. (2009), *Rising China: Power and Reassurance*, Canberra: ANU E Press.
- Imparato, E. (2000), *General MacArthur: Speeches and Reports 1908-1964*, Nashville: Turner Publishing Company.
- Jackson, R., & Sørensen, G. (2015), *Introduction to International Relations: Theories and Approaches*, Oxford: Oxford University Press.
- Johnston, A. (2008), *Social States: China in International Institutions, 1980-2000*, New Jersey: Princeton University Press.
- Kamphausen, R., & Scobell, A. (2007), *Right Sizing the People's Liberation Army: Exploring the Contours of China's Military*, Strategic Studies Institute: U.S. Army War College.
- Kaplan, R. (2012), *The Revenge of Geography: What The Map Tells Us About Coming Conflicts and the Battle Against Fate*, New York: Random House.
- Kaplan, R. (2014), *Asia's Cauldron: The South China Sea and the End of A Stable Pacific*, New York: Random House.
- Katzenstein, P., & Shirashi, T. (1997), *Network Power: Japan and Asia*, New York: Cornell University Press.

- Keohane, R. (1986), *Neorealism and Its Critics*, New York: Columbia University Press.
- Kraska, J., & Pedrozo, R. (2013), *International Maritime Security Law*, Leiden: Martinus Nijhoff Publishers.
- Lafont, P.-B. (1989), *Les frontières du Vietnam: histoire des frontières de la péninsule indochinoise*, Lille: L'Harmattan.
- Lam, W. (2015), *Chinese Politics in the Era of Xi Jinping: Renaissance, Reform, Or Retrogression?*, Londen: Routledge.
- Langley, A. (2008), *The Cultural Revolution: Years of Chaos in China*, Minneapolis: Compass Point Books.
- Lanteigne, M. (2015), *Chinese Foreign Policy: An Introduction*, Londen: Routledge.
- Le Mière, C. (2014), *Maritime Diplomacy in the 21st Century: Drivers and Challenges*, Londen: Routledge.
- Lesage, D. (2006), *Het beheer van de wereld*, Gent: Academia Press.
- Li, N. (2010), *Chinese Civil-Military Relations: The Transformation of the People's Liberation Army*, Londen: Routledge.
- Liou, C., & Ding, A. (2015), *China Dreams: China's New Leadership and Future Impacts*, Singapore: World Scientific Publishing.
- Lord, C., & Erickson, A. (2014), *Rebalancing the Force: Basing and Forward Presence in the Asia-Pacific*, Annapolis: Naval Institute Press.
- Lostumbo, M., Mc Nerney, M., Peltz, E., Eaton, D., Frelinger, D., Greenfield, V., Halliday, J., Mills, P., Nardulli, B., Pettyjohn, S., Sollinger, J. & Worman, S. (2013), *Overseas Basing of U.S. Military Forces: An Assessment of Relative Costs and Strategic Benefits*, Santa Monica: RAND Corporation.
- Macdonald, J. (2015), *When Globalization Fails: The Rise and Fall of Pax Americana*, New York: Pan Macmillan.
- Mahan, A. (1898), *The Influence of Seapower Upon History 1660-1783*, Boston: Little, Brown, and Company
- Mahan, A. (1902), *Retrospect and Prospect: Studies in International Relations Naval and Political*, Boston: Little, Brown, and Company.
- Mahnken, T., & Blumenthal, D. (2014), *Strategy in Asia: The Past, Present, and Future of Regional Security*, Stanford: Stanford University Press.
- Mearsheimer, J. (2014), *The Tragedy of Great Power Politics: Updated Edition*, Chicago: W.W. Norton & Company.
- McReynolds, J. (2016), *China's Evolving Military Strategy*, Washington, D.C.: The Jamestown Foundation (forthcoming).
- Men, J., & Shen, W. (2014), *The EU, the US, and China: Towards a New International Order?*, Cheltenham: Edward Elgar Publishing.
- Milun, K. (2011), *The Political Uncommons: The Cross-cultural Logic of the Global Commons*, Londen: Ashgate Publishing.
- Mulvenon, J., & Yang, A. (2001), *Seeking Truth from Facts: A Retrospective on Chinese Military Studies in the Post-Mao Era*, Santa Monica: RAND Corporation.
- Mulvenon, J., & Yang, A. (2002), *The People's Liberation Army as Organization: Reference Volume v1.0*, N.V.: RAND.
- Narine, S. (2002), *Explaining ASEAN: Regionalism in Southeast Asia*, Londen: Lynne Rienner Publishers.

- Navarro, P., & Autry, G. (2011), *Death by China: Confronting the Dragon, A Global Call to Action*, New Jersey: Pearson Prentice Hall.
- Nye, J. (2004), *Soft Power: The Means To Success In World Politics*, New York: Public Affairs.
- Ong-Webb, G. (2006), *Piracy, Maritime Terrorism and Securing the Malacca Strait*, Singapore: Institute of Southeast Asia Studies.
- Palmer, G., & Morgan, C. (2006), *A Theory of Foreign Policy*, Princeton: Princeton University Press.
- Paus, E., Prime, P., & Western, J. (2009), *Global Giant: Is China Changing the Rules of the Game?*, New York: Palgrave Macmillan.
- Pillsbury, M. (1998), *Chinese Views of Future Warfare*, Washington: National Defense University Press.
- Li, Q. (2006), *Maritime Silk Road* (Engelse vertaling door Wang, W.), Beijing: China Intercontinental Press.
- Reid, A., & Zheng, Y. (2009), *Negotiating Asymmetry: China's Place in Asia*, Singapore: NUS Press
- Ross, R., & Jiang, C. (2001), *Re-examining the Cold War: U.S.-China Diplomacy, 1954-1973*, Londen: Harvard University Press.
- Ryan, M., Finkelstein, D., & McDevitt, M. (2003), *Chinese Warfighting: The PLA Experience Since 1949*, New York: M.E. Sharpe
- Sakai, M., Jurriëns, E., Zhang, J., & Thornton, A. (2014), *Disaster Relief in the Asia Pacific: Agency and Resilience*, Londen: Routledge.
- Sakhuja, V., & Chan, J. (2016), *China's Maritime Silk Road and Asia*, Delhi: Vij Books India.
- Sandars, C. (2000), *America's Overseas Garrisons: The Leasehold Empire*, Oxford: Oxford University Press.
- Saunders, P., Yung, C., Swaine, M., & Yang, A. (2011), *The Chinese Navy: Expanding Capabilities, Evolving Roles*, Washington, D.C.: National Defense University Press.
- Saunders, P., & Scobell, A. (2015), *PLA Influence on China's National Security Policymaking*, Stanford: Stanford University Press.
- Schottenhammer, A., & Ptak, R. (2006), *The Perception of Maritime Space in Traditional Chinese Sources*, Wiesbaden: Harrassowitz Verlag.
- Selden, J. (1652), *Of the Dominion or Ownership of the Sea* (Engelse vertaling door Nedham, M.), Londen: William Du-Gard.
- Shambaugh, D. (2002), *Modernizing China's Military: Progress, Problems, and Prospects*, Berkeley: University of California Press.
- Shambaugh, D. (2005), *Power Shift: China and Asia's New Dynamics*, Berkeley: University of California Press.
- Shambaugh, D. (2013), *China Goes Global: The Partial Power*, Oxford: Oxford University Press.
- Shao, B. (2014), *The World in 2020 According to China: Chinese Foreign Policy Elites Discuss Emerging Trends in International Politics*, Leiden: BRILL.
- Sheng, L. (2002), *China and Taiwan: Cross-Strait Relations under Chen Shui-bian*, New York: Zed Books.
- Singh, P., Gera, K. & Dewan, S. (2013), *Comprehensive National Power: A Model for India*, New Delhi: Vij Books India Pvt Ltd.
- Spykman, N. (2008), *America's Strategy in World Politics: The United States and the Balance of Power*, Londen: Transaction Publishers.
- Sterling, E., Hurley, M., & Minh., L. (2008), *Vietnam: A Natural History*, New Haven: Yale University Press.

- Strothmann, D. (2012), *Das ASEAN Regional Forum: Chancen und Grenzen Regionaler Sicherheitskooperation in Ostasien*, Wiesbaden: Springer-Verlag.
- Tang, G., & Petri, P. (2014), *New Directions in Asia-Pacific Economic Integration*, Honolulu: East-West Center.
- Till, G. (2013), *Seapower: A Guide for the Twenty-First Century*, London: Routledge.
- Tucker, S. (2011), *The Encyclopedia of The Vietnam War: A Political, Social, and Military History*, Oxford: ABC-CLIO.
- Tunsjø, Ø. (2013), *Security and Profit in China's Energy Policy: Hedging Against Risk*, New York: Columbia University Press.
- Vine, D. (2015), *Base Nation: How U.S. Military Bases Abroad Harm America and the World*, New York: Metropolitan Books.
- Waltz, K. (2010), *Theory of International Politics*, Long Grove: Waveland Press.
- Whitfield, S., Sims-Williams, U. (2004), *The Silk Road: Trade, Travel, War and Faith*, Chicago: Serindia Publications.
- Widen, J. (2016), *Theorist of Maritime Strategy: Sir Julian Corbett and his Contribution to Military and Naval Thought*, London: Routledge.
- Womack, B. (2006), *China and Vietnam: The Politics of Asymmetry*, Cambridge: Cambridge University Press.
- Womack, B. (2010a), *China Among Unequals: Asymmetric Foreign Relationships in Asia*, Virginia: World Scientific
- Womack, B. (2015), *Rethinking the Triangle: Washington-Beijing-Taipei*, Singapore, Macau: World Scientific Publishing, University of Macau
- Wu, S., & Zou, K. (2013), *Maritime Security in the South China Sea: Regional Implications and International Cooperation*, London: Ashgate Publishing.
- Xiang, J. (2010), *Marine Science & Technology in China: A Roadmap to 2050*, Beijing: Science Press.
- Yoshihara, T., & Holmes, J. (2011), *Red Star over the Pacific: China's Rise and the Challenge to U.S. Maritime Strategy*, Annapolis: Naval Institute Press.
- Yu, P. (2015), *Ocean Governance, Regimes, and the South China Sea Issues: A One-dot Theory Interpretation*, London: Springer.
- Yü, Y. (1967), *Trade and Expansion in Han China: A Study in the Structure of Sino-Barbarian Economic Relations*, Berkeley: University of California Press.
- Zheng, B. (2005), *China's Peaceful Rise: Speeches of Zheng Bijian, 1997-2005*, Washington, D.C.: Brookings Institution Press.

Artikels

- Acharya, A. (2003), "Will Asia's Past Be Its Future?", *International Security*, Vol. 28, No. 3, pp. 149-164.
- Acharya, A. (2012), "China's Rise And Security In The Asian Century", East Asia Forum, zie <http://www.eastasiaforum.org/2012/05/06/china-s-rise-and-security-in-the-asian-century/> (Geraadpleegd op 21 november 2014).
- Agnew, J. (1994), "The Territorial Trap: The Geographical Assumptions of International Relations Theory", *Review of International Political Economy*, Vol. 1, No. 1, pp. 53-80.
- Agnihotri, K. (2012), "The Chinese Navy's Submarine Arm: Lynchpin of 'Active Defense'", *Maritime Affairs: Journal of the National Maritime Foundation of India*, Vol. 8, No. 2, pp. 95-112.
- Allen, K., Blasko, D., & Corbett, J. (2016), "The PLA's New Organizational Structure: What is Known, Unknown and Speculation (Part 1)", http://www.jamestown.org/single/?tx_ttnews%5Btt_news%5D=45069&no_cache=1#.V0a6fpGLRhF (Geraadpleegd op 26 mei 2016).
- Allison, G. (2015), "The Thucydides Trap: Are The U.S. and China Headed for War?", zie <http://www.theatlantic.com/international/archive/2015/09/united-states-china-war-thucydides-trap/406756/> (Geraadpleegd op 24 februari 2016).
- Al-Rodhan, K. (2007), "A Critique Of The China Threat Theory: A Systematic Analysis", *Asian Perspective*, Vol. 31, No. 3, pp. 41-66.
- AMTI (n.v.), "18 Maps That Explain Maritime Security in Asia", zie <http://amti.csis.org/atlas/> (Geraadpleegd op 20 januari 2016).
- Arase, D. (2010), "Non-Traditional Security in China-ASEAN Cooperation: The Institutionalization of Regional Security Cooperation and the Evolution of East Asian Regionalism", *Asian Survey*, Vol. 50, No. 4, pp. 808-833.
- ASEAN (2002), "Declaration on the Conduct of Parties in the South China Sea", zie http://www.asean.org/?static_post=declaration-on-the-conduct-of-parties-in-the-south-china-sea-3 (Geraadpleegd op 24 januari 2016).
- ASEAN. (2004), "Plan of Action to Implement the Joint Declaration on ASEAN-China Strategic Partnership for Peace and Prosperity", zie <http://www.asean.org/plan-of-action-to-implement-the-joint-declaration-on-asean-china-strategic-partnership-for-peace-and-prosperity-2/> (Geraadpleegd op 24 januari 2016).
- ASEAN. (2016), "Joint Communiqué of the 49th ASEAN Foreign Ministers' Meeting, Vientiane, 24 July 2016: Turning Vision into Reality for a Dynamic ASEAN Community", zie <http://asean.org/storage/2016/07/Joint-Communique-of-the-49th-AMM-ADOPTED.pdf> (Geraadpleegd op 25 juli 2016).
- Ba, A. (2003), "China and ASEAN: Renavigating Relations for a 21st-Century Asia", *Asian Survey*, Vol. 43, No. 4, pp. 622-647.
- Ball, D. (2011), "Asia's Naval Arms Race: Myth or Reality?", Asia-Pacific Roundtable Kuala Lumpur, zie http://www.isis.org.my/files/25APR/paper_cs_2_desmond_ball.pdf (Geraadpleegd op 6 december 2015).
- Beckman, R. (2011), "International Law, UNCLOS and the South China Sea", *Asian Society of International Law Third Biennial Conference*, Beijing, 27-28 augustus 2011, pp. 47-90.
- Bergsten, F. (2009), "Two's Company", zie <https://www.foreignaffairs.com/articles/americas/2009-09-01/twos-company> (Geraadpleegd op 7 december 2015).
- Bernardo, L. (2013), "Prospects for Joint Development in the South China Sea", zie <http://cil.nus.edu.sg/wp/wp-content/uploads/2013/06/Bernard-CSIS-Draft-1-June-2013-Prospect-for-Joint-Development-in-the-SCS.pdf> (Geraadpleegd op 19 januari 2016).
- Berteau, D., Green, M., & Cooper, Z. (2014), "Assessing the Asia-Pacific Rebalance", zie http://csis.org/files/publication/150105_Berteau_AssessingAsiaPacificRebal_Web.pdf (Geraadpleegd op 8 december 2015).

- Bitzinger, R. (2009), "Aircraft Carriers: China's Emerging Maritime Ambitions", zie <https://www.rsis.edu.sg/rsis-publication/rsis/1193-aircraft-carriers-chinas-eme/> (Geraadpleegd op 15 december 2015).
- Blackmore, G. (2002), "Fisheries' Problems in the South China Sea", zie <https://www.globalunderwaterexplorers.org/fisheries-problems-south-china-sea> (Geraadpleegd op 21 januari 2016).
- Blasko, D. (2010), "Chinese Strategic Thinking: People's War in the 21st Century", *China Brief*, Vol. 10, No. 6.
- Broderick, K. (2015), "Chinese Activities in the South China Sea: Implications for the American Pivot to Asia", zie http://www.project2049.net/documents/150511_Broderick_Chinese_Activities_South_China_Sea_Pivot.pdf (Geraadpleegd op 29 november 2015).
- Brzezinski, Z. (2009), "The Group That Could Change The World", zie <http://www.ft.com/intl/cms/s/0/d99369b8-e178-11dd-afa0-0000779fd2ac.html#axzz3teEIAN00> (Geraadpleegd op 7 december 2015).
- Bull, H. (1981), "Hobbes and the International Anarchy", *Social Research*, Vol. 48, No. 4, Politics: The Work of Hans Morgenthau, pp. 717-738.
- Bush, R. (2015), "Taiwan's January 2016 Elections and Their Implications for Relations with China and the United Nations", Asia Working Group, Paper 1.
- Buszynski, L., & Roberts, C. (2013), "The South China Sea: Stabilisation and Resolution", *National Security College Occasional Paper*, No. 11, pp. 51-55.
- Cai, P. (2015), "China-ASEAN Maritime Cooperation: Process, Motivation, and Prospects", *China International Studies*, pp. 26-40.
- Campbell, K., & Andrews, B. (2013), "Explaining the US 'Pivot to Asia'", zie https://www.chathamhouse.org/sites/files/chathamhouse/public/Research/Americas/0813pp_pivottoasia.pdf (Geraadpleegd op 7 december 2015).
- Chakraborti, T. (2012), "China and Vietnam in the South China Sea Dispute: A Creeping 'Conflict-Peace-Trepidation' Syndrome", *China Report*, Vol. 48, No. 3, pp. 283-301.
- Cheng, D. (2014), "The U.S. Needs an Integrated Approach to Counter China's Anti-Access/Area Denial Strategy", zie <http://www.heritage.org/research/reports/2014/07/the-us-needs-an-integrated-approach-to-counter-chinas-anti-accessarea-denial-strategy> (Geraadpleegd op 13 december 2015).
- Cheng, J. (2011), "Sino-Vietnamese Relations in the Early Twenty-first Century", *Asian Survey*, Vol. 51, No. 2, pp. 379-405.
- Chen, J. (1994), "China's Spratly Policy: With Special Reference to the Philippines and Malaysia", *Asian Survey*, Vol. 34, No. 10, pp. 893-903.
- Chen, S. (2010), "China's Self-Extrication from the 'Malacca Dilemma' and Implications", *International Journal of China Studies*, Vol. 1, No. 1, pp. 1-24.
- Chen, S. (2016), "How China's 'Belt and Road' Compares to the Marshall Plan: Should we think of 'One Belt, One Road' as China's Marshall Plan?", zie <http://thediplomat.com/2016/02/how-chinas-belt-and-road-compares-to-the-marshall-plan/> (Geraadpleegd op 17 maart 2016).
- Chen, Z., Chang, L. (2013), "The Power Strategy of Chinese Foreign Policy: Bringing Theoretical and Comparative Studies Together", *NFG Working Paper No.3*, Freie Universität Berlin.
- Cheung, F., & Lee, A. (n.v.), "A Brilliant Plan: One Belt, One Road", zie <https://www.clsa.com/special/onebeltoneroad/> (Geraadpleegd op 23 december 2015).
- Clark, B. (2015), "The Emerging Era in Undersea Warfare", zie <http://csbaonline.org/publications/2015/01/undersea-warfare/> (Geraadpleegd op 20 februari 2016).

- Clinton, H. (2011), "America's Pacific Century", zie <http://foreignpolicy.com/2011/10/11/americas-pacific-century/> (Geraadpleegd op 7 december 2015).
- Cole, B. (2014), "Reflections on China's Maritime Strategy: Island Chains and the Classics", zie <https://www.usnwc.edu/Academics/Faculty/Derek-Reveron/Workshops/Maritime-Security,-Seapower,-Trade/Maritime-Working-Papers/cole-island-chains.aspx> (Geraadpleegd op 16 december 2015).
- Cole, B. (2014), "The History of Twenty-First-Century Chinese Navy", *Naval War College Review*, Vol. 67, No. 3.
- Cole, J. (2013), "The DF-21D or 'Carrier Killer': An Instrument of Deception?", zie <http://thediplomat.com/2013/04/the-df-21d-or-carrier-killer-an-instrument-of-deception/> (Geraadpleegd op 13 december 2015).
- Collins, G., & Murray, W. (2008), "No Oil for the Lamps of China?", *Naval War College Review*, Vol. 61, No. 2, pp. 79-95.
- Cooley, A. (2005), "Base Politics", *Foreign Affairs*, Vol. 84, No. 6, pp. 79-92.
- Cooley, A., & Nexon, D. (2013), " 'The Empire Will Compensate You': The Structural Dynamics of the U.S. Overseas Basing Network", *Perspectives on Politics*, pp. 1034-1050.
- Cortez, C. (2009), "The PLA Navy's 'New Historic Missions': Expanding Capabilities for a Re-emergent Maritime Power", zie http://www.rand.org/content/dam/rand/pubs/testimonies/2009/RAND_CT332.pdf (Geraadpleegd op 23 februari 2016).
- Costello, J. (2016), "The Strategic Support Force: China's Information Warfare Service", *China Brief*, Vol. 16, No. 3, pp. 15-20.
- Curtis, B. (2002), "Foucault on Governmentality and Population: The Impossible Discovery", *Canadian Journal of Sociology*, Vol. 27, No. 4, pp. 505-533.
- Denny, R. (1996), "The 'China Threat' Issue", *Asian Survey*, vol. 36, no. 8, pp. 758-771.
- De Wereldbank. (n.v.t.), "GDP Growth (Annual %)", zie <http://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.MKTP.KD.ZG> (Geraadpleegd op 18 januari 2016).
- Dossi, S. (2012), "Beyond the 'Cognitive Iron Curtain': China's White Paper on Peaceful Development", *The International Spectator*, Vol. 47, No. 2, pp. 124-126.
- Dunford, J., Greenert, J., & Zukunft, P. (2015), "A Cooperative Strategy for 21st Century Seapower", zie https://www.uscg.mil/seniorleadership/DOCS/CS21R_Final.pdf (Geraadpleegd op 25 januari 2016).
- Dupont, A., & Baker, C. (2014), "East Asia's Maritime Disputes: Fishing in Troubled Waters", *The Washington Quarterly*, Vol. 37, No. 1, pp. 79-98.
- Dupuy, F., & Dupuy, P.-M. (2013), "A Legal Analysis of China's Historic Rights Claim in the South China Sea", *The American Journal of International Law*, Vol. 107, No. 1, pp. 124-141.
- Eaglen, M., & Rodeback, J. (2010), "Submarine Arms Race in the Pacific: The Chinese Challenge to U.S. Undersea Supremacy", *Backgrounder*, No. 2367.
- Energy Information Administration. (2013), "South China Sea", zie https://www.eia.gov/beta/international/analysis_includes/regions_of_interest/South_China_Sea/south_china_sea.pdf (Geraadpleegd op 14 december 2015).
- Erickson, A., & Collins, G. (2007), "Beijing's Energy Security Strategy: The Significance of a Chinese State Owned Tanker Fleet", *Orbis*, Vol. 51, No. 4, pp. 665-684.
- Erickson, A., & Yang, D. (2009), "Using the Land to Control the Sea? Chinese Analysts Consider the Antiship Ballistic Missile", *Naval War College Review*, Vol. 62, No. 4, pp. 53-86.
- Erickson, A., & Collins, G. (2010), "China's Oil Security Pipe Dream: The Reality, and Strategic Consequences, of Seaborne Imports", *Naval War College Review*, Vol. 63, No. 2, pp. 89-111.

- Erickson, A., Denmark, A., & Collins, G. (2012), "Beijing's 'Starter Carrier' And Future Steps: Alternatives and Implications", *Naval War College Review*, Vol. 65, No. 1, pp. 15-54.
- Etzioni, A. (2011), "China: Making an Adversary", *International Politics*, Vol. 48, No. 6, pp. 647-666.
- Evans, T. (2003), "The PRC's Relationship with the ASEAN Regional Forum: Realpolitik, Regime Theory or a Continuation of the Sinic Zone of Influence System?", *Modern Asian Studies*, Vol. 37, No. 3, pp. 737-763.
- Fifield, R. (1958), "The Five Principles of Peaceful Co-Existence", *The American Journal of International Law*, Vol. 52, No. 3, pp. 504-510.
- Filipijnse overheid. (2012), "Administrative Order No. 29, s. 2012: Naming the West Philippine Sea of the Republic of the Philippines, and for Other Purposes", zie <http://www.gov.ph/2012/09/05/administrative-order-no-29-s-2012/> (Geraadpleegd op 18 januari 2016).
- Ford, J. (2016), "South China Sea: Itu Aba Might Be Key to Philippines v. China", zie <http://thediplomat.com/2016/04/south-china-sea-itu-aba-might-be-key-to-philippines-v-china/> (Geraadpleegd op 22 mei 2016).
- Franckx, E., & Benatar, M. (2012), "Dots and Lines in the South China Sea: Insights from the Law of Map Evidence", *Asian Journal of International Law*, Vol. 2, No. 1, pp. 89-118.
- Fravel, T. (2011), "China's Strategy in the South China Sea", *Contemporary Southeast Asia*, Vol. 33, No. 3, pp. 292-319.
- Fravel, T. (2014), "Territorial and Maritime Boundary Disputes in Asia", zie <http://hdl.handle.net/1721.1/92742> (Geraadpleegd op 12 februari 2016).
- Fravel, T., & Twomey, C. (2015), "Projecting Strategy: The Myth of Chinese Counter-Intervention", *The Washington Quarterly*, Vol. 37, No. 4.
- Friedberg, A. (1993), "Ripe for Rivalry: Prospects for Peace in a Multipolar Asia", *International Security*, Vol. 18, No. 3, pp. 5-33.
- Friedberg, A. (2005), "The Future of U.S.-China Relations: Is Conflict Inevitable?", *International Security*, Vol. 30, No. 2, pp. 7-45.
- Fritz, J. (2008), "How China Will Use Cyber Warfare to Leapfrog in Military Competitiveness", *Culture Mandala: The Bulletin of the Centre for East-West Cultural and Economic Studies*, Vol. 8, No. 1, 28-80.
- Gady, F.-S. (2015a), "The Pentagon Just Dropped the Air Sea Battle Name", zie <http://thediplomat.com/2015/01/the-pentagon-just-dropped-the-air-sea-battle-name/> (Geraadpleegd op 13 december 2015).
- Gady, F.-S. (2015b), "Vietnam Commissions Two New Subs Capable of Attacking China", zie <http://thediplomat.com/2015/08/vietnam-commissions-two-new-sub-capable-of-attacking-china/> (Geraadpleegd op 13 december 2015).
- Gao, Z., & Jia, B. (2013), "The Nine-Dash Line in the South China Sea: History, Status, and Implications", *The American Journal of International Law*, Vol. 107, No.1, pp. 98-124.
- George, M. (2012), "Fisheries Protections in the Context of the Geo-Political Tensions in the South China Sea", *Journal of Maritime Law & Commerce*, Vol. 43, No. 1, pp. 85-128.
- Ghiselli, A. (2015), "The Chinese People's Liberation Army 'Postmodern' Navy", *The International Spectator*, Vol. 50, No. 1, pp. 117-136.
- Gjetnes, M. (2001), "The Spratlys: Are They Rocks or Islands?", *Ocean Development & International Law*, Vol. 32, No. 2, pp. 191-204.
- Glaser, B., & Medeiros, E. (2007), "The Changing Ecology of Foreign Policy-Making in China: The Ascension and Demise of the Theory of 'Peaceful Rise'", *The China Quarterly*, Vol. 190, pp. 291-310.

- Glaser, B. (2013), "Taiwan's Quest for Greater Participation in the International Community", zie http://csis.org/files/publication/131121_Glaser_TaiwansQuest_WEB.pdf (Geraadpleegd op 12 december 2015).
- Glaser, C., & Kaufmann, C. (1998), "What is the Offensive-Defense Balance and Can We Measure It?", *International Security*, Vol. 22, No. 4, pp. 44-82.
- Glaser, C. (2011), "Will China's Rise Lead to War? Why Realism Does Not Mean Pessimism", *Foreign Affairs*, Vol. 90, No. 2, pp. 80-91.
- Glosny, M. (2004), "Strangulation from the Sea? A PRC Submarine Blockade of Taiwan", *International Security*, Vol. 28, No. 4, pp. 125-160.
- Godwin, P. (1992), "Chinese Military Strategy Revised: Local and Limited War", *The Annals of the American Academy of Political and Social Science*, Vol. 519, China's Foreign Relations, pp. 191-201.
- Godwin, P., & Miller, A. (2013), "China's Forbearance Has Limits: Chinese Threat and Retaliation Signaling and its Implications for a Sino-American Military Confrontation", *China Strategic Perspectives*, No. 6.
- Goldstein, L., & Murray, W. (2004), "Undersea Dragons: China's Maturing Submarine Force", *International Security*, Vol. 28, No. 4, pp. 161-196.
- Goldstein, L. (2015), "China's Nightmare: Vietnam's New Killer Submarines", zie <http://nationalinterest.org/feature/chinas-nightmare-vietnams-new-killer-submarines-12505> (Geraadpleegd op 13 december 2015).
- Gu, Y., Lin, Q., Wang, X., Du, F., Yu, Z., & Huang, H. (2015), "Heavy Metal Concentrations in Wild Fishes Captured from the South China Sea and Associated Health Risks", *Marine Pollution Bulletin*, Vol. 96, pp. 508-512.
- Haas, P. (1992), "Epistemic Communities and International Policy Coordination", *International Organization*, Vol. 46, No. 1, *Knowledge, Power, and International Policy Coordination*, pp. 1-35.
- Hachigan, N. (2015), "The Other Problem in the South China Sea", zie <http://thediplomat.com/2015/04/the-other-problem-in-the-south-china-sea/> (Geraadpleegd op 21 januari 2016).
- Hagström, L. (2012), "Power Shift in East Asia? A Critical Reappraisal of Narratives on the Diaoyu/Senkaku Islands Incident in 2010", *The Chinese Journal of International Politics*, vol. 5, pp. 267-297.
- Hattendorf, J. (2013), "What is a Maritime Strategy?", *Soundings*, No. 1.
- Hayton, B. (2015), "Vietnam and the United States: An Emerging Security Partnership", zie <http://ussc.edu.au/ussc/assets/media/docs/publications/Emerging-Asia-Reports/MacArthur-Vietnam-ONLINE.pdf> (Geraadpleegd op 12 december 2015).
- Heath, T., & Erickson, A. (2015), "Is China Pursuing Counter-Intervention?", *The Washington Quarterly*, Vol. 38, No. 3, pp. 143-156.
- Heydarian, R. (2016), "What Duterte Portends for Philippine Foreign Policy", *RSIS Commentary*, No. 123.
- Hickey, D. (2014), "Taiwan and the Rising Tensions in the East China Sea: A Mouse that Roared", *Asian Survey*, Vol. 54, No. 3, pp. 492-514.
- Hiebert, M., Nguyen, P., & Poling, G. (2014), "A New Era in U.S.-Vietnam Relations: Deepening Ties Two Decades after Normalization", zie http://csis.org/files/publication/140609_Hiebert_USVietnamRelations_Web.pdf (Geraadpleegd op 8 december 2015).
- Holmes, J., & Yoshihara, T. (2005), "The Influence of Mahan upon China's Maritime Strategy", *Comparative Strategy*, Vol. 24, No. 1, pp. 23-51.
- Holmes, J. (2009), "China's Way of Naval War: Mahan's Logic, Mao's Grammar", *Comparative Strategy*, Vol. 28, No. 3, pp. 217-243.
- Holslag, J. (2005), "China in de olie", *Internationale Spectator*, Vol. 59, No. 10.

- Hong Hiep, L. (2013), "Vietnam's Hedging Strategy against China since Normalization", *Contemporary Southeast Asia: A Journal of International and Strategic Affairs*, Vol. 35, No. 3, pp. 333-368.
- Ishii, Y. (2014), "International Cooperation on the Repression of Piracy and Armed Robbery at Sea Under the UNCLOS", *Journal of East Asia and International Law*, pp. 335-350.
- Jackson, V. (2015), "Forget F-16s for Taiwan: It's All About A2/AD", zie <http://thediplomat.com/2015/04/forget-f-16s-for-taiwan-its-all-about-a2ad/> (Geraadpleegd op 13 december 2015).
- Jerdén, B. (2014), "The Assertive China Narrative: Why It Is Wrong and How So Many Still Bought into It", *The Chinese Journal of International Politics*, pp. 47-88.
- Jervis, R. (1979), "Why Nuclear Superiority Doesn't Matter", *Political Science Quarterly*, Vol. 94, No. 4, pp. 617-633.
- Jones, G. (2013), "The Population of Southeast Asia", ARI Working Paper No. 196, zie http://www.ari.nus.edu.sg/wps/wps13_196.pdf (Geraadpleegd op 18 januari 2016).
- Jones, L. (2009), "ASEAN and the Norm of Non-Interference in Southeast Asia: A Quest for Social Order", zie <http://www.nuffield.ox.ac.uk/politics/papers/2009/Jones.March2009.pdf> (Geraadpleegd op 13 december 2015).
- Joyner, C. (1998), "The Spratly Islands Dispute: What Role for Normalizing Relations between China and Taiwan?", *New England Law Review*, Vol. 32, pp. 819-852.
- Julienne, M. (2015), "The PLA Reforms: Tightening Control over the Military", zie [https://www.files.ethz.ch/isn/196664/XIS_ARMY - REFORM AND LOYALTY IN THE PLA - ECFR164.pdf](https://www.files.ethz.ch/isn/196664/XIS_ARMY_-_REFORM_AND_LOYALTY_IN_THE_PLA_-_ECFR164.pdf) (Geraadpleegd op 8 juni 2016).
- Jung, J. (2013), "Making Constructive Realism? A Reassessment of the Role of Ideas in Realist Theory", *The Korean Journal of International Studies*, Vol. 11, No. 1, pp. 1-28.
- Kang, D. (2003), "Getting Asia Wrong: The Need for New Analytical Frameworks", *International Security*, Vol. 27, No. 4, pp. 57-85.
- Kao, S., Pearre, N., & Firestone, J. (2012), "Regional Cooperation in the South China Sea: Analysis of Existing Practices and Prospects", *Ocean Development & International Law*, Vol. 43, No. 3, pp. 283-395.
- Kazianis, H. (2015), "Is China's 'Carrier-Killer' Really a Threat to the U.S. Navy?", <http://nationalinterest.org/blog/the-buzz/chinas-carrier-killer-really-threat-the-us-navy-13765?page=2> (Geraadpleegd op 23 december 2015).
- Kennan, G. (1946), "George Kennan to George Marshall: 'Long Telegram'", zie https://www.trumanlibrary.org/whistlestop/study_collections/coldwar/documents/pdf/6-6.pdf (Geraadpleegd op 7 juni 2016).
- Keohane, R. (1988), "International Institutions: Two Approaches", *International Studies Quarterly*, Vol. 32, No. 4, pp. 379-396.
- Kim, S. (1998), "The South China Sea in China's Strategic Thinking", *Contemporary Southeast Asia*, Vol. 19, No. 4, pp. 369-387.
- Kingdon, E. (2014), "A Case for Arbitration: The Philippines' Solution for the South China Sea Dispute", *Boston College International and Comparative Law Review*, Vol. 38, No. 1, pp. 129-157.
- Ko, J. (2004), "Cold War Triumph: Taiwan Democratized in Spite of U.S. Efforts", *Case Western Reserve Journal of International Law*, Vol. 36, No. 1, pp. 137-181.
- Koga, K. (2010), "The Normative Power of the 'ASEAN Way': Potentials, Limitations and Implications for East Asian Regionalism", zie <https://web.stanford.edu/group/sjeaa/journal101/w2010-SEA1.pdf> (Geraadpleegd op 13 december 2015).
- Kong, B. (2005), "An Anatomy of China's Energy Insecurity and Its Strategies", zie http://www.pnl.gov/main/publications/external/technical_reports/PNNL-15529.pdf (Geraadpleegd op 12 december 2015).

- Kraska, J., & Monti, M. (2015), "The Law of Naval Warfare and China's Maritime Militia", *International Law Studies*, Vol. 91, pp. 450-467.
- Krasner, S. (1982), "Regimes and the Limits of Realism: Regimes as Autonomous Variables", *International Organization*, Vol. 36, No. 2, *International Regimes*, pp. 497-510.
- Krauthammer, C. (2003), "The Unipolar Moment Revisited", *The National Interest*, No. 70, pp. 5-17.
- Kuik, C. (2008), "The Essence of Hedging: Malaysia and Singapore's Response to a Rising China", *Contemporary Southeast Asia: A Journal of International and Strategic Affairs*, Vol. 30, No. 2, pp. 159-185.
- Kuik, C. (2016), "How Do Weaker States Hedge? Unpacking ASEAN State's Alignment Behavior Towards China", *Journal of Contemporary China*.
- Kumar, A. (2012), "New Security Concept of China: An Analysis", zie http://www.ipcs.org/pdf_file/issue/SR125-CRP-AnilKumar.pdf (Geraadpleegd op 5 december 2015).
- Kurlantzick, J. (2015), "The Pivot in Southeast Asia: Balancing Interests and Values", Council on Foreign Relations, Working Paper, zie <http://www.cfr.org/asia-and-pacific/pivot-southeast-asia-balancing-interests-values/p35925> (Geraadpleegd op 26 mei 2016).
- Laimou-Maniati, I. (1998), "The Management of the Sea Lanes of Communication in South East Asia and the ASEAN Regional Forum's Performance", zie <http://www.isn.ethz.ch/Digital-Library/Publications/Detail/?id=23243> (Geraadpleegd op 12 december 2015).
- Lee, J. (2010), "China's Looking Seaward: Zheng He's Voyage in the 21st Century", *International Area Review*, Vol. 13, No. 3, pp. 98-110.
- Lee, S., & Schreer, B. (2016), "Time to Start Worrying Again? Cross-Strait Stability after the 2016 Taiwanese Elections", zie https://www.aspi.org.au/publications/time-to-start-worrying-again/SI104_Taiwan.pdf (Geraadpleegd op 19 juni 2016).
- Leffler, M. (1988), "The United States and the Strategic Dimensions of the Marshall Plan", *Diplomatic History*, Vol. 12, No. 3, pp. 277-306.
- Len, C. (2015), "China's 21st Century Maritime Silk Road Initiative, Energy Security and SLOC Access", *Maritime Affairs: Journal of the National Maritime Foundation of India*, Vol. 11, No. 1, pp. 1-18.
- Lewis, J., & Di, H. (1992), "China's Ballistic Missile Programs: Technologies, Strategies, Goals", *International Security*, Vol. 17, No. 2, pp. 5-40.
- Li, J., & Li, D. (2003), "The Dotted Line on the Chinese Map of the South China Sea: A Note", *Ocean Development & International Law*, Vol. 34, No. 3-4, pp. 287-295.
- Li, M. (2012), "Chinese Debates of South China Sea Policy: Implications for Future Developments", *RSIS Working Papers*, No. 239.
- Liu, Z. (2014), "Insisting on Win-Win Cooperation and Forging the Asian Community of Common Destiny Together", *China International Studies*, Vol. 45, pp. 5-25.
- Li, X. (2015), "Interpreting and Understanding 'The Chinese Dream' in a Holistic Nexus", *Fudan Journal of the Humanities and Social Sciences*, Vol. 8, No. 4, pp. 502-520.
- Locklear, S. (2013), "Statement of Admiral Samuel J. Locklear, U.S. Navy Commander, U.S. Pacific Command Before the House Armed Services Committee on U.S. Pacific Command Posture", zie <http://docs.house.gov/meetings/AS/AS00/20130305/100393/HHRG-113-AS00-Wstate-LocklearUSNA-20130305.pdf> (Geraadpleegd op 25 januari 2016).
- Lundestad, G. (1986), "Empire by Invitation? The United States and Western Europe, 1945-1952", *Journal of Peace Research*, Vol. 23, No. 3, pp. 263-277.
- Ma, C. (2014), "What is CICA (and Why Does China Care About It?)", zie <http://thediplomat.com/2014/05/what-is-cica-and-why-does-china-care-about-it/> (Geraadpleegd op 12 december 2015).

- Mackinder, H. (1904), "The Geographical Pivot of History", *The Geographical Journal*, Vol. 23, No. 4, pp. 421-437.
- Manning, R. (2000), "The Asian Energy Predicament", *Survival*, Vol. 42, No. 3, pp. 73-88.
- Mazza, M. (2011), "Why Taiwan Matters: US Critics are Wrong to Dismiss Ties with Taiwan. Backing Taipei is the Best Way to Ensure Peace in Asia", zie <http://thediplomat.com/2011/03/why-taiwan-matters/> (Geraadpleegd op 4 februari 2016).
- Mearsheimer, J. (1995), "The False Promise of International Institutions", *International Security*, Vol. 19, No. 3, pp. 5-49.
- Morton, B., & Blacmore, G. (2001), "South China Sea", *Marine Pollution Bulletin*, Vol. 42, No. 12, pp. 1236-1263.
- National Geospatial-Intelligence Agency. (2014), "Sailing Directions (Enroute): South China Sea and the Gulf of Thailand", zie http://msi.nga.mil/MSISiteContent/StaticFiles/NAV_PUBS/SD/Pub161/Pub161bk.pdf (Geraadpleegd op 13 april 2016).
- Noguchi, K. (2011), "Bringing Realism Back In: Explaining China's Strategic Behavior in the Asia-Pacific", *Asia-Pacific Review*, Vol. 18, No. 2, pp. 60-85.
- NTI. (2015), "Southeast Asian Nuclear-Weapon-Free-Zone (SEANWFZ) Treaty (Bangkok Treaty)", zie <http://www.nti.org/treaties-and-regimes/southeast-asian-nuclear-weapon-free-zone-seanwfz-treaty-bangkok-treaty/> (Geraadpleegd op 24 januari 2016).
- Nye, J. (2009), "Get Smart: Combining Hard and Soft Power", *Foreign Affairs*, Vol. 88, No. 4, pp. 160-164.
- Parameswaran, P. (2016), "A Big Deal? US, Philippines Agree First 'Bases' Under New Defense Pact", zie <http://thediplomat.com/2016/03/a-big-deal-us-philippines-agree-first-bases-under-new-defense-pact/> (Geraadpleegd op 22 maart 2016).
- Parameswaran, P. (2016), "China's Hollow South China Sea Consensus with ASEAN Laggards", in <http://thediplomat.com/2016/04/chinas-hollow-south-china-sea-consensus-with-asean-laggards/> (Geraadpleegd op 3 mei 2016).
- Peel, M., & Dyer, G. (2016), "Obama Lifts 50-year Arms Sales Embargo on Vietnam", zie <http://www.ft.com/intl/cms/s/0/225957ca-20cd-11e6-9dea-6c9f084f551d.html#axzz49qAmFUil> (Geraadpleegd op 26 mei 2016).
- Permanent Court of Arbitration. (2016), "Press Release: The South China Sea Arbitration (The Republic of the Philippines v. The People's Republic of China)", zie <https://pca-cpa.org/wp-content/uploads/sites/175/2016/07/PH-CN-20160712-Press-Release-No-11-English.pdf> (Geraadpleegd op 17 juli 2016).
- Perrone, A. (2016), "Mare Nostrum e 'Geopolitica': Il mito imperiale dei geografi italiani", *Diacronia*, Vol. 25, No. 1, p. 12.
- Pitlo, L. (2013), "Fishing Wars: Competition for South China Sea's Resources", zie <http://csis.org/publication/pacnet-57-fishing-wars-competition-south-china-seas-resources> (Geraadpleegd op 18 januari 2016).
- Posen, B. (2003), "Command of the Commons: The Military Foundation of U.S. Hegemony", *International Security*, Vol. 28, No. 1, pp. 5-46.
- Rayman, C. (2009), "Piracy and Armed Robbery in the Malacca Strait: A Problem Solved?", *Naval War College Review*, Vol. 62, No. 3, pp. 31-42.
- ReCAAP Information Sharing Centre. (2016), "Report for January 2016: Situation of Piracy and Armed Robbery against Ships Incidents in Asia in January 2016", *Monthly Report*, pp. 1-11.
- Rice, S. (2013), "Remarks As Prepared for Delivery by National Security Advisor Susan E. Rice: America's Future in Asia", zie <https://www.whitehouse.gov/the-press-office/2013/11/21/remarks-prepared-delivery-national-security-advisor-susan-e-rice> (Geraadpleegd op 25 januari 2015).

- Rice, S., Tyner, J., Munro-Stasiuk, M., Kimroy, S., & Sirik, S. (2016), "Making Land to Make Life: Island-building in the South China Sea and the Biopolitics of Geophysical Transformation", *The Geographical Journal*.
- Rosecrance, R. (2001), "Has Realism Become Cost-Benefit Analysis? A Review Essay", *International Security*, Vol. 26, No. 2, pp. 132-154.
- Rosen, D., & Houser, T. (2007), "China Energy: A Guide for the Perplexed", *China Balance Sheet*, zie <http://www.petersoninstitute.org/publications/papers/rosen0507.pdf> (Geraadpleegd op 30 januari 2016).
- Rozsko, E. (2015), "Maritime Territorialisation as Performance of Sovereignty and Nationhood in the South China Sea", *Nations and Nationalism*, Vol. 21, No. 2, pp. 230-249.
- Saltzman, H. (2009), "Mare Liberum: vierhonderd jaar later", *Militaire Spectator*, Vol. 178, No. 12, pp. 646-657.
- Sandler, T. (1992), "After the Cold War, Secure the Global Commons", *Challenge*, Vol. 35, No. 4, pp. 16-23.
- Saunders, P., & Wuthnow, J. (2016), "China's Goldwater-Nichols? Assessing PLA Organizational Reforms", *Strategic Forum*, No. 294.
- Scobell, A. (1999), "Show of Force: The PLA and the 1995-1996 Taiwan Strait Crisis", zie <http://iis-db.stanford.edu/pubs/10091/scobell.pdf> (Geraadpleegd op 25 februari 2016).
- Segal, G. (1996), "East Asia and the 'Constrainment' of China", *International Security*, Vol. 20, No. 4.
- Shambaugh, D. (1996), "Containment or Engagement of China? Calculating Beijing's Responses", *International Security*, Vol. 21, No. 2, pp. 180-209.
- Shi, X. (2015), "UNCLOS and China's Claim in the South China Sea", zie http://www.defence.gov.au/ADC/Publications/IndoPac/Shi_IPS_Paper.pdf (Geraadpleegd op 29 november 2015).
- Sliwinski, M. (2015), "Dire Straits: Naval Security Competition between China and the United States in the Strait of Malacca", zie <https://m.repository.library.georgetown.edu/bitstream/handle/10822/712787/GJAA%201.1%20Sliwinski.pdf?sequence=1&isAllowed=y> (Geraadpleegd op 22 januari 2016).
- Sørensen, C. (2015), "The Significance of Xi Jinping's 'Chinese Dream' for Chinese Foreign Policy: From 'Tao Guang Yang Hui' to 'Fen Fa You Wei'", *Journal of China and International Relations*, Vol. 3, No. 1, pp. 53-73.
- Standing Committee of the National People's Congress. (1998), "Law of the People's Republic of China on the Exclusive Economic Zone and the Continental Shelf", zie <http://www.asianlii.org/cn/legis/cen/laws/lotprocoteezatcs790/> (Geraadpleegd op 22 februari 2016).
- Standing Committee of the National People's Congress. (1992), "Law of the People's Republic of China on the Territorial Sea and the Contiguous Zone", <http://www.asianlii.org/cn/legis/cen/laws/lotprocottsatz739/> (Geraadpleegd op 22 februari 2016).
- Stockbruegger, J. (2010), "Somali Piracy and the International Response: Trends in 2009 and Prospects for 2010", zie <http://piracy-studies.org/somali-piracy-and-the-international-response-trends-in-2009-and-prospects-for-2010/> (Geraadpleegd op 9 maart 2016).
- Storey, I., & Ji, Y. (2003), "China's Aircraft Carrier Ambitions", zie <https://www.usnwc.edu/getattachment/ffc60b3e-d2e6-4142-9b71-6dfa247051f2/China-s-Aircraft-Carrier-Ambitions--Seeking-Truth-> (Geraadpleegd op 15 december 2015).
- Stratfor Global Intelligence. (2015), "Ending Taiwan's Broad South China Sea Claims", <https://www.stratfor.com/analysis/ending-taiwans-broad-south-china-sea-claims> (Geraadpleegd op 11 december 2015).
- Stratfor Global Intelligence. (2016), "China Takes Bold Steps Toward Military Reform", zie <https://www.stratfor.com/analysis/china-takes-bold-steps-toward-military-reform> (Geraadpleegd op 22 maart 2016).

- Sullivan, J., & Sapir, E. (2012), "Ma Ying-jeou's Presidential Discourse", *Journal of Current Chinese Affairs*, Vol. 41, No. 3, pp. 33-68.
- Sumner, B. (2004), "Territorial Disputes at the International Court of Justice", *Duke Law Journal*, Vol. 53, pp. 1779-1812.
- Thayer, C. (2010), "The United States and Chinese Assertiveness in the South China Sea", *Security Challenges*, Vol. 6, No. 2, pp. 69-84.
- Thayer, C. (2013), "ASEAN, China and the Code of Conduct in the South China Sea", *SAIS Review of International Affairs*, Vol. 33, No. 2, pp. 75-84.
- Thayer, C. (2014), "Analyzing the US-Philippines Enhanced Defense Cooperation Agreement", <http://thediplomat.com/2014/05/analyzing-the-us-philippines-enhanced-defense-cooperation-agreement/> (Geraadpleegd op 22 maart 2016).
- Thomas, D. (2008), "Submarine Developments: Air-Independent Propulsion", *Canadian Naval Review*, Vol. 3, No. 4, pp. 35-36.
- Tiezzi, S. (2014), "Is There Room for the U.S. in China's Asia-Pacific Dream?", zie <http://thediplomat.com/2014/11/is-there-room-for-the-us-in-chinas-asia-pacific-dream/> (Geraadpleegd op 12 december 2015).
- Tiezzi, S. (2015), "Why 2020 Is a Make-or-Break Year for China", zie <http://thediplomat.com/2015/02/why-2020-is-a-make-or-break-year-for-china/> (Geraadpleegd op 19 december 2015).
- Tiezzi, S. (2016a), "South China Sea Militarization: Not All Islands Are Created Equal", zie http://thediplomat.com/2016/03/south-china-sea-militarization-not-all-islands-are-created-equal/?utm_content=buffer7db98&utm_medium=social&utm_source=twitter.com&utm_campaign=buffer (Geraadpleegd op 15 april 2016).
- Tiezzi, S. (2016b), "It's Official: China's Military Has 5 New Theater Commands", zie <http://thediplomat.com/2016/02/its-official-chinas-military-has-5-new-theater-commands/> (Geraadpleegd op 22 mei 2016).
- Till, G. (2007), "New Directions in Maritime Strategy? Implications for the U.S. Navy", *Naval War College Review*, Vol. 60, No. 4, pp. 29-43.
- Trading Economics, "China GDP Annual Growth Rate, 1989-2016", zie <http://www.tradingeconomics.com/china/gdp-growth-annual> (Geraadpleegd op 23 februari 2016).
- Umbach, F. (2001), "China: unaufhaltsamer Machtsfaktor?", zie http://www.bundesheer.at/pdf_pool/publikationen/03_jb01_37_umb.pdf (Geraadpleegd op 8 december 2015).
- United Nations. (n.v.), "United Nations Convention on the Law of the Sea", zie http://www.un.org/depts/los/convention_agreements/texts/unclos/unclos_e.pdf (Geraadpleegd op 21 januari 2016).
- United Nations. (2013), "Declarations and Statements", zie http://www.un.org/depts/los/convention_agreements/convention_declarations.htm (Geraadpleegd op 17 maart 2016).
- U.S. Energy Information Administration. (2013), "The South China Sea: Oil and Natural Gas", zie <https://www.eia.gov/beta/international/regions-topics.cfm?RegionTopicID=SCS> (Geraadpleegd op 22 januari 2015).
- U.S. Office of Naval Intelligence. (2007), "China's Navy 2007", zie <https://fas.org/irp/agency/oni/chinanavy2007.pdf> (Geraadpleegd op 17 december 2015).
- U.S. Office of Naval Intelligence. (2009), "The People's Liberation Army: A Modern Navy with Chinese Characteristics", zie <http://fas.org/irp/agency/oni/pla-navy.pdf> (Geraadpleegd op 17 december 2015).

- U.S. Office of Naval Intelligence. (2015), "The PLA Navy: New Capabilities and Missions for the 21st Century", zie http://www.oni.navy.mil/Intelligence_Community/china_media/2015_PLA_NAVY_PUB_Interactive.pdf (Geraadpleegd op 7 december 2015).
- Vieira, M. (2003), "Mare Liberum vs. Mare Clausum: Grotius, Freitas, and Selden's Debate on Dominion over the Seas", *Journal of the History of Ideas*, Vol. 64, No. 3, pp. 361-377.
- Vogler, J. (2012), "Global Commons Revisited", *Global Policy*, Vol. 3, No. 1., pp. 61-71.
- Visser, L. (2011), "Speaking Truth to Power: Hans J. Morgenthau and the 21st Century", *Papers, Eassays and Reviews*, Vol. 3, No. 2, pp. 205-222.
- Walt, S. (1985), "Alliance Formation and the Balance of World Power", *International Security*, Vol. 9, No. 4, pp. 3-43.
- Waltz, K. (1988), "The Origins of War in Neorealist Theory", *Journal of Interdisciplinary History*, Vol. 18, No. 4, The Origin and Prevention of Major Wars, pp. 615-628.
- Waltz, K. (1990), "Realist Thought and Neorealist Theory", *Journal of International Affairs*, Vol. 44, No. 1, pp. 21-37.
- Wang, Z. (2014), "The Chinese Dream: Concept and Context", *Journal of Chinese Political Science*, Vol. 19, pp. 1-13.
- Wasi, N. (2001), "Security Order in Asia-Pacific Region", *Pakistan Horizon*, Vol. 54, No. 3, pp. 29-43.
- Weissberg, G. (1963), "Maps as Evidence in International Boundary Disputes: A Reappraisal", *The American Journal of International Law*, Vol. 57, No. 4, pp. 781-803.
- Wendt, A. (1992), "Anarchy is what States Make of It: The Social Construction of Power Politics", *International Organization*, Vol. 46, Vol. 2, pp. 391-425.
- Whiting, A. (2001), "China's Use of Force, 1950-96, and Taiwan", *International Security*, Vol. 26, No. 2, pp. 103-131.
- Witter, A., Teh, L., Yin, X., Cheung, W., & Sumaila, U. (2015), "Taking Stock and Projecting the Future of South China Sea Fisheries", zie http://oceananada.org/wp-content/uploads/2015/03/FCWP_2015_99_Witter.pdf (Geraadpleegd op 21 januari 2016)
- Wong, J., & Chan, S. (2003), "China-ASEAN Free Trade Agreement", *Asian Survey*, Vol. 43, No. 3, pp. 507-526.
- Womack, B. (2010b), "China and Vietnam: Managing an Asymmetric Relationship in an Era of Economic Uncertainty", *Asian Politics & Policy*, Vol. 2, No. 4, pp. 583-600.
- Yale, W. (2015), "China's Maritime Silk Road Gamble", zie <http://thediplomat.com/2015/04/chinas-maritime-silk-road-gamble/> (Geraadpleegd op 26 maart 2016).
- Yan, X. (2001), "The Rise of China in Chinese Eyes", *Journal of Contemporary China*, Vol. 10, No. 26, pp. 33-39.
- Yoon, J. (2015), "Implications of Xi Jinping's 'True Maritime Power'", zie <https://www.usnwc.edu/getattachment/ba167f94-2a54-47e9-9d9c-62829f36b611/Implications-of-Xi-Jinping-s--True-Maritime-Power-.aspx> (Geraadpleegd op 15 december 2015).
- Yu, M. (2014), "China Being a Maritime Power Under the UNCLOS: Issues and Ways Ahead", *Journal of East Asia and International Law*, Vol. 2, pp. 313-334.
- Yoshihara, T. (2010), "Chinese Missile Strategy and the U.S. Naval Presence in Japan: The Operational View from Beijing", *Naval War College Review*, Vol. 63, No. 3, pp. 39-62.
- Yoshihara, T. (2012), "China's Vision of Its Seascape: The First Island Chain and Chinese Seapower", *Asian Politics & Policy*, Vol. 4, No. 3, pp. 293-314.

- Yoshihara, T. (2016), "The 1974 Paracels Sea Battle: A Campaign Appraisal", *Naval War College Review*, Vol. 69, No. 2, pp. 41-65.
- Zhang, B. (2014), "Xi Jinping, 'Pragmatic' Offensive Realism and China's Rise", *Global Asia*, Vol. 9, No. 2, pp. 71-79.
- Zhang, J. (2015), "China's New Foreign Policy under Xi Jinping: Towards 'Peaceful Rise 2.0'?", *Global Change, Peace & Security*.
- Zhao, S. (2015), "A New Model of Big Power Relations? China-US Strategic Rivalry and Balance of Power -in the Asia-Pacific", *Journal of Contemporary China*, Vol. 24, No. 93, pp. 377-397.
- Zhao, Q. (2011), "China-US Dual Leadership in the Asia Pacific", zie <http://www.eastasiaforum.org/2011/08/04/china-us-dual-leadership-in-the-asia-pacific/> (Geraadpleegd op 7 december 2015).
- Zheng, W. (2015), "The Real Reason the Xi-Ma Meeting Was Historic", zie <http://thediplomat.com/2015/11/the-real-reason-the-ma-xi-meeting-was-historic/> (Geraadpleegd op 12 december 2015).
- Zheng, Y., & Buzan, B. (2012), "The Tributary System as International Society in Theory and Practice", *The Chinese Journal of International Politics*, Vol. 5, pp. 3-36
- Zou, K. (2007), "South China Sea Studies in China: Achievements, Constraints and Prospects", *Singapore Year Book of International Law and Contributors*, pp. 85-98.
- Zou, K. (2011), "China's U-Shaped Line in the South China Sea Revisited", *Ocean Development & International Law*, Vol. 43, No. 18, 18-34.
- Zou, K. (2012), "Building a 'Harmonious World': A Mission Impossible?", *The Copenhagen Journal of Asian Studies*.

Nieuwsites

- Associated Press. (2016), "China Announces South China Sea Military Exercises", zie <http://www.cbc.ca/news/world/china-south-sea-military-exercises-1.3683334> (Geraadpleegd op 18 juli 2016).
- Bhutta, Z. (2015), "Pakistan Could Turn into a Transit Trade Hub", zie <http://tribune.com.pk/story/996406/pakistan-could-turn-into-a-transit-trade-hub/> (Geraadpleegd op 25 maart 2016).
- China Daily. (2013), "Xi Proposes a 'New Silk Road' with Central Asia", zie http://usa.chinadaily.com.cn/china/2013-09/08/content_16952304.htm (Geraadpleegd op 7 maart 2016).
- Hodal, K., & Kaiman, J. (2014), "At Least 21 Dead in Vietnam Anti-China Protests over Oil Rig", zie <http://www.theguardian.com/world/2014/may/15/vietnam-anti-china-protests-oil-rig-dead-injured> (Geraadpleegd op 24 februari 2016).
- Li, J. (2013), "Building on the Bottom Line", zie http://www.chinadaily.com.cn/cndy/2013-07/01/content_16694116.htm (Geraadpleegd op 9 maart 2016).
- Mollman, S. (2016), "China Illegally Cordoned Off A Huge Part of the South China Sea for Military Drills – And Will Likely do so Again", zie <http://qz.com/728289/china-illegally-cordoned-off-a-huge-part-of-the-south-china-sea-for-military-drills-and-will-likely-do-so-again/> (Geraadpleegd op 17 juli 2016).
- Newshub. (2016), "China 'clearly' militarising South China Sea – US", zie <http://www.newshub.co.nz/world/china-clearly-militarising-south-china-sea---us-2016022417#axzz41Xjs9IDQ> (Geraadpleegd op 29 februari 2016).
- Phillips, T. (2016), "South China Sea: Beijing Begins Military Drills Ahead of Key Territorial Ruling", zie <https://www.theguardian.com/world/2016/jul/05/south-china-sea-beijing-begins-military-drills-ahead-of-key-territorial-ruling> (Geraadpleegd op 17 juli 2016).

- Reuters. (2012), “Vietnam Condemns China's Sea Claims as ‘Serious Violation’”, zie <http://uk.reuters.com/article/uk-china-sea-idUKBRE8B303K20121204> (Geraadpleegd op 17 februari 2016).
- Reuters. (2014), “Vietnam says China's oil rig movement into South China Sea is ‘illegal’”, zie <http://www.reuters.com/article/vietnam-china-oil-idUSL3N0NR0F220140505> (Geraadpleegd op 24 december 2015).
- Reuters. (2015), “Update 2: China to Raise Defence Budget 10,1 pct This Year in High-tech Drive”, zie <http://www.reuters.com/article/china-parliament-defence-idUSL4N0W704220150305> (Geraadpleegd op 23 februari 2016).
- Reuters. (2016a), “McCain Blasts Lack of U.S. Patrols in South China Sea”, zie <http://www.reuters.com/article/us-southchinasea-usa-mccain-idUSKBN0UI1Z320160104> (Geraadpleegd op 17 februari 2016).
- Reuters. (2016b), “China Says Oil Rig Not Drilling in Disputed Waters after Vietnam Complains”, zie <http://www.reuters.com/article/us-southchinasea-china-vietnam-idUSKCN0UY0VA> (Geraadpleegd op 24 januari 2016).
- Reuters. (2016c), “China’s Xi Says Won’t Allow Taiwan to be ‘Split’ Off Again”, zie <http://uk.reuters.com/article/uk-china-parliament-taiwan-idUKKCN0W8056> (Geraadpleegd op 6 maart 2016).
- Windey, T. (2016), “Waarom bewapenen de VS hun oude vijand Vietnam?”, zie <http://www.demorgen.be/buitenland/waarom-bewapenen-de-vs-hun-oude-vijand-vietnam-be46c6f3/> (Geraadpleegd op 26 mei 2016).
- Xinhua. (2016), “First Library Opened in Sansha in South China Sea”, zie http://news.xinhuanet.com/english/2016-04/21/c_135300808.htm (Geraadpleegd op 29 april 2016).
- Zhou, L. (2016), “China’s Military is Prepared to ‘Defend Sovereignty’ in South China Sea: Military Chief”, zie <http://www.scmp.com/news/china/diplomacy-defence/article/1918436/chinas-military-prepared-defend-sovereignty-south-china> (Geraadpleegd op 29 februari 2016).

Chinese bronnen

Boeken

Dai, X. (戴旭). (2010), *C xing baowei: neiyou waihuan xia de zhongguo tuwei* (C形包围:内忧外患下的中国突围, De C-vormige omcirkeling: de Chinese doorbraak uit interne problemen en externe gevaren), Shanghai (上海): *wenhui shubanshe* (文汇出版社, Wenhui Uitgeverij).

Huang, S. (黄硕风). (1992), *zonghe guoli lun* (综合国力论, Over de alomvattende nationale macht), *Zhongguo shehui kexue chubanshe* (中国社会科学出版社, China Social Sciences Press).

Huang, S. (黄硕风). (1996), *guojia shengshuai lun* (国家盛衰论, Over de opkomst en ondergang van naties), *Hunan chubanshe* (湖南出版社, Hunan Press).

Shou, X. (2013), *Zhanlüexue* (战略学, De studie van militaire strategie), *Junshi kexue chubanshe* (军事科学出版社, Uitgeverij van de militaire wetenschappen).

Yan, X. (阎学通). (1997), *Zhongguo guojia liyi fenxi* (中国国家利益分析, "Analyse van de Chinese nationale belangen"), Tianjin (天津): *Tianjin renmin chubanshe* (天津人民出版社, Tianjin Uitgeverij van het Volk).

Artikels

Chen, S. (陈书全). (2009), *guanyu jiaqiang woguo wei tianhai gongcheng huanjing guanli de sikao* (关于加强我国围填海工程环境管理的思考, "Gedachten betreffende het versterken van het management van landwinningsactiviteiten van China"), *Haiyang kaifa yu guanli* (海洋开发与管理, Ocean Development and Management), pp. 22-26.

Chen, G. (陈国启), (2013), *Cong jiefang Taiwan, heping tongyi dao heping fazhan: qianxi zhongguo gongchandang dui tai fangzhen zhengce de fazhan guiji* (从 '解放台湾', '和平统一' 到 '和平发展': 浅析中国共产党对方针政策的发展轨迹, "Van de 'Bevrijding van Taiwan', 'Vredevolle Hereniging', tot 'Vredevolle Ontwikkeling': Een basisanalyse van de ontwikkelingen in de beleidslijnen van de Communistische Partij van China jegens Taiwan"), *Gaige yu kaifang* (改革与开放, Reform & Opening).

China Hainan Reform & Development Research Institute. (*zhongguo hainan gaige fazhan yanjiuyuan ketizu*, 中国海南改革发展研究院课题组). (2015), *ba hainan jianshe chengwei haishang sichou zhi lu nanhai jidi* (把海南建设成为海上丝绸之路 '南海基地', "Voor de maritieme zijderoute, bouw Hainan uit tot een basis op de Zuid-Chinese Zee"), *Jinri Hainan* (今日海南, Hainan Today), pp. 11-14.

Dai, D. (戴德铮), & Ruan, J. (阮建平) (2001), *guoji geju yu shijie heping* (国际格局与世界和平, "Het internationale patroon en wereldvrede"), *Shijie jingji yu zhengzhi* (世界经济与政治, World Economics and Politics), Vol. 3, pp. 24-29.

Da, W. (达巍) (2013), *gou zou zhongmei xuan xing daguo guanxi de lujing xuanbang* (构走中美新型大国关系的路径选棒, "Benaderingen tot het bouwen van een nieuwe structuur van de van relaties tussen de grootmachten China en de VS"), *Guoji guanxi* (国际关系, International Relations), Vol. 7, pp. 59-73.

Du, C. (杜朝平). (2004), *daolian dui zhongguo haijun de yingxiang you duo da* (岛链对中国海军的影响有多大, "Hoe groot is de invloed van de eilandketens op de Chinese marine?"), *Jianzai wuqi* (舰载武器, Seaborne Ships), 37-40.

Gao, Z. (高子川). (2006), *shixi 21 shiji chu de Zhongguo haiyang anquan* (试析 21 世纪初的中国海洋安全, "Evaluatie van de Chinese veiligheid op zee aan het begin van de 21ste eeuw"), *Xiandai guoji guanxi* (现代国际关系, Contemporary International Relations), pp. 27-32.

Guo, Y. (郭媛丹), Ren, Z. (任重), & Lan, Y. (蓝雅歌). (2016), *zhuanjia: wu da zhanqu mubiao qingxi: dongnan yanhai shi zuozhan zhongdian* (专家: 五大战区目标清晰 东南沿海是作战重点, "Experten: een verklaring van de doelen van de vijf Theater Commands, langs de Zuidoostelijke kust wordt de strijdkracht benadrukt"), zie <http://mil.huangqi.com/observation/2016-02/8489177.html> (Geraadpleegd op 26 mei 2016).

- Han, X. (韩雪晴), & Wang, Y. (王义桅) (2014), *Quanqiu gongyu: sixiang yuanyuan, gainian puxi yu xueshu fansi* (全球公域: 思想渊源、概念谱系与学术反思, “De global commons: de bronnen van het idee, een spectrum van concepten en een academische reflectie”), *Zhongguo shehui kexue* (中国社会科学, Social Sciences in China), pp. 188-205.
- Ju, H. (鞠海龙). (2010), *jindai Zhongguo de nanhai weiquan yu lishixing quanli* (近代中国的南海维权与中国南海的历史性权利, “[Over] het verdedigen van het wettelijke en historische recht over de Zuid-Chinese Zee van het hedendaagse China”), *Zhongzhou xuekan* (中州学刊, Academic Journal of Zhongzhou), pp. 198-202.
- Li, X. (李新其), Hua, Y. (华义明), Li, H. (李红霞). (2005), *haishang jidong mubiao de yundong yuce moxing ji jingdu fenxi* (海上机动目标的运动预测模型及精度分析, “Een voorspellingsmodel voor beweging en een precisieanalyse over bewegende doelen op zee”), *huoli yu zhihui kongzhi* (火力与指挥控制, Fire Control and Command Control).
- Liu, C. (刘赐贵). (2014), *fazhan haiyang hezuo huoban guanxi tuijin 21 shiji haishang sichou zhi lu jianshe de ruogan sikao* (发展海洋合作伙伴关系推进 21 世纪海上丝绸之路建设的若干思考, “Enkele gedachten bij het ontwikkelen van een maritiem samenwerkingsverband en het promoten van de maritieme zijderoute voor de 21ste eeuw”), *guoji wenti yanjiu* (国际问题研究, International Studies).
- Liu, F. (刘锋). (2004), *Nengyuan anquan zaoyu Maliujia kunju zhong ri han nengfou xieshou* (能源安全遭遇‘马六甲困局’中日韩能否携?, “De veiligheid van energie, een ontmoeting met het ‘Malakka Dilemma’: is een samenwerking tussen China, Japan en Korea mogelijk?”), zie <http://www.people.com.cn/GB/guojiji/14549/2570978.html> (Geraadpleegd op 12 december 2015).
- Liu, L. (刘琳). (2013), *zhoubian anquan dongtai yao ding de jin rende qing* (周边安全动态要盯得紧认得清, “De perifere veiligheidsdynamiek moet duidelijk worden bekeken”), *Guofang keji gongye* (国防科技工业, Defence Science & Technology Industry), pp. 18-19.
- Liu, X. (刘新华). (2001), *shilun Zhongguo fazhan haiquan de zhanlüe* (试论中国发展海权的战略, “Een bespreking van de ontwikkeling van de Chinese maritieme strategie”), *Fudan xuebao* (复旦学报, Fudan Journal), pp. 68-72.
- Ma, J. (马甲大). (2015), *Nansha shi woguo tu shensheng burong qinfan* (南沙是我国土 神圣不容侵犯, “De Spratly-eilanden zijn grondgebied van China, heilig en onschendbaar”), zie http://club.china.com/data/thread/1011/2775/76/24/3_1.html?1 (Geraadpleegd op 10 maart 2016).
- Ministerie van Nationale Defensie van de Volksrepubliek China. (*Zhonghua renmin gongheguo guofangbu*, 中华人民共和国国防部) (2015), *Zhongguo de junshi zhanlüe quanwen* (中国的军事战略全文, “De Chinese militaire strategie: volledige tekst”), zie http://www.mod.gov.cn/auth/2015-05/26/content_4586723.htm (Geraadpleegd op 22 februari 2016).
- MOFA Republic of China (*Zhonghua minguo waijiaobu*, 中华民国外交部). (2015), *Nanhai zhu dao zhi zhuquan shengming ji toushu* (南海諸島之主權聲明及投書, “Verklaring over de soevereiniteit van de eilanden op de Zuid-Chinese Zee”), zie http://www.mofa.gov.tw/News_Content.aspx?n=604CBAA3DB3DDA11&sms=69594088D2AB9C50&s=3BEC439D5F6A9CEE (Geraadpleegd op 8 december 2015).
- Qiu, Z. (邱贞玮). (n.v.), *jinhai kongzhi dao yuanhai zuozhan: Zhongguo haijun xuqiu de zhuanbian* (近海控制到远洋作战: 中国海军需求的转变, “Van het controleren van de nabije zeeën tot het voeren van oorlog op de open zee: de Chinese zeemacht heeft nood aan verandering”), *Xiandai jianchuan* (现代舰船, *Modern Ships*), pp. 25-28.
- Shi, H. (石洪涛), *Zhongguo de Maliujia kunju* (中国的‘马六甲困局’, “het Chinese ‘Malakka Dilemma’”), *Shanxi Qingnian* (山西青年, Shanxi Youth).
- Sun, D. (孙德刚), & Deng, H. (邓海鹏). (2014), *meiguozai shate junshi jidi de zhanlüe yanbian* (美国在沙特军事基地的战略演变, “De strategische ontwikkeling van Amerikaanse militaire basissen in het Saudi-Arabië”), *alabo shijie yanjiu* (阿拉伯世界研究, Arab World Studies).

- Sun, L. (孙丽), Liu, H. (刘洪滨), Yang, Y. (杨义菊), Tan, Y. (谭勇华), & Wang, X. (王小波). (2010), *zhongwai wei tianhai guanli de bijiao yanjiu* (中外围填海管理的比较研究, “Comparatief onderzoek van het management van landwinningsactiviteiten tussen China en het buitenland”), *Zhongguo haiyang daxue xuebao* (中国海洋大学学报, Journal of Ocean University of China), pp. 40-46.
- Tian, K. (田克勤), & Sun, C. (孙成武), (1995), *Cong ‘heping jiefang taiwan’ dao ‘yi guo liangzhi’: zhonggong guanyu haixia liangan heping tongyi zhengce de qi yuan he lishi yanjin* (从‘和平解放台湾’到‘一国两制’: 中共关于海峡两岸和平统一政策的起源和历史演进, “Van de ‘Vredevolle Bevrijding van Taiwan’ tot ‘Één Systeem, Twee Systemen’: de oorsprong en historische ontwikkelingen van de beleidslijnen van de Communistische Partij van China jegens de vredevolle reunificatie van Taiwan en het vasteland China”), *Shehui kexue zhanxian* (社会科学战线, Social Science Front).
- Wu, D. (吴殿卿). (2011), *Liu Huaqing de hangmu qingjie* (刘华清的航母情结, “Het vliegdekschipcomplex van Liu Huaqing”), *Dangshi bolan* (党史博览, General Review of the Communist Party of China), pp. 16-21.
- Xiao, Z. (晓钟). (2013), *Liu Huaqing: jinglüe Zhongguo haijun zouxiang shenlan* (刘华清: 经略中国海军走向深蓝, “Liu Huaqing: het leiden van de Chinese zeemacht in het blauwe water”), *Hangkong shijie* (航空世界, Aviation World), pp. 62-67.
- Yan, X. (阎学通). (2004), *Wuli ezhi Taidu fali dili de libi fenxi* (武力遏制台独法理独立的利弊分析, “Een analyse van de voor- en nadelen van het met kracht tegengaan van een wettelijke onafhankelijkheid van Taiwan”), *Zhanlüe yu guanli* (战略与管理, Strategy and Management), pp. 1-5.
- Yan, X. (阎学通). (2013), *Gongping zhengyi de jiazhi guan yu hezuo gongying de waijiao yuanze* (公平正义的价值观与合作共赢的外交原则, “Eerlijke en rechtvaardige waarden en samenwerking, de beginselen van win-win diplomatie”), *Guoji wenti yanjiu* (国际问题研究, International Studies), pp. 6-14.
- Yan, X. (阎学通). (2014), *Daoyi xianshi zhuyi de guoji guanxi lilun* (道义现实主义的国际关系理论, “De theorie voor internationale betrekkingen van het moreel realisme”), *Guoji wenti yanjiu* (国际问题研究, International Studies), pp. 102-130.
- Yi, J. (毅军). (2012), *Wu Shengli, yi sheng fuwu haijun: jiaqiang zhuangbei shi xiang yuanyang* (吴胜利, 一生服务海军: 加强装备驶向远洋, “Wu Shengli, het dienen van de marine een leven lang: het verbeteren van de capaciteit en galloperen naar open zee”), *Huanqiu renwu* (环球人物, Global People) pp. 28-30.
- You, G. (游光荣). (2005), *jiakuai jianshe junmin ronghe de guojia chuangxin tixi* (加快建设军民融合的国家创新体系, “Versnel de bouw van het nationaal innovatiesysteem voor de civiele-militaire integratie”), *kexue xue yu kexue jishu guanli* (科学学与科学技术管理, Science of Science and Management of S. & T.).
- Yu, X. (于向东). (2008), *Yuenan quanmian haiyang zhanlüe de xingcheng shulüe* (越南全面海洋战略的形成述略, “Een kort overzicht van de formulering van de alomvattende oceaanstategie van Vietnam”), *Dangdai yatai* (当代亚太, Journal of Contemporary Asia-Pacific Studies), pp. 100-110.
- Zhang, F. (张锋), (2010), *jiegou chaogong tixi* (解构朝贡体系, “Een deconstructie van het systeem van tributrelaties”), *guoji zhengzhi kexue* (国际政治科学, Quarterly Journal of International Politics), pp. 33-63.
- Zhang, J. (张建平), & Liu, J. (刘景睿). (2015), *silu jijin: ‘yidai yilu’ jianshe de qidong qi* (丝路基金: ‘一带一路’建设的启动器, “Silk Road Fund: het instrument die de opbouw van ‘One Belt, One Road’ mogelijk maakt”), *jingji yu fazhan* (经济与贸易, Economic and Trade).
- Zhao, H. (赵宏图). (2007), *Maliujia kunju yu zhongguo nengyuan anquan zai sikao* (‘马六甲困局’与中国能源安全再思考, “Een verdere bespreking van het ‘Malakka Dilemma’ en de Chinese energieveiligheid”), *Xiandai guoji guanxi* (现代国际关系, Contemporary International Relations), Vol. 6, pp. 36-42.
- Zhou, Y. (周云亨), & Yu, J. (余家豪) (2014), *haishang nengyuan tongdao anquan yu whongguo haiquan fazhan* (海上能源通道安全与中国海权发展, “De veiligheid van de zeelijnen voor energie op zee en de ontwikkeling van de Chinese zeemacht”), *Taipingyang xuebao* (太平宴学报, Pacific Journal), Vol. 22, No. 3, pp. 66-76.

Zhu, Y. (朱玉兰). (2010), *haishui danhua jishu de yanjiu jinzhan* (海水淡化技术的研究进展, “De vooruitgang in het onderzoek naar de technologie voor ontzilting van zeewater”), *Nengyuan yanjiu yu xinxi* (能源研究与信息, Energy Research and Information).

Nieuwssites

China Military Online (*zhongguo junwang*, 中国军网). (2016), “President Xi Announces Establishment of Five PLA Theater Commands”, zie http://english.chinamil.com.cn/news-channels/2016-02/01/content_6884075.htm (Geraadpleegd op 22 februari 2016).

China News. (*zhongguo xinwen wang*, 中国新闻网). (2013), *Li keqiang chanshu 2+7 hezuo kuangjia hui jiu zuanshi shinian luxiantu* (李克强阐述 ‘2+7 合作框架’ 绘就 “钻石十年” 路线图, “Li Keqiang tekent de route van het ‘2+7 samenwerkingsverband en het ‘diamanten decennium’”), zie <http://www.chinanews.com/gn/2013/10-10/5357211.shtml> (Geraadpleegd op 27 maart 2016).

China News. (2014), *Li keqiang miaohui zhongguo dongmeng zuanshi shinian xinlantu* (李克强描绘中国-东盟 ‘钻石十年’ 新蓝图, “Li Keqiang beschrijft de nieuwe blauwdruk van het ‘diamanten decennium’ tussen China en ASEAN”), zie <http://www.chinanews.com/gn/2014/11-14/6775438.shtml> (Geraadpleegd op 27 maart 2016).

Li, J. (2013), “Building on the Bottom Line”, zie http://www.chinadaily.com.cn/cndy/2013-07/01/content_16694116.htm (Geraadpleegd op 9 maart 2016).

The Beijing News (新京报). (2014), *shuban zhongguo ditu nanhai zhu dao bu zai yong chatu biaoshi nanhai haiyu he daoyu yu dalu wei tongyi bilichi heng ban ditu shiyongle 400 duonian* (竖版中国地图南海诸岛不再用插图表示南海海域和岛屿与大陆为同一比例尺; 横版地图已使用了 400 多年, “[Op] de verticale kaart van China zijn de eilanden in de Zuid-Chinese Zee niet langer [louter] te zien als afbeelding, het vasteland, de zee en de eilanden genieten dezelfde schaal, horizontale kaarten zijn reeds meer dan vierhonderd jaar in gebruik”), http://epaper.bjnews.com.cn/html/2014-06/25/content_519902.htm?div=0 (Geraadpleegd op 17 maart 2016).

Xinhua. (2005), *Shouquan fabu: fan fenlie guojia fa quanwen* (授权发布: 《反分裂国家法》全文, Toestemming tot vrijgave: volledige tekst van de ‘anti-afscheidingswet’), zie http://news.xinhuanet.com/newscenter/2005-03/14/content_2694168.htm (Geraadpleegd op 11 december 2015).

Xinhua. (2014), *Li keqiang: kaichuang zhongguo dongmeng zuanshi shinian* (李克强: 开创中国东盟 ‘钻石十年’, “Li Keqiang: zet het ‘diamanten decennium’ tussen China en ASEAN in”), zie http://news.xinhuanet.com/fortune/2014-11/14/c_127208695.htm (Geraadpleegd op 27 maart 2016).

Xinhua. (2015), “China Headlines: U.S. Ship Patrolling in South China Sea Counterproductive”, zie http://news.xinhuanet.com/english/2015-10/28/c_134758861.htm (Geraadpleegd op 15 januari 2016).

Xi, J. (习近平). (2013), *jin yi bu guanxin haiyang renshi haiyang jinglue haiyang, tuidong haiyang qianguo jianshe buduan qude xin chengjiu* (进一步关心海洋认识海洋经略海洋, 推动海洋强国建设不断取得新成就, “Betreffende het omgaan met, het beter begrijpen van en het meer beheren van de zeeën, verdergaan met de bouw van een sterke macht op zee, onophoudelijk nieuwe successen boeken”), zie http://news.xinhuanet.com/politics/2013-07/31/c_116762285.htm (Geraadpleegd op 16 februari 2016).

Xi, J. (习近平). (2015), *xin nan nan hezuo: xi jinping shifang wu fujia zhengzhi tiaojian yuanzhu jihua* (新南南合作: 习近平释放无附加政治条件援助计划, “Nieuwe Zuid-Zuid samenwerking: Xi Jinping prijst het steunprogramma vrij van politieke inmenging”), zie <http://finance.sina.com.cn/world/20150423/005922022591.shtml> (Geraadpleegd op 17 maart 2016).